OPINTO-OPAS

Kuhmon yhteislukio

Kuhmon kaupunki

KUHMO

LUKUVUOSI 2023 – 2024

LOPS 2021

Lukiosta turvallisesti tulevaisuuteen

SISÄLLYSLUETTELO

1 YHTEYSTIEDOT JA HENKILÖKUNTA……. 3

2 LUKUVUODEN TYÖAJAT …….. 4
jaksorajat, oppi- ja välitunnit

3 KUHMON YHTEISLUKIO …… 7
koulun hallinto
yhteistyö kotien kanssa
kansainvälisyys
opiskelijakunta, luottamusopiskelijat
tiedottaminen, järjestyssäännöt

4 OPISKELIJAPALVELUT ……. 10
opintososiaaliset edut, kouluterveys / terveyspalvelut, atk-luokka

5 OPINTOJEN OHJAAMINEN …….. 12
opinto-ohjaus, ryhmänohjaaja, tutortoiminta
opiskelijahuolto, erityistukea tarvitseva opiskelija

6 OPISKELU LUKIOSSA …….. 15
maksut
opintojen kulku
plagiointi
kursseille ilmoittautuminen ja opetukseen osallistuminen,
kurssin uusiminen, tenttiminen, poissaolot
koeviikko, uusintakuulustelu, korotuskoe, lopputentit
etenemiseste, osallistuminen ylioppilaskirjoituksiin,
abin aikataulu

7 OPETUSOHJELMA …… 22
oppiaineet ja kurssit
tuntijako
vuorovuosin toteutettavat kurssit
aihekokonaisuudet
äidinkieli ja kirjallisuus
toinen kotimainen kieli
vieraat kielet: ENA, EAB, IAB, JAB, KIB, RAB, SAB, VEB,
matematiikka MAA / MAB
biologia ja maantiede
fysiikka ja kemia
ev.lut. uskonto, ortodoksinen uskonto, elämänkatsomustieto
filosofia, historia
yhteiskuntaoppi, psykologia
musiikki
kuvataide
liikunta ja terveystieto
opinto-ohjaus

8 ARVIOINTI JA TODISTUKSET ……. 75
kurssin ja oppimäärän arviointi
arvioinnin uusiminen ja oikaisumahdollisuus
muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukeminen
jaksotodistus
päättötodistus

9 TURVALLISUUS …….. 77
Uhkatekijät opetuksen ja opiskelun häiriintymiselle

OPINTOTARJOTIN JA KIERTOTUNTIKAAVIO 2023 - 2024 ……..79

1 YHTEYSTIEDOT JA HENKILÖKUNTA

Kuhmon yhteislukio	**Piilolantie 40**	**88900 KUHMO**
kanslia avoinna	**ma - pe 10 – 14**	**044 081 9997**
kuhmonlukio@kuhmo.fi		**www.kuhmonlukio.fi**

Kouluvuoden lomien aikana kanslia on pääsääntöisesti suljettu.

SÄHKÖPOSTIOSOITTEET (pääsääntöisesti)		**etunimi.sukunimi@kuhmo.fi**
HENKILÖKUNTA		
Rehtori	**Eila Vilén**	p. 044 081 9996 eila.vilen@kuhmo.fi
Vararehtori	**Sanna Juntunen**	p. 044 725 5379
Kanslisti	**Sinikka Vuoksila**	p. 044 081 9997
Opinto-ohjaaja	**Päivi Kähkönen**	p. 044 081 9998 paivi.j.kahkonen@kuhmo.fi
Kuraattori	**Kirsi Appelgren**	p. 044 710 5097
Kuraattorin sijainen 4.8.2023 alkaen	**Sirpa Pulkkinen**	044 710 5097 sirpa.pulkkinen@kainuu.fi
Terveydenhoitaja	**Anu Mikkonen**	p. 044 797 0364 anu.mikkonen@kainuu.fi
Psykiatrinen sh, (miekkari)	**Anna Kyllönen**	p. 044 797 4200 anna.kyllonen@kainuu.fi
Nuorisopsykologi	**Anna Mustonen**	p. 044 710 1772 anna.e.mustonen@kainuu.fi
Kiinteistönhoitajat	**Saul Kilponen**	p. 044 710 5032 (lukiorakennus)
	Tero Pikkarainen	p. 044 710 5031 (kirjasto)
	Risto Pääkkönen	p. 044 710 5035 (kivikoulu)
ICT-asiantuntija	**Tommi Heikkinen**	p. 044 797 4593

OPETTAJAT	**TUTKINTO**	**AINE**	**RYO**	**Puhelin**
Björkbacka Sari	KM	UE, PS, ET		044 725 5376
Hannikainen Martti	FM	MAA, MAB, FY		0400 709 726
Juntunen Sanna	FM	RUB, ENA	22A	044 725 5379
Kilpeläinen Marika	FM	MAA, MAB, MAY, FY, KE	23A	044 797 0990
Kähkönen Päivi	FM	ÄI, OP		044 081 9998 paivi.j.kahkonen@kuhmo.fi
Lesonen Salla	FM	BI, GE, TE	21A	044 725 5380
Mikkola Pekka	KM	MU, ML		044 420 4560
Mikkonen Piia	TaM	KU		044 725 5367
Muhonen Mari	FM	ERITYISOPETUS		044 725 5341
Määttä Mira	FM	ENA, RAB		040 617 5838
Palsio Maija	LitM	LI		040 3526901
Pyykönen Petri	FM	MAA, MAB, FY	23B	050 551 4435
Räsänen Minna	FM	HI, YH, FI		040 617 5498
Sandström Tom	LitM	LI		044 710 5046

Ortodoksisen uskonnon, espanjan, italian, japanin, kiinan, saksan ja venäjän kielen opetus: Tutorhousen/Digiluokan kautta.

LUKUVUODEN 2023 – 2024 PERIODIT

SYYSLUKUKAUSI 91 TYÖPÄIVÄÄ, KEVÄTLUKUKAUSI 97 TYÖPÄIVÄÄ

1. jakso/periodi to 10.8. – ma 2.10. (38 työpäivää)

- koulu alkaa to 10.8. klo 9.00
- uusintakoe pe 11.8. klo 11.00 (5. periodin hylätyt kurssit, ilm. ti 13.6. mennessä)
- ryhmäytymisiltapäivä lukion aloittaville ma 14.8. klo 13.45 - 15.00 kivikoulun salissa
- korotuskoe ma 14.8. klo 11.00 (ilmoittautuminen ti 13.6. mennessä)
- lukion koulukuvauspäivä varmistuu myöhemmin
- yo-koeinfo syksyn kirjoituksiin osallistuville ke 30.8.klo 10.30 - 11.45
- lukion aloittavien kotiväenilta ti 29.8. klo 18.00
- nahkiaiset 23AB-ryhmille ke 30.8. klo 18.00 alkaen
- harrastepäivä pe 1.9. – klo 12.30 – 13.15 KAOn bändin konsertti, sen jälkeen harrastusten esittelyjä
- vierailu Vartiuksen tullissa ja Kainuun rajavartioston toimipisteessä Vartiuksessa, pvm sovitaan myöhemmin
- yo-kokeet ma 11.9. – pe 22.9.

Koeviikko pe 22.9. - ma 2.10. (alkaa perjantaina 22.9. klo 11.00)

2. periodi ti 3.10. – ke 29.11. (37 työpäivää)

- Opiskelijan Kajaani - AMK:n avoimet ovet -virtuaalitapahtuma, ryhmä 21A, ti 3.10.
- ma 9.10. klo 12.15 - 15.00 syysvirkistäytymisiltäpäivä, jonka osana Liikenneturvan, Kaipen, ensihoidon ja polisiin järjestämä tapahtuma nuorten liikennekäyttäytymisestä (45 min.)
- Lukiolaisten Liiton vierailu, ryhmä 23AB ti 10.10.
- ryhmänohjaustunti ti 10.10. klo 12.15 - 13.30
- taksvärkki ke 11.10.
- 1. periodin uusintakoe to 12.10. klo 11.00 (ilmoittautuminen ke 11.10. mennessä)
- syysloma viikolla 42 ma 16.10. - pe 20.10.
- yo-koeinfo kevään kirjoituksiin ilmoittautuville ti 24.10. klo 10.30
- kevään yo-kokeisiin osallistuvien kotiväenilta ti 24.10. - klo 18.00
- abien ylimääräinen uusintakoe ke 25.10. klo 11.00 (ilm. ke 11.10. mennessä)
- rekrymessut ti 31.10. klo 9.00 - 15.00 kivikoulun salissa, lukion osuus ruokailun jälkeen klo 12.30 - 12.45 alkaen
- abipäivä Oulun yliopistolla ryhmä 21A ke 1.11.(?) →samana päivänä turvallisuusopintoihin liittyvä vierailu Linnanmaan paloasemalla, päivämäärä vahvistamatta
- ilmoittautuminen kevään yo-kokeisiin päättyy tutkintoa aloittavien osalta ke 22.11.
- ilmoittautumisaika kevään yo-kokeisiin päättyy pe 24.11.

Koeviikko ti 21. - ke 29.11. (alkaa tiistaina 21.11. klo 11.00)

3. periodi to 30.11. – ma 5.2. (37 työpäivää)

- itsenäisyyspäivän juhlallisuudet: ti 5.12. klo 9.00 juhlava aamunavaus koulukeskuksen pihalla, syksyn yo-juhla/itsenäisyyspäiväjuhla klo 13.45
- ke 6.12. vapaa
- ryhmänohjaustunti ma 11.12. klo 12.15 - 13.00
- abeille jatko-opintojen päivä, vahvistamatta
- 2. periodin uusintakoe ke 13.12. klo 11.00 (ilmoittautuminen ma 11.12. mennessä)
- 9. luokat tutustuvat lukioon viikolla 50 (ma 11. – pe 15.12.)
- joulukirkko ja glögijuhla pe 22.12.
- joululoma la 23.12.2023 – su 7.1.2024
- politiikkaviikko ma 8. – pe 12.1. →nuorisovaalit sekä poliitikkojen tapaaminen, vaalipaneeli torstaina 11.1. klo 10.30 - 11.45, vaalit joko iltapäivällä to 11.1. tai pe 12.1.
- lopputentteihin ilmoittautuminen päättyy to 11.1.

- turvallisuusopintoihin liittyvä vierailu Vuosangassa, to 18.1.(?)
- yo-koeinfo to 25.1. klo 12.15

Koeviikko pe 26.1. - ma 5.2. (alkaa perjantaina 26.1. klo 11.00)

4. periodi ti 6.2. - ma 8.4. (38 työpäivää)

- 23AB- ja 22A-ryhmien ainevalintaesittely lv 2024 - 2025 ainevalintoja varten ke 7.2. klo 12.15 - 13.30
- abien ryhmänohjaustunti ke 7.2. klo 13.45 - 15.00
- penkinpainajaiset to 8.2.
- lukuvuoden 2024 - 2025 kurssivalinnat Wilma-ohjelmaan ti 13.2. klo 10.30 alkaen.
- wanhojen päivä pe 16.2.: päivänäytös klo 12.15 ja iltanäytös klo 18.30
- ryhmänohjaustunti ma 19.2. klo 10.30 - 11.45
- 3. periodin uusintakoe to 22.2. klo 11.00 (ilmoittautuminen ma 19.2. mennessä)
- elämyspäivä ke 28.2. klo 12.15?
- talviloma ma 4. - pe 8.3.
- yo-kokeet ti 12.3. - ke 27.3.
- pääsiäisloma pe 29.3. - ma 1.4.

Koeviikko ke 27.3. - ma 8.4. (alkaa keskiviikkona.27.3. klo 11.00)

5. periodi ti 9.4. – la 1.6. (38 työpäivää)

- ryhmänohjaustunti ke 17.4. klo 13.45
- 4. periodin uusintakoe pe 19.4. klo 11.00 (ilmoittautuminen ke 17.4. mennessä)
- korotuskoe to 25.4. klo 11.00 (ilmoittautuminen ke 17.4. mennessä)
- abien ja kakkosten rästikoe pe 26.4. klo 11.00
- ylioppilaskirjoitusten info syksyn kirjoituksiin ilmoittautuville ma 29.4. klo 10.30
- simapäivänavaus ti 30.4. klo 9.00
- kaikki lukion päättötodistukseen vaadittavat opintojaksot oltava abeilla valmiina ja arvosteltuina viimeistään to 2.5.
- helatorstai 9.5. vapaa
- Ilmoittautumisaika syksyn yo-kokeisiin päättyy pe 24.5. tutkintoa aloittavien osalta
- ilmoittautumisaika syksyn yo-kirjoituksiin päättyy ma 3.6.
- stipendien jakaminen 1. ja 2. vuoden opiskelijoille ke 29.5. klo 9.00
- ylioppilasjuhla la 1.6.2024 klo 12.00 Kuhmo-talolla

Koeviikko to 23. – pe 31.5. (alkaa torstaina 23.5. klo 11.00)

Lukiolaisen huoltajille

Lukio tarjoaa oma-aloitteiselle ja itsenäistyvälle nuorelle paljon haasteita, vapautta ja valinnanmahdollisuuksia. Opiskelija saa itse valita itse oman ohjelmansa. Oman suunnitelman tekeminen motivoi, kehittää opiskelutaitoja ja lisää opiskelijan omaa vastuuta. Jaksojärjestelmä mahdollistaa syventymisen muutamaan laajaan kokonaisuuteen kerrallaan.

Oman opintosuunnitelman tekemisessä opiskelijaa auttavat oma ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja sekä kukin opettaja oman aineensa osalta. Lukio-opinnoissa tarvitaan myös kotiväen tukea ja kannustusta. **Kotona on hyvä seurata nuoren opintomenestystä, perioditodistuksia, poissaoloja sekä myöhästymisiä. Opintojaksoa kohden hyväksyttäviä poissaoloja voi olla korkeintaan 1/3 oppitunneista. Kaikki poissaolot on selvitettävä. Lukiolaisen kannattaa totuttautua päivittäiseen läksyjen tekoon ja säännölliseen opiskeluun heti lukio-opiskelun alusta lähtien.**

Voitte seurata nuorenne opiskelujen etenemistä, opintopisteiden kertymistä ja poissaolojen määrää opintotodistusten (jaetaan periodin päätyttyä) lisäksi internet-pohjaisen Wilma-palvelun avulla. Tämän palvelun tavoitteena on lisätä huoltajien ja lukiolaisen keskusteluja opiskelun sisällöstä, tavoitteista ja tilanteesta. Täysi-ikäisen vanhemmilla ei ole mahdollisuutta käyttää Wilma-ohjelmaa nuorensa opiskelujen seuraamisessa, jollei nuori ole ilmoittanut kansliaan, että huoltajan oikeudet jatkuvat. Toivomme, että keskusteluyhteys nuoren opiskelusta sekä elämästä säilyy senkin jälkeen, kun hän täyttää 18 vuotta.

Jos opiskelija aikoo suorittaa lukion kolmessa vuodessa, tuloksellisesti etenevä opiskelu edellyttää keskimäärin 12 opintopisteen suoritusta periodissa sekä poissaolojen ja myöhästymisten vähäisyyttä. Jokaisen periodin jälkeen opiskelijoille tulostetaan todistus, josta näkyvät arvosanat, poissaolot periodeittain ja hylättyjen (-), nelosten (4) ja kesken (K) jääneiden sekä täydennettävien (T) opintojaksosuoritusten määrät. Jos opinnot eivät etene suunnitellussa aikataulussa, ryhmänohjaaja puuttuu asiaan. Lisäksi koululla on velvollisuus ilmoittaa heikosta opintopistekertymästä tai runsaista poissaoloista KELAlle, mikä voi vaikuttaa opiskelijan saamaan opintotukeen.

KODIN JA KOULUN YHTEINEN KASVASTUSTEHTÄVÄ

Ryhmänohjaajat ja opinto-ohjaaja pitävät yhteyttä koteihin. Koulu tiedottaa opintojen etenemisestä jaksotodistusten avulla. Myös ongelmatilanteissa, yleisimmin epäselviä poissaoloja selvitettäessä, ryhmänohjaajat ottavat yhteyttä huoltajiin. Mikään nuorenne opiskeluun liittyvä asia ei ole niin vähäpätöinen, ettette voisi ottaa yhteyttä kouluun.

Kotiväenilloista on tietoa seuraavalla sivulla.

TERVETULOA KOTIVÄENILTOIHIN
SEKÄ VIERAILEMAAN KOULULLA !

3 KUHMON YHTEISLUKIO

KOULUN HALLINTO
Kuhmon yhteislukio on Kuhmon kaupungin lukio. Ylintä päätösvaltaa koulun asioissa käyttää Kuhmon kaupungin hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta. Lukion johtajana toimii rehtori. Koulun johtoryhmään kuuluvat rehtori, vararehtori, opettajakunnan edustaja ja kaksi opiskelijakunnan edustajaa. Johtoryhmä käsittelee koulutyöhön liittyviä asioita ja vastaa koulun kehittämisestä sekä valmistelee opettajainkokoukselle päätettäväksi vietäviä asioita.

YHTEISTYÖ KOTIEN KANSSA
Ryhmänohjaajat ja opinto-ohjaaja pitävät yhteyttä koteihin. Heihin, kuten myös muuhun koulun henkilökuntaan, voi ottaa yhteyttä kaikissa opiskeluun liittyvissä asioissa. Vanhemmat voivat seurata joka periodissa jaettavien todistusten sekä sähköisen seurantaohjelma Wilman avulla reaaliajassa alle 18-vuotiaiden lastensa opintojen sujumista, opintopisteiden kertymistä ja poissaoloja. Koulu pyytää huoltajien allekirjoituksen ensimmäisen ja toisen vuoden opintotodistuksiin ja toivoo, että myös 18 vuotta täyttävät lukiolaiset pitävät huoltajansa ajan tasalla opintojen etenemisessä.

Syksyllä 2023 lukion aloittavien opiskelijoiden kotiväenilta pidetään tiistaina 29.8. klo 18.00 alkaen. Tarvittaessa ilta toteutetaan Teamsin välityksellä. Kotiväenillassa esitellään koulun toimintaa ja koulussa noudatettavia käytäntöjä sekä keskustellaan huoltajien kanssa nuorten tukemisesta lukio-opinnoissa. **Ylioppilaskirjoituksiin keväällä 2024 osallistuvien opiskelijoiden kotiväenilta pidetään tiistaina 24.10. klo 18.00 alkaen**. Tällöin esitellään ylioppilastutkintoa ja lukion jälkeisiä jatko-opiskelumahdollisuuksia.

KANSAINVÄLISYYS
Koulussamme on kansainvälistä toimintaa kunkin lukuvuoden työsuunnitelman mukaisesti.

OPISKELIJAKUNTA
Kaikki opiskelijat kuuluvat koulun opiskelijakuntaan, joka pitää yleiskokouksia ja valitsee lukuvuosittain hallituksen. Se osallistuu aktiivisesti koulun toimintaan huolehtimalla opiskelumyönteisen ilmapiirin ylläpidosta ja opiskelijoiden viihtyvyydestä koulussa. Opiskelijakunta on mukana kehittämässä koulun toimintaa ja se osallistuu koulun yhteisten tilaisuuksien järjestämiseen. Opiskelijakunta valvoo opiskelijoiden etuja. Opiskelijakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja toimivat opiskelijoiden edustajina koulun johtoryhmässä. Opiskelijakunnan tilat on tarkoitettu kaikkien lukiolaisten käyttöön. Opiskelijakunnalla on ohjaava opettaja**,** joka suunnittelee ja toteuttaa yhteistyössä opiskelijakunnan ja tutoropiskelijoiden sekä koulun opettajien kanssa koulun juhla- ja teemapäiviä. Lisäksi hän valvoo ja ohjaa opiskelijakunnan toimintaa. Opiskelijakunta tekee yhteistyötä mm. Kuhmon nuorisovaltuuston kanssa.

LUOTTAMUSOPISKELIJAT
Lukuvuoden alussa kullekin ohjausryhmälle valitaan luottamusopiskelija ja varaluottamusopiskelija. Luottamusopiskelijat toimivat ryhmänsä vastuu- ja yhteyshenkilöinä.

TIEDOTTAMINEN
Koulun tiedotustoiminnasta vastaa rehtori. Koulun kotisivut löytyvät osoitteesta www.kuhmonlukio.fi. Kello 9.00 alkavan oppitunnin alussa luetaan päivän tiedotukset.

Tiedotteita voi lukea myös Wilmasta. Jokaisen opiskelijan on seurattava tiedotuksia säännöllisesti. Koululla on kouluasioiden hoitamiseen tarkoitettuja tietokoneita. Koulussa

toimii **mediaryhmä,** joka ohjaa opiskelijoita tuottamaan sähköistä ja painettua tiedotusmateriaalia.

KUHMON YHTEISLUKION JÄRJESTYSSÄÄNNÖT
Kuhmon yhteislukio noudattaa 27.1.2017 hyväksyttyjä järjestyssääntöjä.

Järjestyssääntöjen tavoite ja soveltaminen
Järjestyssääntöjen tavoitteena on edistää koulun sisäistä järjestystä, opiskelun sujumista sekä varmistaa turvallinen ja viihtyisä opiskelu- ja työskentely-ympäristö. Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä on oikeus ja velvollisuus asiallisella, kohteliaalla ja rauhallisella käytöksellä edistää viihtyvyyttä, työrauhaa sekä järjestystä.

Kuhmon yhteislukion järjestyssäännöt koskevat kaikkia lukion opiskelijoita sekä soveltuvin osin myös opettajia ja muita kouluyhteisön jäseniä.

Näiden järjestyssääntöjen lisäksi Kuhmon yhteislukiossa noudatetaan lukiolaissa, lukioasetuksessa, perustuslaissa, tupakkalaissa sekä muissa koulun toimintaan liittyvissä laissa ja asetuksissa sekä kaupungin johtosäännössä ja muissa ohjeissa säädettyjä määräyksiä.

Järjestyssäännöt ovat voimassa kaikessa koulutyöhön liittyvässä toiminnassa, tapahtuipa se lukiorakennuksen sisällä, koulun ulkoalueella tai kokonaan lukion alueen ulkopuolella. Säännöt ovat voimassa oppituntien lisäksi lukion tilaisuuksissa, opinto-, kilpailu- ja esiintymismatkoilla, tutumiskäynneillä sekä ruoka- ja välitunneilla.

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet
Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ja oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta ja opinto-ohjausta. Opiskelijalla on velvollisuus osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta, ja suorittaa tehtävänsä tunnollisesti sekä käyttäytyä asiallisesti.

Opiskelijalla on oikeus yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun riippumatta hänen kulttuurisesta taustastaan, uskonnostaan, sukupuolestaan tai seksuaalisesta suuntautumisestaan.

Hyvä käytös
Kohtelias, toiset huomioonottava ja rauhallinen käytös edistää kouluyhteisön viihtyisyyttä.
Opiskelijat, opettajat muut kouluyhteisön jäsenet

- toimivat ystävällisesti ja toiset huomioon ottaen,
- käyttävät asiallista ja kohteliasta kieltä,
- huolehtivat ympäristön siisteydestä ja koulun omaisuudesta,
- noudattavat annettuja aikatauluja sekä ohjeita ja huolehtivat varattujen aikojen perumisesta esteen sattuessa,
- huolehtivat omasta työskentelystään ja antavat muillekin työ- ja opiskelurauhan
- noudattavat hyviä ruokailutapoja,
- pukeutuvat koulun toimintaan sopivalla tavalla ja hyvien tapojen mukaisesti sekä jättävät päähineet ja ulkovaatteet naulakoihin,
- eivät kiusaa ketään ja havaitessaan kiusaamista ilmoittavat siitä koulun henkilökuntaan kuuluvalle,
- eivät syyllisty vilppiin, luvattomaan tekstien tai kuvien kopiointiin tai muuhun epärehelliseen toimintaan,
- ilmoittavat koulutöissä käytetyt lähteet asianmukaisesti,

- eivät taltioi, julkaise tai jaa kuvaa tai äänitettä tai muuta materiaalia ilman siinä esiintyvien henkilöiden lupaa,
- korvaavat tahallaan tai piittaamattomuuttaan aiheuttamansa vahingot ja siivoavat aiheuttamansa sotkun.

Turvallisuus
Jokainen kouluyhteisön jäsen
- toimii koulussa niin, että se edistää turvallisuutta
- huolehtii koulun alueella ja koulumatkoilla liikenneturvallisuudesta
- ilmoittaa havaitsemastaan turvallisuuteen liittyvästä viasta tai puutteesta kansliaan

Tietokoneiden, matkapuhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttäminen
Oppituntien ja koulun muun toiminnan aikana opiskelijat
- käyttävät tietokoneita, matkapuhelimia ja muita mobiililaitteita opettajien tai koulun muun henkilökunnan ohjeiden mukaan,
- ilmoittavat mahdollisista laitevioista kansliaan

Päihteet ja muut vaaralliset aineet
Kukaan kouluyhteisön jäsen ei käytä tai tuo kouluun tai koulun tilaisuuteen laissa kiellettyjä, vaarallisia, päihtymistarkoituksessa käytettäviä eikä omaisuuden tai ihmisten vahingoittamiseen tarkoitettuja aineita tai esineitä. Näitä ovat mm. alkoholi, huumausaineet, veitset, laserosoittimet tai muut vastaavat esineet.

Tupakointi ja tupakkatuotteiden (mm. nuuskan) käyttö ja käsittely on kielletty Kuhmon yhteislukion käytössä olevilla alueilla, oppimisympäristöissä, oppilaitoksen sisätiloissa, käytössä olevalla piha-alueella sekä koulun järjestämissä tilaisuuksissa. Kielto perustuu tupakkalain 12 §:ään (Laki 698/2010) ja koskee opiskelijoita, henkilökuntaan kuuluvia ja vierailijoita.
Tupakkatuotteiden hallussapito on kielletty alle 18-vuotiaalta.

Poissaolot
Poissaolot selvitetään mahdollisimman nopeasti.

Mikäli poissaolon tarve on etukäteen tiedossa, ryhmänohjaaja voi myöntää poissaololuvan, jos poissaolo on korkeintaan kolmen päivän mittainen. Rehtori myöntää sitä pitemmät poissaololuvat.

Järjestyssääntöjen toimivuuden seuranta
Järjestyssäännöt on laadittu yhteistyössä koulun henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Lisäksi huoltajilla on ollut mahdollisuus osallistua sääntöjen laadintaan. Sääntöjen noudattamista seurataan ja säännöt käydään opiskelijoiden kanssa läpi vuosittain.

Koululla on lisäksi suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta sekä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä.

Kuhmon hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta hyväksyy lukion järjestyssäännöt.

4 OPISKELIJAPALVELUT

Kouluruokailu
Lukiolaiset ruokailevat Tuupalan koulukeskuksen ruokalassa. Lukion ruokailu on klo 11.45 - 12.15. Opiskelija on oikeutettu maksuttomaan kouluruokailuun vain niinä päivinä, joina opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma edellyttää läsnäoloa koulussa.

Erikoisruokavalioista tulee ilmoittaa koulun kansliaan lukukauden alkaessa. Ohjeiden mukaan vakavista tai hengenvaarallisia oireita aiheuttavasta ruoka-allergiasta tarvitaan lääkärintodistus.

Abiturientit saavat ruokailla koulussa penkinpainajaisiin saakka. Mikäli opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma edellyttää läsnäoloa koulussa tämän jälkeen, opiskelijan on ilmoitettava läsnäolopäivänsä kansliaan viimeistään viikkoa ennen ko. päiviä.

Koulumatkatuki ja opintotuki
KELA korvaa lukiolaisten koulumatkat 7 km pitempien matkojen osalta. Lukiolaiset ovat oikeutettuja kulkemaan perusopetuksen koulukyydeillä, mikäli niissä on tilaa. Lisätietoja saa kansliasta ja kuljetussuunnittelijalta sekä koulumatkatuen osalta KELAn sivuilta.

Asuminen
Mikäli opiskelijat tarvitsevat vuokra-asunnon, niitä voi tiedustella esimerkiksi Kuhmon Terva-Asunnoilta, p. 044 7255490 (Pasi Tervo). Asumiseen liittyvissä asioissa suosittelemme myös yhteydenottoa rehtoriin.

Vakuutukset
Kuhmon kaupunki on vakuuttanut oppilaansa ja opiskelijansa koulujen vuosisuunnitelmien mukaisesti. Mahdollisilla matkoilla matkatavaroita ei kuitenkaan vakuuteta. Vakuutuksen perusteella korvataan tapaturmat, jotka sattuvat kouluajalla, välitunnilla sekä otettaessa osaa opetussuunnitelmaan sisältyviin yhteisiin urheilusuorituksiin, retkiin ja matkoihin. Vakuutus on voimassa projekteissa ja välittömillä koulumatkoilla sattuvien tapaturmien varalta niin ulkomailla kuin kotimaassakin. Vakuutuksen piiriin kuuluvat kaikki opiskelijat kotikunnasta riippumatta. Vastuuvakuutuksesta korvataan vakuutetussa toiminnassa toiselle aiheutettu henkilö- ja esinevahinko, josta vakuutuksenottaja on voimassa olevan oikeuden mukaan korvausvastuussa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaikutus koulun arkeen
Kuhmon yhteislukiossa noudatetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) säännöksiä. Laissa on määräykset oppilas- ja opiskelijahuollon toteuttamisesta kunta- ja koulutasolla.

Kuhmon kaupungissa toimii monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä, jonka toiminnasta vastaa koulutuksen järjestäjä eli Kuhmon kaupunki. Lisäksi Kuhmon yhteislukiossa on monialainen, oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä, jota johtaa koulutuksen järjestäjän edustaja eli rehtori. Kolmanneksi koulussa on valmiudet koota tapauskohtainen monialainen asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä on tukea yksittäistä opiskelijaa hänen haasteissaan. Ryhmässä voivat toimia esim. kuraattori, terveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, nuorisopsykologi, ryhmänohjaaja, aineenopettaja ja rehtori.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa korostuu opiskelijan rooli häntä itseään koskevissa asioissa. Opiskelija (tai hänen huoltajansa, jollei opiskelijalla ole siihen edellytyksiä) voi vaikuttaa tapauskohtaisen asiantuntijaryhmän koostumukseen niin halutessaan. Toisin sanoen opiskelija voi esittää toiveen, ketkä ovat mukana hänen asiansa käsittelyssä.

Kuraattori- ja psykologipalvelut ovat lakisääteisiä myös lukioissa ja opiskelijalla on oikeus päästä kuraattorin tai psykologin vastaanotolle säädetyn ajan kuluessa.

Kouluterveys / Terveyspalvelut

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon lääkäri on Virva Piirainen. Tavoitteena on, että opiskelijat kutsutaan lääkärintarkastukseen kerran lukioaikana. Pojilla on kutsuntalääkärintarkastus toisen opiskeluvuoden keväällä.

Kouluterveydenhoitajana toimii Anu Mikkonen, anu.mikkonen@kainuu.fi, p. 044-797 0364. Terveydenhoitajan vastaanotto lukiolaisille on keskiviikkoisin.

Terveydenhoitaja on tavattavissa seuraavasti:
klo 10.30 – 11:00 ajanvaraukseton vastaanotto päivittäin, muina aikoina vastaanotto ajanvarauksella klo 15.00 saakka

Terveystarkastukset tehdään sovittuina kellonaikoina.

Hammashoito
Suun maksuton terveystarkastus järjestetään kerran opiskeluaikana, alle 18-vuotiaille maksutta. Kuhmon hammashoitolan ajanvaraus, neuvonta ja arkipäivystys**:** p. 08 6156 5768. Varaajan tulee kertoa olevansa lukion opiskelija.

Mielenterveyspalvelut
Jos elämä tai koulunkäynti ahdistaa eikä koululla toimivista aikuisista löydy sopivaa keskustelukumppania, on mahdollista ottaa yhteyttä mielenterveyspalveluihin ja mennä keskustelemaan mieltä askarruttavista asioista joko yksin tai ystävän kanssa.

Kainuun hyvinvointialueen nuorisopsykiatrian poliklinikka: puh. 044 797 4425 tai lasten- ja nuorten päivystystyöryhmä, LANU: p. 044 797 0526.

Lisäksi lukiolaisilla on mahdollisuus keskustella psykiatrisen sairaanhoitajan eli miekkarin, kuraattorin tai nuorisopsykologin kanssa. Yhteystiedot löytyvät mm. tämän esittelytekstin jälkeen. Kuraattorin ja/tai miekkarin kanssa voi sopia paitsi tapaamisajasta myös -paikasta.

Nuorisopsykologi

Lukion psykologina työskentelee nuorisopsykologi Anna Mustonen.

Psykologien tehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja mielenterveyttä psykologisella ohjauksella ja keskustelutuella. Tarvittaessa voidaan tehdä tutkimuksia esim. oppimisvaikeuksiin tai psyykkiseen vointiin.

Vastaanotolle voi tulla keskustelemaan luottamuksellisesti mistä tahansa itseä mietityttävästä asiasta, yksin tai kaverin kanssa. Ota yhteyttä psykologiin, jos sinulla on esim. opiskeluvaikeuksia, masennusta, kriisivaihe elämässä, ihmissuhdevaikeuksia, jännittämistä tai ahdistusta, itsetunto-ongelmia tai päihteisiin, syömiseen tai seksuaalisuuteen liittyviä ongelmia. Tarvittaessa psykologit antavat tietoa muista nuoria auttavista tahoista ja ohjaavat niihin.

Nuorisopsykologi Anna Mustonen on lukiolaisten tavattavissa tiistaisin klo 9.00 - 15.00, p. 044 710 1772, anna.e.mustonen@kainuu.fi. Voit ottaa yhteyttä myös tekstiviestillä tai Wilmassa.

Psykiatrinen sairaanhoitaja (miekkari)
Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari on Anna Kyllönen, anna.kyllonen@kainuu.fi, p. 044 7974200. Aika varataan suoraan miekkarilta tai terveydenhoitajan kautta. Tällöin sovitaan myös tapaamispaikasta. Ajanvaraukseton vastaanotto päivittäin klo 11.30 – 12:00. Miekkari on Kuhmossa pääsääntöisesti maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin.

Kuraattori
Jos haluat keskustella mistä tahansa elämääsi liittyvistä asioista, ota yhteyttä kuraattoriin, puh. 044 710 5097 tai kirsi.appelgren@kuhmo.fi . Voit sopia kuraattorin kanssa, missä ja milloin tapaatte.

Koulunuorisotyöntekijä
Koulunuorisotyöntekijä Petra Juntunen on myös tukenasi, jos haluat keskustella hänen kanssaan mieltäsi askarruttavista asioista. Hänet tavoitat numerosta 040 614 7839 tai sähköpostitse petra.juntunen@kuhmo.fi.

Sairaudenhoito
Sairaanhoitajan puhelinpäivystys- ja neuvontapalvelu palvelee ympäri vuorokauden. Saat ohjeita, neuvoja tai vastauksia terveyttä /sairautta koskeviin kysymyksiisi. Kainuun keskussairaalan päivystysavussa, p. 116 117, sinua neuvotaan äkilliseen sairastumiseen tai tapaturmiin liittyvissä asioissa.

Kuhmon terveysasema
Ajanvaraus, päivystys ja kiireetön vastaanotto: Kainuun keskussairaalan päivystysapu 116 117 - äkillinen sairastuminen tai tapaturma**.**

Koulun tietokoneet
Lukiolla on opiskelijoiden käyttöön tarkoitettuja tietokoneita. **ICT-asiantuntija** Tommi Heikkiseltä**,** p. 044 797 4593, tommi.heikkinen@kuhmo.fi, voi kysyä apua tietotekniikkaan liittyvissä asioissa.

Opintojaksojen suorittamistavat
Opiskelijoille järjestetään opetus ensisijaisesti lähiopetuksena. Vaihtoehtona on myös opintojen itsenäinen suorittaminen eli tenttiminen opettajalle tai tietyissä aineissa opiskelu Tutorhousen kautta.

5 OPINTOJEN OHJAAMINEN

Opiskelu lukiossa vaatii opiskelijalta itsenäisyyttä, päätöksentekoa sekä taitoa ratkoa monenlaisia ongelmia, minkä vuoksi koulu tarjoaa opiskelijoille monenlaisia tukipalveluita. Ohjausta antavat opinto-ohjaaja, ryhmänohjaajat, kuraattori sekä tutoropiskelijat. Aineopettajat vastaavat eri aineiden opiskeluun liittyvästä ohjauksesta, minkä lisäksi rehtori, vararehtori ja kanslisti auttavat opiskelijoita kaikissa opiskeluun liittyvissä kysymyksissä.

Opinto-ohjaus sisältää sekä yksilöohjausta että luokkaopetuksena toteutettavia opintojaksoja.

Opinto-ohjaaja ohjaa lukiolaista opintosuunnitelman tekemisessä, ainevalinnoissa, jatko-opintoihin hakeutumisessa ja ammatinvalinnassa. Opinto-ohjaajalle voi varata ajan puhelimitse, p. 044 0819998 tai Wilman kautta tai sähköpostilla paivi.j.kahkonen@kuhmo.fi.

Ryhmänohjaaja
Opiskelijat kuuluvat vuosikursseittain nimettyihin ohjausryhmiin, joilla on oma ryhmänohjaaja. Ryhmänohjaaja huolehtii ryhmänsä opiskelijoiden koulunkäyntiin liittyvistä asioista ohjaamalla henkilökohtaisesti, pitämällä ryhmäohjaajan tunteja ja käyttämällä muita tiedotus- ja ohjausmuotoja. Ryhmänohjaaja auttaa opiskelijaa opintosuunnitelman laatimisessa. Hän seuraa ryhmänsä opintoja.

Ryhmänohjaaja vastaa ryhmänsä osalta kodin ja koulun yhteistyöstä. Lukiolaisen kuuluu osallistua ryhmänohjaajan tapaamisiin, joita pidetään koko ryhmälle vähintään kerran jaksossa. Lisäksi ryhmänohjaajat tapaavat jokaisen opiskelijan henkilökohtaisesti vähintään kolme kertaa lukuvuoden aikana. Ryhmänohjaajat ilmoittavat henkilökohtaisista ohjauspalavereista Wilman välityksellä tai muulla erikseen sovittavalla tavalla.

Ryhmä		**Ryhmänohjaustila**
21A	**Salla Lesonen**	**KI3 (kirjasto)**
22A	**Sanna Juntunen**	**KI1 (kirjasto)**
23A	**Marika Kilpeläinen**	**KI2 (kirjasto) ja kivikoulun lk 409**
23B	**Petri Pyykönen**	**KI4 (kirjasto) ja kivikoulun lk 411**

Aikuislinjan opiskelijoiden ohjaajana toimii **opinto-ohjaaja.**
Ryhmänohjaustunnit pidetään yllä mainituissa tiloissa ja henkilökohtaisten tapaamisten paikat ilmoitetaan erikseen.

Tutortoiminta
Koulussa toimii tutoreita eli vanhempia opiskelijoita ohjaamassa ja avustamassa uusia lukiolaisia sekä tutustuttamassa heitä kouluun, muihin opiskelijoihin ja vieraspaikkakuntalaisia Kuhmoon. Tutor-ohjaaja/opiskelijakunnan ohjaava opettaja sekä koulun opettajat ohjaavat tutoropiskelijoita ja opiskelijakuntaa suunnittelemaan ja toteuttamaan koulun juhla- ja teemapäiviä**.**
Tutor-opiskelijat ovat lukion toisen vuosikurssin opiskelijoita, joiden tehtävänä on tukea ja auttaa opintojaan aloittavia nuoria eli

- motivoida ja ohjata peruskoulun 9. luokan oppilaita lukio-opiskeluun,
- ohjata lukion aloittaneita opiskelijoita opintojaksojen valinnoissa,
- ohjata ja perehdyttää uusia opiskelijoita lukion käytäntöihin,
- auttaa opiskelijoita heitä askarruttavissa kysymyksissä,
- toimia ryhmänohjaajien ja opinto-ohjaajan apuna,
- vastata omalta osaltaan koulun yleisestä myönteisestä ilmapiiristä ja yhteisistä tapahtumista,
- tutorit opastavat myös vapaa-ajanvietossa ja tutustuttavat erityisesti muualta kotoisin olevia lukiolaisia paikkakunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin.
-

Vuonna 2023 lukio-opintonsa aloittavien opiskelijoiden tutorit ovat

Hemmo Heikkinen
Veeti Huotari
Jaakko Jokela
Iida Malinen
Valtteri Piirainen

Opiskeluhuolto

Opetuksen järjestäjä eli Kuhmon kaupunki on asettanut opiskeluhuollon ohjausryhmän sekä koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäisen opiskelijan asioita käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhuollon ryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa sitä, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluita edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilaitostasolla toimivan opiskelijahuoltoryhmän, jonka tehtävänä on suunnitella, kehittää, toteuttaa ja arvioida opiskelijahuoltoa lukiossa, muodostavat kuraattori, nuorisopsykologi, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, opiskelijajäsen ja rehtori. Ryhmä voi myös kuulla muita asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhuollon palveluiden järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai opiskelijan läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää opiskelijan tai huoltajan suostumusta.

Koulukohtainen opiskeluhuoltotyöryhmä toimii myös koulun kriisiryhmänä.

Erityistukea tarvitseva opiskelija

Opiskelija tai hänen huoltajansa voi pyytää erilaisista syistä mahdollisuutta erityisjärjestelyihin, joiden toteuttaminen kuuluu asiantuntijaryhmän käsiteltäviin asioihin. Pyyntö erityisjärjestelyistä tehdään opinto-ohjaajalle, jolle toimitetaan myös erityisjärjestelyiden tarvetta osoittavat asiakirjat, kuten lääkärinlausunnot ja luki-lausunnot. Opiskelijan on mahdollista saada kokeessa mm. lisäaikaa. Järjestelyt ovat samat kuin ylioppilaskirjoituksissa. Ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia erityisjärjestelyjä on haettava ylioppilastutkintoon ilmoittautumisen yhteydessä opinto-ohjaajan antamien lisäohjeiden mukaisesti. Pedagogisen tuen suunnitelma laaditaan opiskelijalle henkilökohtaisesti ja asiaa koskevissa neuvotteluissa ovat mukana myös opiskelijan alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajat.

6 OPISKELU LUKIOSSA

MAKSUT
Opetus lukiossa on pääsääntöisesti maksutonta. Koulu kustantaa Oulun yliopistolle suuntautuvan tutustumismatkan sekä Kajaaniin tehtävän matkan, jolloin tutustutaan Kajaanin opiskelumahdollisuuksin. Jos opiskelijat haluavat käydä tutustumassa muiden kaupunkien oppilaitoksiin, he vastaavat kustannuksista itse. Myös eri opintojaksoilla mahdollisesti toteutettavien retkien tai tutustumismatkojen kustannuksista vastaavat pääsääntöisesti opiskelijat.

Erillisiä opintojaksoja suorittavilta ns. aineopiskelijoilta peritään 45 €:n opintojaksokohtainen maksu.

Jos opiskelija suorittaa ammatillista perustutkintoa, ammattiopisto vastaa maksuista.

Jos lukion aineopiskelija, joka ei suorita lukion koko oppimäärää, opiskelee Tutorhousen kautta, hän maksaa opiskelusta lukiolle aiheutuvat kustannukset itse. Lisätietoja saa rehtorilta.

OPINTOJEN KULKU

Lukio-opiskelu on suunniteltu kolmevuotiseksi. Lukuvuosi jakautuu viiteen periodiin, jotka kestävät noin 7 viikkoa. Lukiotutkinnon suorittaminen edellyttää **vähintään 150** opintopistettä. **Pakollisia opintoja on suoritettava** 90 opintopistettä. Valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Paikallisia opintojaksoja ei ole pakko valita, mutta erityisesti ylioppilaskokeisiin kertaavia opintojaksoja suositellaan. Opiskelijan kannattaa suorittaa periodia kohden 12 opintopistettä saadakseen opinnot päätökseen kolmessa vuodessa. Tällöin suorituksia kertyy ensimmäisenä ja toisena vuonna vähintään 60 opintopistettä ja kolmantena 30.

Opinto-ohjaaja voi tarvittaessa laatia opiskelijalle kolmen ja puolen vuoden tai neljän vuoden suunnitelman, jolloin opintopisteitä tulee suorittaa 8 - 10 opintopistettä periodissa. Pidennettyyn opintosuunnitelmaan tarvitaan rehtorin hyväksyntä. Opintojen alkaessa ja seuraavaa lukuvuotta suunniteltaessa opiskelija tarkistaa opintosuunnitelman yhdessä ryhmänohjaajansa kanssa ja vertaa sitä opintosuunnitelmaan.

Opintojakson suorittamisen aikarajat
Jos opiskelija ei ole opintojakson aikana palauttanut kaikkia vaadittuja suorituksia, tulee vaadittavat täydennykset suorittaa viimeistään seuraavan periodin aikana. Erityisestä syystä rehtori tai vararehtori voi myöntää aineenopettajaa kuultuaan tätä pidemmän suoritusajan. Jos opiskelija ei ole palauttanut vaadittuja suorituksia säädetyssä ajassa, opintojakso katsotaan keskeytyneeksi.

Kun opintojakso on arvosteltu ja siirretty opiskelijan jaksotodistukseen, arvosanaa ei saa poistaa opiskelijan rekisteristä, ei myöskään hylättyä arvosanaa.

Opetuksessa tarvittavat välineet
Maksuttomaan toisen asteen koulutukseen oikeutetut opiskelijat saavat oppikirjat lukiolta, mutta niihin ei saa tehdä merkintöjä, koska kirjat ovat opiskelijoilla vain lainassa. Liikuntatunteja varten opiskelijoilla tulee olla sukset, luistimet ja sisäpelikengät sekä muut asiaankuuluvat välineet.

Plagiointi
Plagioinnista kiinni jääneen opiskelijan opintosuoritus jätetään arvostelematta ja opintojakso on opiskeltava uudestaan.

Opintojaksolle ilmoittautuminen ja opetukseen osallistuminen
Opintojaksojen valitseminen eli ilmoittautuminen edellyttää osallistumista opiskeluun. Opintojakson suorittaminen edellyttää läsnäoloa oppitunneilla ja aktiivista työskentelyä. Jos opiskelija haluaa muuttaa opintosuunnitelmaa kesken lukuvuoden, hänen on neuvoteltava asiasta hyvissä ajoin opinto-ohjaajan ja ryhmänohjaajan kanssa. Opiskelijan on ilmoitettava myös aineenopettajalle, jos hän lopettaa opintojakson kesken.

Opintojakson uusiminen
Hyväksytyn opintojakson voi käydä uudestaan. Tällöin opintopistekertymä ei kuitenkaan kasva.

Tenttiminen
Opiskelija voi opiskella opintojakson itsenäisesti eli tenttimällä, mikäli koulun opetussuunnitelmassa ei ko. opintojakson kohdalla ole toisin mainittu ja mikäli opiskelijalla arvioidaan olevan edellytykset suoriutua itsenäisestä opiskelusta. Lupa opintojakson itsenäiseen suorittamiseen on anottava rehtorilta. Tenttimisestä on sovittava opettajan kanssa ennen opintojakson alkamista. Opiskelijalla on oikeus tenttiä yksi opintojakso/periodi. Erityisestä syystä rehtori voi myöntää luvan useampaan itsenäiseen suoritukseen samassa periodissa. Tenttimällä suoritetusta opintojaksosta on saatava hyväksytty arvosana, jotta suorituksesta saa opintopistemerkinnän.

Poissaolot
Lukio-opiskelu edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla ja koulun tilaisuuksissa. Vastuuntuntoinen opiskelu edellyttää säännöllistä koulunkäyntiä ja saapumista ajoissa oppitunneille. Ennalta tiedettyihin poissaoloihin on haettava lupa ja allekirjoitus ryhmänohjaajalta ja yli kolmen päivän poissaolon osalta rehtorilta. Opiskelija ei saa olla tunneilta poissa muutoin kuin pakottavasta syystä. **Opiskelijan on aina välittömästi kouluun palattuaan oma-aloitteisesti selvitettävä poissaolonsa. Selvitykseksi hyväksytään huoltajan selitys Wilmassa tai huoltajan allekirjoittama todistus/poissaolokortti tai asiantuntijan (lääkärin, terveydenhoitajan tai psykologin) antama kirjallinen selvitys**. Yli 18-vuotias on itse vastuussa poissaoloilmoituksensa tiedoista.

Mikäli poissaoloja ei ole selvitetty Wilmassa, opiskelijan on pidettävä poissaolovihko mukanaan ja näytettävä se opettajalle tai ryhmäohjaajalle. Jos opiskelijalla on liikaa poissaoloja, opettaja voi määrätä hänelle lisätehtäviä poissaolojen korvaamiseksi**. Periodin poissaolot on selvitettävä koeviikon alkuun mennessä, jotta opiskelija saa oikeuden osallistua opintojakson kokeeseen.** Opettaja ratkaisee poissaolon syyn hyväksymisen. Opiskelijalle ja alle 18-vuotiaan huoltajalle tiedotetaan uhkaavasta arvostelematta jättämisestä etukäteen. Mikäli opiskelija on poissa opintojaksolta kolmannen kerran syytä ilmoittamatta tai ilman hyväksyttävää syytä, opintojakson opettaja ilmoittaa asiasta ryhmänohjaajalle, joka ottaa yhteyttä opiskelijan huoltajiin. Poissaolojen ylittäessä yhden kolmasosan opintojakson kokoontumiskerroista opintojakso jätetään arvostelematta, jollei lisätehtävillä voi korvata poissaoloja. Opiskelijan on tällöin tentittävä opintojakso tai opiskeltava se seuraavana lukuvuonna.

Koeviikko
Jokaisen periodin lopussa pidetään koeviikko, jolloin järjestetään opintojakson kokeet. **Kokeet alkavat klo 9.00 ja päättyvät klo 12.00**. Jos opiskelijalla on myönnetty pidennetty koeaika, koe päättyy klo 13.00. Kokeesta saa poistua aikaisintaan klo 10.00.

Ensimmäisenä koepäivänä koe alkaa klo 11.00, jolloin aamupäivällä opiskellaan vain ensimmäinen tunti (klo 9.00 – 10.15).

Kokeissa opiskelijalla ei saa olla matkapuhelinta mukana. Annettujen ohjeiden rikkominen tulkitaan koevilpiksi ja suoritus mitätöidään.
Kutakin opintojakson koetta edeltävänä päivänä pidetään noin **klo 12.30 (aika sovitaan opettajan kanssa)** alkaen kokeeseen **valmistava pohjatunti**, jossa käsitellään opiskelijoiden toivomia aiheita ja kerrataan koealuetta. **Pohjatunti on osa opintojaksoa ja se on opiskelijoille pakollinen**. Jos opiskelija ei pääse koeviikon kokeeseen, hänen tulee ilmoittaa siitä opettajalle ennen koetta. Jos opiskelija ei selitä kokeesta poissaoloaan, hänellä on vain yksi mahdollisuus suorittaa koe, kun normaalisti yrityskertoja on kaksi.

Koeviikolla järjestetään opetusta ainoastaan taito- ja taideaineissa ja niillä opintojaksoilla, joista ei pidetä koetta. Opettajat sopivat ryhmänsä kanssa ajat, jolloin ryhmät kokoontuvat. Läsnäolo kontrolloidaan muiden opetustuntien tapaan. Pohjatunti ja koetta korvaavia tunteja voidaan pitää myös muulloin kuin koeviikolla.

Uusintakuulustelu - Hylätyn opintojakson uusiminen Jos opiskelija on saanut opintojaksosta/kurssista arvosanaksi 4, numeroa voi korottaa kerran välittömästi ko. periodia seuraavassa **uusintakuulustelussa**. Uusintakuulusteluun on ilmoittauduttava määräaikana kirjallisesti Wilman kautta. Kunkin opintojakson uusintakokeeseen voi ilmoittautua **vain kerran**. Mikäli uusintakokeesta tulee edelleen hylätty arvosana, koko opintojakso on opiskeltava uudelleen.

Jos uusintakuulusteluun ilmoittautunut ei tule kokeeseen, hänen katsotaan käyttäneen ainoan uusintakertansa ja vain todisteellisesti erittäin pätevästä syystä johtunut poissaolo voidaan hyväksyä ja antaa opiskelijan ilmoittautua uudelleen. Jos opiskelija ei sairauden vuoksi pääse opintojakson kokeeseen, hänen tulee todistaa kirjallisesti sairautensa ko. opintojakson opettajalle. Opiskelijalla on tällöin käytettävissä kaksi koekertaa.

Jos opiskelija on sairaana sekä varsinaisessa kokeessa että uusintakokeessa, hänellä on käytettävissä edelleen kaksi koekertaa.

Uusintakokeen suorittamisaika on kolme tuntia. Kahden tai useamman kokeen suorittajalla on käytettävissään aikaa neljä tuntia. Koe alkaa klo 11.00. Lukuvuoden 2023 – 2023 viidennen periodin uusintakuulustelu järjestetään elokuussa 2023. Jos opiskelija ei ole ilmoittautunut uusintakuulusteluun hylätyn arvosanan saamista seuraavassa uusintakuulustelussa, hän voi yrittää korottaa arvosanaansa korotuskokeessa ensimmäisessä tai viidennessä periodissa.

Korotuskoe - Hyväksytyn opintojakson korottaminen
Kaksi kertaa lukuvuodessa, ensimmäisessä ja viidennessä periodissa, järjestetään korotuskuulustelu, jossa voi korottaa hyväksyttyjä opintojaksojen arvosanoja ja niitä hylättyjä opintojaksojen arvosanoja, joita opiskelija ei ole hyväksytystä syystä yrittänyt korottaa uusintakokeissa. Kutakin hyväksyttyä arvosanaa voi korottaa yhden kerran. Lopulliseksi arvosanaksi tulee parempi arvosana. Korotuskokeeseen ilmoittaudutaan kirjallisesti erikseen ilmoitettuina aikoina. Kokeesta poisjääntiä ja kokeen peruuttamista koskevat säännöt ovat

samat kuin uusintakuulustelussa. Korotuskokeen suorittamisaika on kolme tuntia. Kahden tai useamman kokeen suorittajalla on käytettävissään aikaa neljä tuntia.

Lopputentit
Ylioppilaskirjoitusten yhteydessä järjestettävässä lopputentissä voi yrittää korottaa kerran kunkin aineen koko oppimäärän arvosanaa, joka tulee lukion päättötodistukseen. Todistukseen merkitään parempi arvosana.

Etenemiseste
Opiskelijan on suoritettava vähintään 2/3 jokaisen opiskelemansa oppiaineen pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opintojaksoista hyväksytysti, jotta aineen oppimäärä voidaan katsoa suoritetuksi. Jos opiskelijalle on tullut oppiaineessa päättöarvosanan saamisen kannalta liian monta hylättyä arvosanaa, tilanne on korjattava välittömästi seuraavassa uusintakokeessa, viimeistään kuitenkin ennen ko. aineen seuraavan opintojakson koetta. Opiskelija voi etenemisesteestä huolimatta ilmoittautua seuraavalle ko. aineen opintojaksolle ja aloittaa opinnot. Paikalliset opintojaksot ja tenttimällä opiskellut opintojaksot on suoritettava hyväksyttävästi.

Osallistuminen ylioppilaskirjoituksiin
Ylioppilaskirjoitukset järjestetään kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä. Ylioppilastutkinnon voi hajauttaa korkeintaan kolmelle peräkkäiselle kerralle. Jos kolmen kerran määräaika kuluu umpeen, on otettava yhteyttä rehtoriin tai opinto-ohjaajaan. Ylioppilaskokeen kullekin kirjoituskerralle ilmoittaudutaan erikseen täyttämällä ilmoittautumislomake ja maksamalla tutkintomaksu, mikäli opiskelija osallistuu useampaan kuin viiteen kokeeseen. Opiskelija voi osallistua ylioppilaskokeisiin suoritettuaan kirjoitettavasta aineesta kaikki pakolliset opintojaksot. Ennen kirjoituksiin osallistumista suositellaan kuitenkin myös valtakunnallisten valinnaisten ja paikallisten opintojaksojen suorittamista. Ylioppilastutkintoon osallistuville järjestetään lukuvuosittain kaksi **pakollista infotilaisuutta.**

Ylioppilastutkinnon suorittanut opiskelija saa ylioppilastutkintotodistuksen, kun myös lukion päättötodistukseen vaadittavat opintojaksot on opiskeltu hyväksytysti. Ylioppilastutkintolautakunnan kotisivut ovat osoitteessa **www.ylioppilastutkinto.fi.** Ylioppilaskokeet pidetään Tuupalan kivikoulun 4. kerroksessa olevissa luokissa. Koepäivinä rajoitetaan liikkumista kirjoitustilojen läheisyydessä ja pyydetään muutoinkin noudattamaan hiljaisuutta.

Ylioppilastutkinnon hajauttamisohje
<u>Reaaliaineet</u>
Suositellaan kirjoitettaviksi kolmannen vuoden keväällä, mutta voit osallistua reaaliaineiden kokeisiin myös toisen opiskeluvuoden keväällä tai kolmannen vuoden syksyllä.

<u>Lyhyt matematiikka</u>
Kolmantena vuonna, suositellaan kertausopintojaksoa, joka on periodien 1 - 3 aikana.

<u>Ranska B3</u>
Toisen tai kolmannen vuoden keväällä vuorovuosiopetuksen mukaisesti.

<u>Venäjä B3 ja muut lyhyt kielet</u>
Kolmannen vuoden keväällä.

<u>Ruotsi</u>

Kolmannen vuoden syksyllä, suositellaan 6. opintojakso jo toisen vuoden keväällä ja 7. opintojakso kolmantena vuonna ensimmäisen periodin aikana. Kirjoituksiin voi osallistua myös kolmannen vuoden keväällä.

Englanti, matematiikan pitkä oppimäärä ja äidinkieli
Kolmannen vuoden keväällä.

ABIN AIKATAULU, SYKSY 2023

ke 2.2.	Luki-lausuntojen ja erityisjärjestelyhakemusten hankinta (lähetys lautakunnalle 30.4. mennessä). Opolle selvitys, jos tarvitset erikoislääkärin lausunnon erityiskokeiden tilaamista varten.
to 27.4.	Abi-info syksyn kirjoituksiin ilmoittautuville klo 10.30, ilmoittautumisaika alkaa.
pe 26.5.	Ilmoittautuminen syksyn kirjoituksiin päättyy 1. kertaa osallistuvilla
ke 31.5.	Ilmoittautuminen syksyn kirjoituksiin päättyy jo aiemmin osallistuneilla, ilmoita aiempien kirjoituskertojen luki-lausunnosta tai muista huomioonotettavista lausunnoista
to 10.8.	Tarkista omat ilmoittautumistiedot, aineiden pakollinen/ylimääräinen -kenttä (Wilma-lomake)
pe 11.8.	Ilmoittautuminen lopputentteihin päättyy
ti 29.8.	YO-koeinfo ylioppilaskokeisiin osallistuville (pakollinen) klo 10.30 - 11.45
ti 29.8.	Pakollisten opintojaksojen suoritukset opettajille (oltava arvosteltuna ke 6.9.)
ke 6.9.	Pakolliset opintojaksot arvosteltu (suoritukset palautettu ti 29.8.)
ma 11.9.	**YO-KOE,** äidinkieli ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi, lukutaidon koe klo 8.30
ke 13.9.	**YO-KOE**, PS, FI, HI, FY, BI paikalla klo 8.30
pe 15.9.	**YO-KOE**, vieras kieli, pitkä oppimäärä, englanti, ranska, espanja, saksa, venäjä, paikalla klo 8.30
ma 18.9.	**YO-KOE**, toinen kotimainen kieli ruotsi, keskipitkä ja pitkä oppimäärä, paikalla klo 8.30
ti 19.9.	**YO-KOE**, matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä, paikalla klo 8.30
to 21.9.	**YO-KOE**, UE, UO, ET, YH, KE, GE, TE, paikalla klo 8.30
pe 22.9.	**YO-KOE,** äidinkieli ja kirjallisuus, kirjoitustaidon koe, paikalla klo 8.30 suomi/ ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe
ma 25.9.	**YO-KOE,** vieras kieli, lyhyt oppimäärä, paikalla klo 8.30 →ei osallistujia syksyllä 2023
ma 25.9.	Yo-kokeissa sairaana olleiden lääkärintodistukset toimitettava kansliaan.
to 5.10.	Erityisjärjestelyjen hakeminen kevään yo-kokeisiin, opon kautta (lähetys lautakunnalle 30.11.)
ke 11.10.	Ilmoittautuminen 1. periodin uusintakokeisiin (to 12.10.) ja abien ylimääräiseen koepäivään (ke 25.10.).
to 12.10.	1. periodin uusintakoe
ti 24.10.	YO-info kevään kirjoituksiin osallistuville klo 10.30
ti 24.10.	Kevään kirjoituksiin osallistuvien kotiväenilta (21- ja 22-ryhmille) klo 18.00.
ke 25.10.	Abien ylimääräinen uusintakoe klo 11.00 (syksyn yo-kokeisiin osallistuneille)
to 2.11.	Syksyn ylioppilaiden päättötodistukseen vaadittavat opintojaksot (150 op) suoritettu ja arvosteltu Ei nimeä julki -ilmoitus kansliaan.
to 2.11.	Hakemus arviointiohjeista poikkeavasta päättöarvosanasta (numero / S) kansliaan KAIKKIEN VALMISTUVIEN JÄTETTÄVÄ HAKEMUS

ke 22.11. Ilmoittautuminen kevään 2024 yo-kirjoituksiin päättyy ensimmäistä kertaa ilmoittautuvilla, jatkavilla 24.11. Lomake täytettävä + mahdollinen maksutosite palautettava.

pe 24.11. Yo-kokeiden tulokset julkaistaan.

pe 24.11. Ilmoittautuminen kevään 2024 yo-kirjoituksiin päättyy tutkintoa jatkavien osalta.

ti 5.12. Itsenäisyyspäivän juhlallisuudet, syksyn yo-juhla klo 13.45

SEURAA www.ylioppilastutkinto.fi

ABIN AIKATAULU KEVÄT 2024

to 5.10. **Luki-lausuntojen ja erityisjärjestelyhakemusten hankinta**. Opolle selvitys, jos tarvitset erikoislääkärin lausunnon erityiskokeiden tilaamista varten. Koulun allekirjoittama lausunto oltava mukana lääkärin vastaanotolla.
Selvitys vieraskielisyydestä.
Koulu lähettää kokeiden erityisjärjestelyhakemukset sekä vieraskielisyysselvitykset lautakunnalle 30.11. mennessä.

ti 24.10. Abi-info kevään kirjoituksiin ilmoittautuville klo 10.30 **- pakollinen**
Yo-kokeisiin ja lopputentteihin ilmoittautumisaika alkaa, erikoislääkärilausunnot kansliaan erityisjärjestelyjä varten.

ti 24.10. Ylioppilaskirjoituksiin osallistuvien opiskelijoiden kotiväenilta klo 18.00

ma 22.11. Ilmoittautuminen kevään 2024 yo-kirjoituksiin päättyy ensimmäistä kertaa ilmoittautuvilla.

pe 24.11. Ilmoittautuminen kevään kirjoituksiin päättyy. Ilmoittautumisohjeet saa kansliasta.

ma 8.1. Tarkista ilmoittautumistietosi Wilma/ Lomakkeet/ Ylioppilaskokeiden tulokset.

to 11.1. Ilmoittautuminen kevään lopputentteihin päättyy

ke 25.1. Yo-koeinfo kirjoituksiin osallistuville klo **12.15** – **pakollinen !**

ma 5.2. Opolle selvitys, jos tarvitset erikoislääkärin lausunnon erityiskokeiden tilaamista varten **syksyn** kirjoituskertaan. Koulun allekirjoittama lausunto oltava mukana lääkärillä. Koulu lähettää erityisjärjestelyhakemukset lautakunnalle 23.4. mennessä.

ke 7.2. Abien ryhmänohjaustunti klo 13.45, poikkeavan päättöarvioinnin hakemus jaetaan, lokeroiden avainten palautus kansliaan.
Abien ruokailuoikeus penkkareihin saakka, ruokailuun opintojakson tenttipäivinä →ilmoittautuminen tehtävä kansliaan viikkoa ennen ruokailupäivää. Kansliasta saat nimellisen ruokalipun ilmoitetuille päiville.

to 8.2. Penkinpainajaiset

ma 19.2. Ilmoittautuminen 3. periodin uusintakokeeseen tenttejä

ma 19.2. Pakollisten opintojaksojen suoritukset opettajalle

to 22.2. 3. periodin uusintakoe klo 11.00.

ke 28.2. pakolliset opintojaksot arvosteltu kirjoitusaineissa, suoritukset palautettava opettajalle 19.2.
Henkilöllisyystodistus (ajokortti/henkilökortti) oltava yo-kokeissa mukana.

ti 12.3. **YO-KOE** äidinkieli, lukutaidon koe ja suomi/ruotsi toisena kielenä koe (S2) klo 9, **paikalla 8.30**
to 14.3. **YO-KOE,** vieras kieli, lyhyt oppimäärä, **paikalla klo 8.30**

pe 15.3. **YO-KOE**, äidinkieli, kirjoitustaidon koe, **paikalla klo 8.30**

ma 18.3. **YO-KOE** vieras kieli, pitkä oppimäärä, **paikalla klo 8.30**
ke 20.3. **YO-KOE** matematiikka, pitkä ja lyhyt **paikalla klo 8.30**
pe 22.3. **YO-KOE** uskonto, elämänkatsomustieto, yhteiskuntaoppi, kemia, maantiede, terveystieto

ma 25.3. **YO-KOE** toinen kotimainen kieli, ruotsi, pitkä **ja** keskipitkä, **paikalla klo 8.30**
ke 27.3. **YO-KOE** psykologia, filosofia, historia, fysiikka, biologia, **paikalla klo 8.30**

ke 27.3. yo-kokeissa sairaana olleiden lääkärintodistukset kansliaan

Huhtikuu: lopputenttejä
pe 12.4. Nimenjulkaisukielto kansliaan klo 12.00 mennessä

ke 17.4. Ilmoittautuminen korotuskokeeseen ja abien ylimääräiseen rästikokeeseen

pe 19.4. Päättötodistukseen vaadittavien opintojaksojen suoritukset opettajille

to 25.4. Korotuskoe klo 11.00

pe 26.4. Abien ylimääräinen rästikoe

ma 29.4. YO-koeinfo syksyn kirjoituksiin ilmoittautuville klo 10.30

to 2.5. Opinto-ohjelman mukaiset opinnot suoritettu (150 op,sis pakolliset) ja arvosteltu

to 2.5. Hakemus poikkeavasta päättöarvosanasta (numero / S)
ma 17.5. Yo-tulosten julkistaminen

pe 24.5. ILMOITTAUTUMINEN SYKSYN KIRJOITUKSIIN (1. kertaa ilmoittautuville, muilla ma 3.6.).
Palauta ilmoittautumislomake ja mahdollinen maksutosite.

pe 31.5. Yo-juhlaharjoitukset klo 13.00

la 1.6. YO-juhla klo 12.00 Kuhmo-talossa

www.ylioppilastutkinto.fi

7 OPETUSOHJELMA

Huom! Tutorhousen kurssit aikatauluineen näkyvät Tutorhousen/Digiluokan www-sivuilla.

OPPIAINEET JA OPINTOPISTEET

Äidinkieli ja kirjallisuus	ÄI	Uskonto/ET	UE, UO, ET
Englanti A1	ENA1	Filosofia	FI
		Psykologia	PS
Ruotsi B1	RUB1	Historia	HI
Yhteiskuntaoppi	YH	Ranska B3	RAB3
Musiikki	MU	Venäjä B3	VEB3
Musiikkilinjan kurssit	ML	Saksa B3	SAB3
		Matematiikka, yht.	MAY
Kuvataide	KU	Matematiikka, pitkä	MAA
Liikunta	LI	Matematiikka, lyhyt	MAB
Terveystieto	TE	Biologia	BI
Opinto-ohjaus	OP	Maantieto	GE
Fysiikka	FY	Kemia	KE

PAKOLLISET OPINNOT

Lukiossa suoritetaan 94 - 102 pakollista opintopistettä:

Äidinkieli ja kirjallisuus	12	Kemia	2
Englanti A1	12	Filosofia	4
Ruotsi B1	10	Historia	6
Yhteiskuntaoppi	3	Biologia	4
Liikunta	4	Maantiede	2
Terveystieto	2	Fysiikka	2
Opinto-ohjaus	4		

Matematiikka, yht.	2	Psykologia	2
Pitkä matematiikka	18	Lyhyt matematiikka	10
Uskonto/ET	4	Musiikki	2 tai 4
Musiikkilinja	2 tai 4	Kuvataide	2 tai 4

Matematiikassa valitaan lyhyt tai pitkä oppimäärä ensimmäisen opintojakson jälkeen, joka on kaikille yhteinen. Musiikissa ja kuvataiteessa valitaan yksi pakollinen opintojakso molemmissa aineissa. Sen jälkeen voit valita, kummassa aineessa suoritat vielä yhden pakollisen opintojakson.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET JA PAIKALLISET OPINNOT

Pakollisten opintojaksojen jatkona on valtakunnallisia valinnaisia opintojaksoja. Kaikki lyhyiden kielten kurssit ovat valtakunnallisia valinnaisia tai paikallisia, vaikka opiskelu aloitetaankin alkeista.

Lukio-opintojen aikana on suoritettava vähintään 20 valtakunnallista valinnaista opintojaksoa ja niitä valittaessa kannattaa ottaa huomioon tulevaisuuden suunnitelmansa sekä se, mihin aineisiin keskittyy ylioppilaskokeissa.

Äidinkieli ja kirjallisuus	6	Fysiikka	12
Englanti A1	4	Kemia	8
Ruotsi B1	4	Uskonto/ET	8
Ranska, lyhyt RAB3	16	Filosofia	4
Saksa, lyhyt SAB3	16	Psykologia	8
Venäjä, lyhyt VEB3	16	Historia	6
Yhteiskuntaoppi	2		
Musiikki	4	Matematiikka, pitkä	6
Musiikkilinja	63	Matematiikka, lyhyt	4
Kuvataide	4	Biologia	6
Liikunta	6	Maantiede	6
Terveystieto	4	Opinto-ohjaus	0

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET JA PAIKALLISET OPINTOJAKSOT

Valtakunnalliset valinnaiset ja paikalliset opinnot lisäävät lukio-opiskelun valinnanvaraa. Oman lukion tarjoamien paikallisten opintojaksojen lisäksi voi suorittaa opintojaksoja myös muualla. Lukion oman opintojakson toteutumisen edellytyksenä on, että sille on ilmoittautunut tarpeeksi opiskelijoita. **Mikäli valitsemasi opintojakso jää toteutumatta, voit valita sen tilalle jonkin muun opintojakson tai suorittaa opintojakson itsenäisesti eli tenttimällä.**

TUNTIJAKO

Oppiaine tai oppiaineryhmä	Pakolliset opinnot	Valtakunnalliset valinnaiset opinnot	Paikalliset opintojaksot	YHTEENSÄ
Äidinkieli ja kirjallisuus	12	6	4	22
Kielet				
- A-kieli ENA1	12	4	6	22
- B-kieli RUB1	10	4	6	20
- muut kielet EAB3, IAB3		16+16	2+2	
RAB3, SAB3, VEB3		16+16+16	2+2+2	

Aasian ja Afrikan kielet: JPAAB3, KIAAB3		16+16		
Matematiikka				
- yhteinen	2			2
- lyhyt oppimäärä	10	4	4	18
- pitkä oppimäärä	18	6	6	30
Ympäristö- ja luonnontieteet				
- Biologia	4	6	2	12
- Maantiede	2	6	1	9
- Fysiikka	2	12	3	17
- Kemia	2	8	3	13
Humanistis-yhteiskunnalliset aineet				
Uskonto/ET	4	8	3/1	15/13
Filosofia	4	4	1	9
Psykologia	2	8	5	15
Historia	6	6	2	12
Yhteiskuntaoppi	3	2	8	13
Taito- ja taideaineet	5			
- Liikunta	4	6	10	20
- Musiikki	2-4	4	2	8-10
- Musiikkilinja	2-4		54	
- Kuvataide	2-4	4	4	10-12
Terveystieto	2	4	2	8
Opinto-ohjaus	4		3	7
Lukiodiplomit		8		8
Teemaopinnot		6		6
Pakolliset opinnot väh.	**94-102**			
Valtakunnalliset valinnaiset väh.		**20**		
Paikalliset opinnot			**140**	
Yhteensä vähintään	**150**			

Koulu suosittelee opintojen etenemistä oheisen ohjeen mukaan siten, että kolmannen vuoden keväällä kirjoitetaan ylioppilaskirjoitukset loppuun. Opiskelutahtia voi hidastaa painavista syistä. Opiskelijalla saattaa olla erilaisina yhdistelminä laaja matematiikka, fysiikka, musiikkilinja ja/tai lyhyitä kieliä. Jos opiskelijalla on aineita, joista hän aikoo suorittaa vain minimimäärän, osan opintojaksoista voi siirtää toiselle opintovuodelle, vaikka niitä yleensä suositeltaisiin ensimmäiselle vuodelle. Näitä toiselle vuodelle siirrettäviä aineita ovat mm. filosofia, biologia, maantiede, kemia, uskonto, psykologia, kuvataide tai musiikki.

Lukio-opinnot tiivistettynä, LOPS21

KUHMON YHTEISLUKIO

Nimi:
Ryhmä:

OPINTO-OHJELMAKORTTI

OPPIAINE		Pakolliset opinnot									Valtakunnalliset ja koulukohtaiset valinnaiset opinnot										
Äidinkieli	ÄI	1	2 + 3		4	5	6 + 7		8		9	10	11	12	13	14					
Englanti	ENA1	1	2	3	4	5	6				7	8	9	10	11						
Ruotsi	RUB1	1	2	3	4	5					6	7	8	9	10						
Ranska lyhyt	RAB3										1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Saksa lyhyt	SAB3										1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Venäjä lyhyt	VEB3										1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Espanja lyhyt	ESB3										1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Italia lyhyt	ITB3										1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Japani lyhyt	JAB3										1	2	3	4	5	6	7	8			
Kiina lyhyt	KIB3										1	2	3	4	5	6	7	8			
Matem. pitkä	MAA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	0					
Matem. lyhyt	MAB	1	2	3	4	5	6 + 7				8	9	10	11	0						
Biologia	BI	1	2 + 3								4	5	6	7							
Maantiede	GE	1									2	3	4	5							
Fysiikka	FY	1 + 2									3	4	5	6	7	8	9	10			
Kemia	KE	1 + 2									3	4	5	6	7	8					
Filosofia	FI	1	2								3	4	5								
Psykologia	PS	1									2	3	4	5	6	7	8				
Historia	HI	1	2	3							4	5	6	7							
Yhteiskuntaoppi	YH	1	2	3							4	5	6	7	8	9					
Ev. lut. uskonto TAI	UE	1	2								3	4	5	6	7	8					
Ortodoksinen uskonto TAI	UO	1	2								3	4	5	6							
Elämänkatsomustieto	ET	1	2								3	4	5	6	7						
Terveystieto	TE	1									2	3	4	5							
Liikunta	LI	1	2								3	4	5	6	7	8	9	TAIL			
Musiikki* TAI	MU	1	2								3	4	5								
Musiikkilinja*	ML	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	TAIM	
Kuvataide*	KU	1	2								3	4	5	TAIK							
Opinto-ohjaus	OP	1	2								3	4									
Teemaopinnot	TE										1	2	3								
Lukiodiplomit	LD										KT	LI	MU	TA							

Pakolliset opinnot yhteensä: **102 (pitkä matematiikka)**
94 (lyhyt matematiikka)

*** Musiikkia ja kuvataidetta pakollisena yhteensä 6 op**

Yksi yhtenäinen ruutu vastaa yhtä opintojaksoa. Eri oppiaineista koostuvat opintojaksot on merkitty värikoodeilla.

- Ihminen ja ympäristö
- Biisinteon perusteet
- Turvallisuusopinnot
- 1. vuoden pakolliset opintojaksot
- 2. vuoden pakolliset opintojaksot
- 3. vuoden pakolliset opintojaksot
- 1. vuodelle suositeltavat valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot
- Valtakunnallisest valinnaiset opintojaksot
- Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

			YHT:	Suos. MAX:
Pakollisia opintoja 1. vsk:	54-58	Valinnaisia opintoja:		70
Pakollisia opintoja 2. vsk:	40-42	Valinnaisia opintoja:		70
Pakollisia opintoja 3. vsk:	2 (MAA)	Valinnaisia opintoja:		42

Musiikkilinjan 1. vuosi:
ML1 Intro - kaikki soimaan
ML6.1 Musiikinteoria ja säveltapailu
ML7.1 Vapaa säestys ja improvisointi
ML8.1 Musiikkiteknologia
ML9.1 Kuoro/yhtyelaulu
ML10.1 Bändimusisointi

Musiikkilinjan 2. / 3. vuosi:
ML2 Syke - soiva ilmaisu, 2 op
ML3 Taidemusiikki tutuksi, 2 op (tarjotaan joka 2. vuosi)
ML5 Maailmanmusiikista jazziin, 2 op

Joka 2. tai 3. vuosi tarjottavat opinnot **(16.1.2023)**

	lv 23 - 24	lv 24 - 25	lv 25 - 26	lv 26 - 27	lv 27 - 28	lv 28 - 29
Opintojakso (LOPS21)						
joka 2. vuosi tarjottavat						
RAB31 - RAB35	23 - 24		25 - 26		27 - 28	
RAB36 - RAB39		24 - 25		26 - 27		28 - 29
KE3 - KE4		24 - 25		26 - 27		28 - 29
KE5 - KE8 (1 op)	23 - 24		25 - 26		27 - 28	
FY9 (1 op)	23 - 24		25 - 26		27 - 28	
FI3	23 - 24		25 - 26		27 - 28	
FI4		24 - 25		26 - 27		28 - 29
ET1	23 - 24		25 - 26		27 - 28	
ET2		24 - 25		26 - 27		28 - 29
ET3-ET4		24 - 25		26 - 27		28 - 29
ET5-ET6	23 - 24		25 - 26		27 - 28	
UE7 (testamentit)	23 - 24		25 - 26		27 - 28	
PS8 (2./3. vuosikurssille)		24 - 25		26 - 27		28 - 29
MU3		24 - 25		26 - 27		28 - 29
ML3		24 - 25		26 - 27		28 - 29
MU4/ML4	23 - 24		25 - 26		27 - 28	
ML14 (festivaali)		24 - 25		26 - 27		28 - 29
ML15 (kansanmusiikki)		24 - 25		26 - 27		28 - 29
ÄI13 (journalismi)		24 - 25		26 - 27		28 - 29
ÄI14.ML17 (biisit)		24 - 25		26 - 27		28 - 29
LI3	23 - 24		25 - 26		27 - 28	
LI5		24 - 25		26 - 27		28 - 29
joka 3. vuosi tarjottavat						
TAIMOJP (musikaali)		24 - 25			27 - 28	
TAILOJP (musikaali)		24 - 25			27 - 28	
TAIKOJP (musikaali)		24 - 25			27 - 28	
KU3			25 - 26			28 - 29
KU4	23 - 24			26 - 27		
KU5		24 - 25			27 - 28	
TO1 (Kuhmosta...)	23 - 24			26 - 27		
LI6 (eräopinnot)*	23 – 24			26 - 27		
LI7 (tanssin perusteet)			25 - 26			28 - 29
LI8 (tanssi näyttämöllä)	23 - 24			26 - 27		
LI9 (suunnistus)			25 - 26			28 - 29
TE5 (ea, 1 op)	23 - 24			26 - 27		
YH6 (turvallisuuspolitiikka)		24 - 25			27 - 28	
YH7 (pelastuslaitos)*	23 - 24			26 - 27		

*LI6 ja YH7 rytmitystä muutettu

Opintojaksojen koodit ja nimet (LOPS2021)

Värikoodit:	**Vuorovuosiopetusrytmi**
1 vuoden pakollinen	
2 tai 3 vuoden pakollinen	
valinnaiset opinnot	
Suomen kieli ja kirjallisuus	
ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op	
ÄI2.ÄI3 Kieli ja tekstitietoisuus, Vuorovaikutus 1, 2 op	
ÄI4 Kirjallisuus 1, 2 op	
ÄI5 Tekstien tulkinta 1, 2 op	
ÄI6.ÄI7 Kirjoittaminen 1, Vuorovaikutus 2, 2 op	
ÄI8 Kirjallisuus 2, 2 op	
ÄI9 Vuorovaikutus 3, 2 op	
ÄI10 Kirjoittaminen 2, 2 op	
ÄI11 Tekstien tulkinta 2, 2 op	
ÄI12 Kielenhuolto, 2 op	
ÄI13 Journalismi, 2 op	Joka 2. v
ÄI14.ML17 Biisinteon perusteet, 3 op	Joka 2. v
Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (ENA1)	
ENA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op	
ENA2 Englanti globaalina kielenä, 3 op	
ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op	
ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op	
ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op	
ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op	
ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op	
ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op	
ENA9 Lue, kuuntele ja kirjoita paremmin, 2 op	
ENA10 Kohti englannin ylioppilaskoetta, 2 op	
ENA11 Kertaa englannin perusasioita, 2 op	
Toinen kotimainen kieli, ruotsi B1-oppimäärä (RUB1)	
RUB11 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op	
RUB12 Ruotsin kieli arjessani, 3 op	
RUB13 Kulttuuri ja mediat, 2 op	
RUB14 Ympäristömme, 2 op	
RUB15 Opiskelu- ja työelämä, 2 op	
RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op	
RUB17 Kestävä elämäntapa, 2 op	
RUB18 Lue, kuuntele ja kirjoita paremmin, 2 op	
RUB19 Kertaa ruotsin perusasioita, 2 op	
RUB110 Kohti ruotsin ylioppilaskoetta, 2 op	
Vieraat kielet, espanja/italia/ranska/saksa/venäjä, (EAB/IAB/RAB/SAB/VEB)	
EAB31/IAB31/RAB31/SAB31/VEB31 Perustason alkeet 1, 2 op	
EAB32/IAB32/RAB32/SAB32/VEB32 Perustason alkeet 2, 2 op	
EAB33/IAB33/RAB33/SAB33/VEB33 Perustason alkeet 3, 2 op	
EAB34/IAB34/RAB34/SAB34/VEB34 Perustaso 1, 2 op	
EAB35/IAB35/RAB35/SAB35/VEB35 Perustaso 2, 2 op	
EAB36/IAB36/RAB36/SAB36/VEB36 Perustaso 3, 2 op	
EAB37/IAB37/RAB37/SAB37/VEB37 Perustaso 4, 2 op	
EAB38/IAB38/RAB38/SAB38/VEB38 Perustaso 5, 2 op	

EAB39/IAB39/RAB39/SAB39/VEB39 Kohti ylioppilaskoetta, 2 op

Vieraat kielet, japani/kiina (JPAABB/KIAAB)
JPAABB31/KIAAB31 Perustason alkeet 1, 2 op
JPAAB32/KIAAB32 Perustason alkeet 2, 2 op
JPAAB33/KIAAB33 Perustason alkeet 3, 2 op
JPAAB34/KIAAB34 Perustaso 1, 2 op
JPAAB35/KIAAB35 Perustaso 2, 2 op
JPAAB36/KIAAB36 Perustaso 3, 2 op
JPAAB37/KIAAB37 Perustaso 4, 2 op
JPAAB38/KIAAB38 Perustaso 5, 2 op

Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)
MAY1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op
MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op
MAA3 Geometria, 2 op
MAA4 Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op
MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op
MAA6 Derivaatta, 3 op
MAA7 Integraalilaskenta, 2 op
MAA8 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (3. vuonna!)
MAA9 Talousmatematiikka, 1 op
MAA10 3D-geometria, 2 op
MAA11 Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (valinnainen, tarjotaan 2. vuonna!!!)
MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op
MAA13 Pitkän matematiikan kertaus 1, 2 op
MAA14 Pitkän matematiikan kertaus 2, 2 op
MAA0 Pitkän matematiikan työkalut, 2 op

Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)
MAY1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op
MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op
MAB3 Geometria, 2 op
MAB4 Matemaattisia malleja, 2 op
MAB5 Tilastot ja todennäköisyys, 2 op
MAB6.MAB7 Talousmatematiikka, 2 op
MAB8 Matemaattinen analyysi, 2 op
MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op
MAB10 Lyhyen matematiikan kertaus 1, 2 op
MAB11 Lyhyen matematiikan kertaus 2, 1 op
MAB0 Lyhyen matematiikan työkalut, 1 op

Biologia (BI)
BI1 Elämä ja evoluutio, 2 op
BI2.BI3 Ekologia ja ympäristö, 2 op
BI4 Solu ja perinnöllisyys, 2 op
BI5 Ihmisen biologia, 2 op
BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op
BI7 Biologian kertaus, 2 op

Maantiede (GE)
HI1.GE1 Ihminen ja ympäristö, 4 op
GE2 Sininen planeetta, 2 op
GE3 Yhteinen maailma, 2 op

GE4 Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op
GE5 Maantieteen kertaus, 1 op

Fysiikka (FY)
FY1.FY2 Fysiikan perusteet, 2 op
FY3 Energia ja lämpö, 2 op
FY4 Voima ja liike, 2 op
FY5 Jaksollinen liike ja aallot, 2 op
FY6 Sähkö, 2 op
FY7 Sähkömagnetismi ja valo, 2 op
FY8 Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op
FY9 Kokeellinen fysiikka, 1 op Joka 2. v
FY10 Fysiikan kertaus, 2 op

Kemia (KE)
KE1.KE2 Kemian perusteet, 2 op
KE3 Molekyylit ja mallit, 2 op Joka 2. v
KE4 Kemiallinen reaktio, 2 op Joka 2. v
KE5 Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op Joka 2. v
KE6 Kemiallinen tasapaino, 2 op Joka 2. v
KE7 Kemian kertaus, 2 op Joka 2. v
KE8 Kokeellinen kemia, 1 op Joka 2. v

Filosofia (FI)
FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op
FI2 Etiikka, 2 op
FI3 Yhteiskuntafilosofia, 2 op Joka 2. v
FI4 Totuus, 2 op Joka 2. v
FI5 Kohti filosofian ylioppilaskoetta, 1 op

Psykologia (PS)
PS1 Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op
PS2 Kehittyvä ihminen, 2 op
PS3 Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op
PS4 Tunteet ja mielenterveys, 2 op
PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op
PS6 Sosiaalipsykologia, 2 op
PS7 Kohti psykologian ylioppilaskoetta, 1 op
PS8 Rentoudu ja hallitse stressiä, 2 op Joka 2 v

Historia (HI)
HI1.GE1 Ihminen ja ympäristö, 4 op
HI2 Kansainväliset suhteet, 2 op
HI3 Itsenäisen Suomen historia, 2 op
HI4 Eurooppalainen ihminen, 2 op
HI5 Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op
HI6 Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op
HI7 Kohti historian ylioppilaskoetta, 2 op

Yhteiskuntaoppi (YH)
YH1 Suomalainen yhteiskunta, 2 op
YH2 Taloustieto, 2 op
YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op
YH4 Lakitieto, 2 op

YH5 Kohti yhteiskuntaopin ylioppilaskoetta, 1 op	
YH6 Turvallisuuspolitiikka, 2 op	Joka 3. v
YH7 Tutustu pelastuslaitokseen, 2 op	Joka 3. v
YH8 Opiskelijakuntatyöskentely, 2 op	
YH9 Tutortoiminta, 1 op	

Evankelisluterilainen uskonto (UE)

UE1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op	
UE2 Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op	
UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op	
UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op	
UE5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op	
UE6 Uskonto, tiede ja media, 2 op	
UE7 Testamentit tutuiksi, 2 op	Joka 2. v
UE8 Kohti uskonnon ylioppilaskoetta, 1 op	

Ortodoksinen uskonto (UO)

UO1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op	
UO2 Ortodoksisuus maailmassa, 2 op	
UO3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op	Tutorhousen tahtiin
UO4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op	
UO5 Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op	
UO6 Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op	

Elämänkatsomustieto (ET)

ET1 Minä ja hyvä elämä, 2 op	Joka 2.v
ET2 Minä ja yhteiskunta, 2 op	Joka 2.v
ET3 Kulttuurit, 2 op	Joka 2.v
ET4 Katsomukset, 2 op	Joka 2.v
ET5 Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op	Joka 2.v
ET6 Tulevaisuus, 2 op	Joka 2.v
ET7 Kohti elämänkatsomustiedon ylioppilaskoetta, 1 op	Tarjotaan, jos tarvetta.

Terveystieto (TE)

TE1 Terveys voimavarana, 2 op	
TE2 Terveys ja ympäristö, 2 op	
TE3 Terveys ja yhteiskunta, 2 op	
TE4 Terveystiedon kertaus, 1 op	
TE5 Ensiapuvalmiudet, 1 op	Joka 3 v

Liikunta (LI)

LI1 Oppiva liikkuja, 2 op	
LI2 Aktiivinen elämäntapa, 2 op	
LI3 Uudet mahdollisuudet, 2 op	Joka 2. v
LI4 Yhdessä liikkuen, 2 op	
LI5 Virkistystä liikunnasta, 2 op	Joka 2. v
LI6 Eräopinnot, 2 op	Joka 3. v
LI7 Tanssin perusteet, 2 op	Joka 3. v
LI8 Tanssi näyttämöllä, 2 op	Joka 3. v
LI9 Vahvista suunnistustaitojasi, 2 op	Joka 3. v
LILD4 Liikunnan lukiodiplomi, 2 op	
TALD7 Tanssin lukiodiplomi, 2 op	
TAIL Monitaiteellinen musiikkiprojekti, 2 op	Joka 3. v

Musiikki (MU/ML)

MU1/ML1 Intro - kaikki soimaan, 2 op	
MU2/ML2 Syke - soiva ilmaisu, 2 op	
MU3 Genre - globaali uteliaisuus, 2 op	Joka 2. v
ML3 Taidemusiikki tutuksi, 2 op	Joka 2. v
MU4/ML4 Demo - luovasti yhdessä, 2 op	Joka 2. v
MU5 Kuoro-/Yhtyelaulu, 2 op	
ML5 Maailmanmusiikista jazziin, 2 op	
ML6.1-ML6.3 Musiikinteoria ja säveltapailu 1-3, 2-6 op	
ML7.1-ML7.3 Vapaa säestys ja improvisointi 1-3, 2-6 op	
ML8.1-ML8.2 Musiikkiteknologia 1-2, 2-4 op	
ML9.1-ML9.3 Kuoro-/Yhtyelaulu 1-3, 2-6 op	
ML10.1-ML10.3 Bändimusisointi 1-3, 2-6 op	
ML11.1-ML11.3 Kamarimusiikki 1-3, 2-6 op	Musiikkiopiston
ML12.1-ML12.3 Orkesterisoitto 1-3, 2-6 op	Musiikkiopiston
ML13.1-ML13.3 Kesämuusikot 1-3, 2-6 op	Musiikkiopiston
ML14 Festivaalin järjestäminen, 2 op	Kamarimusiikin
ML15 Kansanmusiikin maailma, 2 op	Sommelon
ML16.1-ML16.3 Solistiset opinnot 1-3, 2-6 op	Musiikkiopiston
ÄI14.ML17 Biisinteon perusteet, 3 op	Joka 2. v
ML18 Karaokea - laulaen ja vetäen!, 1 op	Joka vuosi
TAIM Monitaiteelliset projektiopinnot, 2 op	Joka 3. v

Kuvataide (KU)

KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op	
KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op	
KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op	Joka 3. v
KU4 Taiteen monet maailmat, 2 op	Joka 3. v
KU5 Digikuvauksen työpaja, 2 op	Joka 3. v
KULD2 Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op	
TAIK Monitaiteelliset projektiopinnot, 2 op	

Opinto-ohjaus (OP)

OP1 Minä opiskelijana, 2 op
OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op
OP3 Lukioon perehdyttäminen, 1 op
OP4 Johtajuus ja yrittäjyys, 2 op

Temaattiset opinnot (TO)

TO1 Kuhmosta - ylpeydellä!, 2 op	Joka 3 v
TO2 Osaaminen arjessa, 2 op	
TO3 Someviestintä ja markkinointi, 2 op	

Lukiodiplomit (LD)

KULD2 Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op
LILD4 Liikunnan lukiodiplomi, 2 op
MULD6 Musiikin lukiodiplomi, 2 op
TALD7 Tanssin lukiodiplomi, 2 op

OPINTOJAKSOT / Oppiaineet

AIHEKOKONAISUUDET

Lukuvuoden aikana toteutetaan opetussuunnitelman mukaisia aihekokonaisuuksia vaihtelevin menetelmin.

Suomen kieli ja kirjallisuus (ÄI)

PAKOLLISET OPINNOT

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)
Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

Kieli ja tekstitietoisuus, Vuorovaikutus 1, 2 op (ÄI2.ÄI3)
Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan

siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle. Opiskelija harjoittelee yksilö- ja ryhmäviestinnän erilaisia taitoja.

Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4)
Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan.

Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5)
Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Kirjoittaminen 1, Vuorovaikutus 2, 2 op (ÄI6.ÄI7)
Opiskelija harjaantuu kirjoittamaan itsenäisesti omaa tekstiä ja tarkastelemaan erilaisia ilmiöitä omien ajatusten ja aineiston ajatusten pohjalta. Opiskelija harjaantuu ilmaisemaan omaa ajatustaan esiintymällä.

Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8)
Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan kaunokirjallisuutta ja erilaisia fiktiivisiä tekstejä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9)
Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10)
Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin. Kurssi valmentaa ylioppilaskokeiden kirjoitustaidon kokeeseen.

Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11)
Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee. Opiskelija harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen. Kurssi valmentaa ylioppilaskokeiden lukutaidon kokeeseen.

PAIKALLISET OPINNOT

Kielenhuolto, 2 op (ÄI12)
Tavoitteena on oikeinkirjoitustaidon vahvistaminen ja tyylin kehittäminen. Harjoitukset valitaan kunkin opiskelijaryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaan.

Journalismi, 2 op (ÄI13)
Opiskelija tutustuu toimittajan työhön aidossa ympäristössä toimittajien

opastuksella.

Biisinteon perusteet, 3 op (ÄI14.ML17)
Opintojakso suoritetaan musiikin (ML17) ja äidinkielen (ÄI14) opintokokonaisuutena. Osiot säveltäminen ja sovittaminen opiskellaan musiikin näkökulmasta ja sanoittaminen äidinkielen näkökulmasta. Opintojakson aikana tutustutaan jokaiseen musiikin tekemisen osa-alueeseen sävellysten, sovitusten ja tekstien kautta. Opintojakson päättötyö sisältää opiskelijan oman musiikkituotoksen, jonka hän kykenee luomaan opitun pohjalta.

Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (ENA1)

PAKOLLISET OPINNOT

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1)
Opiskelujaksolla kartoitetaan opiskelijan englannin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Opintojakso totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti opiskelemalla.

Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2)
Opintojakson aikana harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)
Opintojakson aikana laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Opintojakson aikana tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)
Opintojakson aikana kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)
Opintojakson aikana syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita, esimerkkinä kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot. Tutustutaan tieteellisen tekstin piirteisiin ja englantiin tieteen kielenä.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)
Opintojakso syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Opintojakson tavoitteena on harjoitella työelämässä ja työnhaussa tarvittavia vuorovaikutustaitoja, oppia opiskelu- ja työsanastoa ja harjoitella muodollisissa tilanteissa (mm.

työhakemus, työhaastattelu) tarvittavaa kielitaitoa esimerkiksi videomuotoisen tuotoksen avulla. Opintojakson aikana opiskelija pohtii jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työtekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)
Opintojakson tavoitteena on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua globaaleista ympäristökysymyksistä käytäviin keskusteluihin. Tekstien aihepiireinä ekologinen, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntapa sekä globaalisti että opiskelijan omassa elinpiirissä. Analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kerrataan ja täydennetään oppiaineen pakollisten opintojaksojen rakenteita.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)
Opintojakson tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen. Opintojakson aikana vahvistetaan puhumisen sujuvuutta ja neuvottelemisen taitoja sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kerrataan aiemmin käytyjen opintojaksojen aihepiirien sanastoa ja valmistaudutaan Opetushallituksen tuottamaan suullisen kielitaidon kokeeseen (erillinen todistus). Lisäksi omaa suullista kielitaitoa arvioidaan suhteessa kehittyvän kielitaidon taitotasokuvauksiin.

PAIKALLISET OPINNOT

Lue, kuuntele ja kirjoita paremmin, 2 op (ENA9)
Opintojakson aikana käsitellään ajankohtaisia aiheita maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Palautetaan mieliin pakollisten ja aikaisempien valinnaisten opintojaksojen aikana opiskeltuja rakenteita, käsiteltyjä aihepiirejä ja aihepiirisanastoja. Lisäksi laajennetaan kielen rakenteiden tarkempaa tuntemusta opiskelijaryhmän toiveiden ja tarpeiden mukaan. Opintojakson aikana harjoitellaan monipuolisesti englannin ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä ja pyritään vahvistamaan toimivan peruskielitaidon eri osa-alueita (lukeminen, kirjoittaminen, kuunteleminen).
Opintojakso on tarkoitettu käytäväksi pakollisten opintojaksojen jälkeen ja sitä suositellaan erityisesti ylioppilaskokeeseen osallistuville.

Kohti englannin ylioppilaskoetta, 2 op (ENA10)
Opintojakson tavoitteena on valmistautua ylioppilaskokeeseen. Opintojakson aikana harjoitellaan monipuolisesti englannin ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Käsitellään vaihtelevasti eri aihekokonaisuuksia ja syvennetään pakollisten ja aikaisempien valinnaisten opintojaksojen aikana opiskeltuja aihepiirejä ja aihepiirisanastoja. Pyritään vahvistamaan toimivan peruskielitaidon eri osa-alueita (lukeminen, kirjoittaminen, kuunteleminen). Opintojakson aikana tai lopussa suoritetaan ylioppilaskokeen preliminäärikoe tai muu vastaava laaja koe.

Kertaa englannin perusasioita, 2 op (ENA11)
Opintojakso on tarkoitettu opiskelijoille, joille englanti on peruskoulussa tuottanut vaikeuksia tai jotka kokevat tarvitsevansa muistin virkistämistä. Opintojaksolla edetään rauhalliseen tahtiin kerraten ja vahvistaen peruskoulussa opiskeltuja asioita, perussanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opintojakson tavoitteena on saavuttaa sellainen kielitaidon taso, josta on helppo jatkaa pakollisten opintojaksojen opiskelua. Opintojakson voi käydä myös opintojen myöhemmässä vaiheessa, mikäli

perusasioiden kertaus on tarpeen. Opintojakson tarkka sisältö määräytyy opiskelijoiden toiveiden ja tason mukaisesti. Opintojaksoa ei suositella tentittäväksi.

Toinen kotimainen kieli, ruotsi, B1-oppimäärä (RUB1)

PAKOLLISET OPINNOT

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11)
Opintojaksolla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti opiskelemalla.

Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12)
Opintojakson aikana harjoitellaan vapaamuotoisia ja tuttavallisia arkeen liittyviä vuorovaikutustilanteita sekä keskustelun ylläpitämiseen tarvittavia strategioita ja ääntämistä. Tavoitteena on myös pohtia eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)
Tavoitteena on oppia kertomaan omasta kotimaasta ja -seudusta ruotsiksi, tutustua suomenruotsalaisuuteen ja/tai ruotsinsuomalaisuuteen, kehittää tekstinlukutaitoja ja kykyä tuottaa omaa tekstiä sekä vahvistaa kurssin aihepiirien sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssin aikana voidaan esimerkiksi laatia aihepiiriin liittyvä pieni esitelmä tai muu tuotos, joka esitetään ja arvioidaan pienryhmissä vertaisarviointina.

Ympäristömme, 2 op (RUB14)
Opintojakson aikana harjoitellaan ymmärtävän lukemisen strategioita ja omien tekstien tuottamista. Vahvistetaan aihepiirien sanaston ja teksteissä olevien / tarvittavien rakenteiden hallintaa sekä mielipiteen perustelemista. Kurssin yhtenä tuotoksena voi olla esimerkiksi aihepiiriin liittyvä puhe, joka esitetään ja arvioidaan pienryhmissä.

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)
Opintojakson tavoitteena on harjoitella työelämässä ja työnhaussa tarvittavia vuorovaikutustaitoja, oppia opiskelu- ja työsanastoa, syventää tekstinlukustrategioita ja harjoitella muodollisissa tilanteissa (mm. työhakemus, työhaastattelu) tarvittavaa kielitaitoa. Tavoitteena on myös tutustua opiskelu-, työ- ja yhteistyömahdollisuuksiin Pohjoismaissa ja harjoitella esimerkiksi tiedon tiivistämistä ja/tai videomuotoisen tuotoksen tekemistä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)
Opintojakson tavoitteena on vahvistaa suullisen viestinnän ja puhutun kielen ymmärtämisen taitoja, aktivoida ja kerrata aiemmin käytyjen opintojaksojen aihepiirien sanastoa ja valmistautua Opetushallituksen suullisen kielitaidon kokeeseen (erillinen todistus). Lisäksi omaa suullista kielitaitoa arvioidaan suhteessa kehittyvän kielitaidon taitotasokuvauksiin. Sisällöt koostuvat jokapäiväisen elämän kielenkäyttötilanteista. Opintojakson aikana hyödynnetään

mahdollisuuksien ja opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan ajankohtaisia aiheita ja monimediaisia materiaaleja.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)
Opintojakson tavoitteena on syventää erityisesti tekstin lukemis- ja tuottamistaitoja, tutustua eri tekstityyppien piirteisiin ja hioa kirjallista ilmaisua. Kerrataan rakenteita ja vahvistetaan aihepiirien sanastoa ja kuullun ymmärtämistä. Opintojakson aikana tai lopussa suoritetaan ylioppilaskokeen preliminäärikoe tai muu vastaava laaja koe.

PAIKALLISET OPINNOT

Lue, kuuntele ja kirjoita paremmin, 2 op (RUB18)
Opintojaksolla käsitellään esimerkiksi ajankohtaisia aiheita tai kulttuuriaiheita eri tekstilajeja ja medioita hyödyntäen. Harjoitellaan kuullun ymmärtämistä eri medioita hyödyntäen, vahvistetaan luetun ymmärrystaitoa ja kirjoitetaan erilaisia kirjallisia tuotoksia. Samalla laajennetaan sanavarastoa ja kerrataan aiemmin opittuja rakenteita.
Opintojakso on tarkoitettu käytäväksi pakollisten opintojaksojen jälkeen ja sitä suositellaan erityisesti ylioppilaskokeeseen osallistuville.

Kertaa ruotsin perusasioita, 2 op (RUB19)
Opintojakso on tarkoitettu opiskelijoille, joille ruotsi on peruskoulussa tuottanut vaikeuksia tai jotka kokevat tarvitsevansa muistin virkistämistä. Jakson aikana edetään rauhalliseen tahtiin kerraten ja vahvistaen peruskoulussa opiskeltuja asioita, perussanastoa ja keskeisiä rakenteita. Tavoitteena on saavuttaa sellainen taso, josta on helppo jatkaa pakollisten opintojaksojen opiskelua. Opintojakson voi käydä myös lukio-opintojen myöhemmässä vaiheessa, mikäli perusasioiden kertaus on tarpeen. Tarkka sisältö määräytyy opiskelijoiden toiveiden ja tason mukaisesti. Opintojaksoa ei suositella tentittäväksi.

Kohti ruotsin ylioppilaskoetta, 2 op (RUB110)
Opintojakson tavoitteena on valmistautua ylioppilaskokeeseen. Opintojakson aikana harjoitellaan monipuolisesti kielikokeen eri tehtävätyyppejä ja palautetaan mieliin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana käytyä kielioppia, käsiteltyjä aihepiirejä ja aihepiirisanastoja. Lisäksi laajennetaan kielen rakenteiden tarkempaa tuntemusta opiskelijaryhmän toiveiden ja tarpeiden mukaan.

Vieraat kielet, espanja/italia/ranska/saksa/venäjä, B3-oppimäärä

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Perustason alkeet 1, 2 op
Opintojakson aikana tutustutaan kohdekielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta rutiininomaisissa viestintätilanteissa ja niissä tarvittavia keskeisimpiä viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

Perustason alkeet 2, 2 op
Opintojakson aikana harjoitellaan selviytymistä erilaisissa sosiaalisen kohtaamisen arkitilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

Perustason alkeet 3, 2 op
Opintojakson aikana harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät arjen sosiaalisiin kohtaamisiin, tavanomaisiin asiointitilanteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin sekä kouluun.

Perustaso 1, 2 op
Opintojakson aikana kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Perustaso 2, 2 op
Opintojakson aikana opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista.

Perustaso 3, 2 op
Opintojakson aikana tutustutaan kohdekielisen maailman kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Opintojakson aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

Perustaso 4, 2 op
Opintojakson aihepiirit liittyvät jatko-opintoihin ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Harjoitellaan espanjan kielen käyttämistä esimerkiksi jatko-opintoihin tai työnhakemiseen liittyvissä tilanteissa.

Perustaso 5, 2 op
Opintojakson aikana syvennetään eri tasoisten ja pituisten ajankohtaisten kohdekielisten tekstien lukutaitoa. Lisäksi syvennetään opiskelijan taitoa tuottaa kohdekieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

PAIKALLISET OPINNOT

Kohti espanjan/italian/ranskan/saksan/venäjän ylioppilaskoetta, 2 op
Opintojakson tavoitteena on valmistautua ylioppilaskokeeseen. Opintojakson aikana harjoitellaan monipuolisesti ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä. Käsitellään vaihtelevasti eri aihekokonaisuuksia ja syvennetään aikaisempien opintojaksojen aikana opiskeltuja aihepiirejä ja aihepiirisanastoja. Pyritään vahvistamaan toimivan peruskielitaidon eri osa-alueita (lukeminen, kirjoittaminen, kuunteleminen).

Vieraat kielet, japani/kiina, B3-oppimäärä (JPAAB/KIAAB)

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Perustason alkeet 1, 2 op
Opintojakson aikana tutustutaan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä

kohteliaisuuteen liittyviä ilmaisuja. Tutustutaan vähitellen kirjoitusmerkkeihin ja harjoitellaan niiden tunnistamista ja lukemista.

Perustason alkeet 2, 2 op
Opintojakson aikana harjoitellaan selviytymistä erilaisissa sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Harjoitellaan kirjoittamaan lisää (yksinkertaistettuja) merkkejä ja suppeita viestejä. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan siihen, kuinka kieltä kirjoitetaan digitaalisilla työvälineillä.

Perustason alkeet 3, 2 op
Opintojakson aikana harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Käsitellään aihepiirejä ja tilanteita, jotka liittyvät jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin. Harjoitellaan lukemaan yhä enemmän yleisimpiä kirjoitusmerkkejä. Harjoitellaan yksinkertaistettujen kirjoitusmerkkien kirjoittamista ja omien lyhyiden kirjoitusmerkeillä kirjoitettujen tekstien tuottamista turvautuen tarpeen mukaan digitaalisiin työvälineisiin.

Perustaso 1, 2 op
Opintojakson aikana kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien eroavuuksiin. Aihepiirit käsittelevät viestintää erilaisissa kohtaamistilanteissa Suomessa ja ulkomailla. Kirjoitusmerkkien käyttöä lisätään vähitellen. Hyödynnetään sekä perinteisiä että digitaalisia sanakirjoja ja sanastoja tekstien kirjoittamisessa ja lukemisessa.

Perustaso 2, 2 op
Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Perustaso 3, 2 op
Opintojakson aikana painotetaan luetunymmärtämis- ja kuullunymmärtämisstrategioiden harjoittelua. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Jatketaan kirjoitusmerkeillä kirjoitettujen omien tekstien tuottamista sekä käsin kirjoittaen että digitaalisia välineitä hyödyntäen.

Perustaso 4, 2 op
Opintojakson aikana kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Perustaso 5, 2 op
Opintojakson aihepiirit liittyvät ajankohtaisiin aiheisiin ja kohdekielisiin medioihin.

Matematiikka (MA)

Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

PAKOLLISET OPINNOT

Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus, 2 op (MAY1)
Opintojaksossa kerrataan prosenttilaskennan periaatteet, opitaan käyttämään verrannollisuutta ongelmanratkaisussa sekä syvennetään murtolukujen laskutoimitusten osaamista. Lisäksi kerrataan potenssin laskusäännöt, vahvistetaan ymmärrystä funktion käsitteestä sekä yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteista. Opitaan käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritetut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritetut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

PAKOLLISET OPINNOT

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)
Opintojaksolla tutustutaan ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, opitaan tuntemaan polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuuksia ja ratkaisemaan niihin liittyviä yhtälöitä ja yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä sekä tuntemaan polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välinen yhteys. Lisäksi opitaan käyttämään ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Geometria, 2 op (MAA3)
Opintojaksolla harjaannutaan hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa. Opitaan soveltamaan yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa. Harjaannutaan muotoilemaan, perustelemaan ja

käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita. Opitaan käyttämään ohjelmistoja tutkittaessa kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.

Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)
Opintojaksolla opitaan ymmärtämään, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille. Lisäksi opitaan ratkaisemaan yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja ymmärtämään vektorikäsite ja vektorilaskennan perusteet. Vektoreiden avulla opitaan tutkimaan kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä, kulmia ja tasogeometrian ongelmia. Opitaan käyttämään ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)
Opintojaksolla tutustutaan ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla. Opitaan tutkimaan sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla, ratkaisemaan trigonometrisia yhtälöitä ja soveltamaan trigonometrian peruskaavaa. Lisäksi opitaan tuntemaan eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuuksia ja ratkaisemaan niihin liittyviä yhtälöitä. Opitaan käyttämään ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Derivaatta, 3 op (MAA6)
Opintojaksolla tutustutaan ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla. Omaksutaan havainnollinen käsitys funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta. Opitaan ymmärtämään derivaatan tulkinta funktion muutosnopeutena, määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat ja derivoimaan yhdistettyjä funktioita. Lisäksi opitaan hallitsemaan funktioiden kulun tutkiminen derivaatan avulla ja määrittämään niiden ääriarvot suljetulla välillä. Opitaan käyttämään ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)
Opintojaksolla opitaan ymmärtämään integraalifunktion käsite, määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita, ymmärtämään määrätyn integraalin käsite ja sen yhteys pinta- alaan sekä tutustutaan numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä. Lisäksi opitaan määrittämään pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla ja perehdytään integraalilaskennan sovelluksiin. Opitaan käyttämään ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)
Opintojaksolla opitaan havainnollistamaan diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittämään ja tulkitsemaan jakauman tunnuslukuja, kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittämään korrelaatiokerroin ja regressiokäyrä. Lisäksi perehdytään kombinatorisiin menetelmiin ja todennäköisyyden käsitteeseen sekä laskusääntöihin. Opitaan ymmärtämään diskreetin todennäköisyysjakauman käsite ja määrittämään jakauman odotusarvo ja tulkitsemaan sitä. Opitaan käyttämään ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä. Hyödynnetään ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)
Opintojaksolla opitaan hyödyntämään matemaattisia valmiuksia resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan. Sovelletaan lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa. Lisäksi opitaan sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin

matemaattisia malleja ja ymmärtämään niiden rajoitukset. Opitaan hyödyntämään ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

3D-geometria, 2 op (MAA10)
Opintojaksolla syvennetään vektorilaskennan tuntemusta ja opitaan käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa sekä tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla. Lisäksi vahvistetaan avaruusgeometrian osaamista ääriarvosovellusten yhteydessä ja tutustutaan kahden muuttujan funktioon. Opitaan käyttämään ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)
Opintojaksolla opitaan, mikä on algoritmi, kuinka algoritmit toimivat ja miten laaditaan sekä ohjelmoidaan algoritmeja yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin. Lisäksi perehdytään logiikan ja lukuteorian peruskäsitteisiin, alkulukujen ominaisuuksiin ja opitaan tutkimaan kokonaislukujen jaollisuutta. Ohjelmistoja käytetään ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)
Opintojaksolla syvennetään ymmärrystä analyysin peruskäsitteistä, opitaan muodostamaan ja tutkimaan aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita, täydennetään integraalilaskennan taitoja, perehdytään jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja opitaan soveltamaan normaalijakaumaa. Opitaan käyttämään ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

PAIKALLISET OPINNOT

Pitkän matematiikan kertaus 1, 2 op (MAA13)
Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen ja vahvistetaan matematiikan ohjelmistojen osaamista.

Pitkän matematiikan kertaus 2, 2 op (MAA14)
Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen ja vahvistetaan matematiikan ohjelmistojen osaamista.

Pitkän matematiikan työkalut, 2 op (MAA0)
Opintojakso auttaa pääsemään alkuun lukiomatematiikan opinnoissa ja parantaa valmiuksia käyttää matematiikan ohjelmistoja. Tehokas alku lukiomatematiikan opintoja aloittavalle, suositellaan kaikille.

Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

PAKOLLISET OPINNOT

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)
Opintojaksossa harjaannutaan käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja opitaan luottamaan omiin matemaattisiin kykyihin. Opitaan muodostamaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua. Lisäksi sovelletaan lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa sekä opitaan käyttämään

ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa sekä polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Geometria, 2 op (MAB3)
Opintojaksossa harjaannutaan tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista. Vahvistetaan tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitoja sekä opitaan ratkaisemaan käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen. Lisäksi opitaan käyttämään ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)
Opintojaksossa opitaan näkemään reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvataan niitä matemaattisilla malleilla. Tutkitaan lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tehdään ennusteita mallien avulla sekä totutaan arvioimaan mallien hyvyyttä ja käyttökelpoisuutta. Lisäksi opitaan käyttämään ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)
Opintojaksossa harjaannutaan käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja. Opintojaksossa perehdytään myös todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin. Lisäksi opitaan käyttämään ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Talousmatematiikka, 2 op (MAB6.MAB7)
Opintojaksossa käsitellään talousmatematiikan peruskäsitteet ja perustaidot, syvennetään prosenttilaskennan taitoja ja opitaan kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä. Opitaan hyödyntämään matemaattisia valmiuksia resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan liittyvissä asioissa. Myös lukujonojen kaavoja sekä aiemmin opittuja matemaattisia malleja käytetään talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa ymmärtäen niiden rajoitukset. Lisäksi käytetään tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)
Opintojaksossa tutkitaan funktion muutosnopeutta derivaatan avulla graafisin ja numeerisin menetelmin. Tutkitaan polynomifunktion kulkua derivaatan avulla sekä määritetään sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurinta ja pienintä arvoa. Lisäksi opitaan käyttämään ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)
Opintojaksossa tutustutaan normaali- ja binomijakaumaan matemaattisena mallina. Vahvistetaan ja monipuolistetaan tilastojen käsittely- ja tutkimustaitoja ohjelmistojen avulla sekä opitaan ymmärtämään luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteet. Lisäksi lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä myös ohjelmistojen avulla.

PAIKALLISET OPINNOT

Lyhyen matematiikan kertaus 1, 2 op (MAB10)
Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen ja vahvistetaan matematiikan ohjelmistojen osaamista.

Lyhyen matematiikan kertaus 2, 1 op (MAB11)
Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen ja vahvistetaan matematiikan ohjelmistojen osaamista.
Lyhyen matematiikan työkalut, 1 op (MAB0)
Opintojakso auttaa pääsemään alkuun lukiomatematiikan opinnoissa ja parantaa valmiuksia käyttää matematiikan ohjelmistoja. Tehokas alku lukiomatematiikan opintoja aloittavalle, suositellaan kaikille.

Biologia (BI)

PAKOLLISET OPINNOT

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)
Opintojaksossa opiskellaan elämän tunnusmerkkejä ja perusedellytyksiä sillä tasolla, joka auttaa ymmärtämään evoluution ja ekosysteemin toiminnan. Opiskelija jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen. Opintojaksossa on tavoitteena myös ymmärtää ja osata selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Ekologia ja ympäristö, 2 op (BI2.BI3)
Opintojaksossa opiskellaan ekosysteemien osakkaiden rakennetta ja toimintaa sekä erilaisten ympäristötekijöiden vaikutusta niihin. Samalla kuvataan luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä elämälle. Opintojaksossa tutustutaan ympäristön tilaan ja ympäristöongelmiin. Opiskelijan tavoitteena on oppia vertailemaan, analysoimaan ja arvioimaan ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeihin, esittämään ratkaisumenetelmiä ympäristöongelmiin sekä tunnistamaan positiivisia kehityssuuntauksia. Opintojaksossa tutustutaan ekologian tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan tutkimuksen tekemistä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)
Opintojaksossa opiskellaan solun perusrakenteet, keskeiset toiminnot ja periytymisen perusmekanismit. Opiskelija harjoittelee biologian tutkimusmenetelmiä, kuten mikroskopoimaan erilaisia soluja ja tulkitsemaan mikroskooppisia rakenteita. Opintojaksossa toteutetaan pienimuotoinen tutkimus.

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)
Opintojaksolla perehdytään ihmisen elinten ja elimistöjen rakenteisiin ja toimintaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat homeostasia, elimistön viestintäjärjestelmät, aistit, puolustusmekanismit mikrobeja vastaan ja lisääntyminen. Opintojaksoon kuuluu pienimuotoinen elimistön toimintaa mittaava kokeellinen työ.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojaksossa tarkastellaan biotekniikan keskeisiä sovelluksia ja innovaatioita. Opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen jalostuksessa, lääketieteessä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa.

PAIKALLISET OPINNOT

Biologian kertaus, 2 op (BI7)
Ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso. Laajuus: 2 op. Suoritusmerkintä.

Maantiede (GE)

PAKOLLISET OPINNOT

Ihminen ja ympäristö, 4 op (HI1.GE1)
Kuhmon yhteislukion ainerajat ylittävä opintojakso HI1 + GE1: Ihminen ja ympäristö
Tällä ainerajat ylittävällä opintojaksolla kahta moduulia kuljetetaan saman periodin aikana rinta rinnan. Yhteisopetus toteutuu moduulien jakamien keskeisten temaattisten yhtymäkohtien kautta, tai "ainekohtaisten käsiteparien" kautta. Kussakin teemassa tai käsiteparissa historiallista kontekstia tehdään ymmärrettäväksi maantieteen ilmiöiden avulla ja opiskelijan ymmärrys molemmista oppiaineista kehittyy siirryttäessä ajallisesti teemasta seuraavaan.
Maantieteen moduulissa tutustutaan maantieteeseen tieteenalana, ympäristön ja ihmiskunnan muutoksiin sekä niiden ratkaisukeinoihin. Samat teemat ovat toistuneet ihmiskunnan historiassa, jota selvitetään yhdessä historian moduulin kanssa.

Temaattiset yhtymäkohdat (ainekohtaiset käsiteparit):

Teema 1: Varhaisten korkeakulttuurien tuho – eroosio, aavikoituminen
Voidaan käsitellä esimerkiksi muinaisen Mesopotamian viljelysmaiden tahatonta suolaantumista, tai mykeneläisen kulttuurin luhistumista teorisoidun itseaiheutun eroosion ja maanviljelyn edellytysten katoamisen myötä. Ilmiöitä tutkitaan maantieteestä ammennettavien käsitteiden kautta ja verrataan nykyisten eroosioon ja maan pilaantumiseen liittyvien ongelmien kanssa.

Teema 2: Historian eri aikakaudet – väestönkehitys
Perehdytään väestönkehityksen käsitteeseen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin erilaisissa historiallisissa konteksteissa: Keskiaika ja maatalouden uudistukset, musta surma, keinotekoisen lannoituksen kehittyminen, maatalouden koneellistuminen, perunarutto Irlannissa, nykyajan esimerkit.
Teeman puitteissa opiskelijat voivat tehdä esimerkiksi arvioitavan esitelmän, jossa analysoidaan väestönkehitystä esimerkiksi aikajanoja tai diagrammeja käyttäen. Aikajanoista voidaan esimerkiksi koota kokonaisuus, jonka avulla koko ryhmä oppii. Mikäli tämä kokonaisuus saa konkreettisen esitysmuodon, voidaan se laittaa esille vaikkapa lukion tiloihin.

Teema 3: Löytöretket, imperialismi ja globalisaatio – vieraslajit ja ympäristön muutos
Opiskelijat tutustuvat ekologisiin muutoksiin, joita eurooppalaisten siirtomaahankkeet ja mannertenvälinen kauppa edistivät. Käsitellään lajien siirtymistä elinalueiden välillä, sekä vaikutuksia ekologiseen monimuotoisuuteen. Teemassa tarkastellaan myös väestöryhmien muuttoliikkeiden kasvua ja niiden vaikutuksia tautien leviämiseen. Samalla erilaiset kulttuurit kohtasivat ja sekoittuvat.

Teema 4: Teollistuminen – ilmastonmuutos ja ympäristöongelmat
Perehdytään teollistumisen edellytyksiin ja erityisesti sen seurauksiin kasvihuonekaasujen sekä muiden päästöjen lisääntymisen myötä. Pohdiskellaan lisääntyvän aineellisen hyvinvoinnin ja toisaalta

ympäristön ja sen pilaantumisen vastakkainasettelua. Pohditaan kiihtyvän talouskasvun aiheuttamia ympäristöuhkia erilaisissa historiallisissa ja tämän päivän konteksteissa.

Teema 5: Teollistuminen - kaupungistuminen / slummiutuminen
Tarkastellaan teollistumisen myötä alkanutta hallitsematonta kaupungistumiskehitystä ja tämän kehityksen dramaattisia vaikutuksia välittömään elinympäristöön, vesistöihin jne. Vertaillaan teollistumisen ajan kaupungistumista nykyajan suurkaupunkeihin.

Teema 6: Luokkayhteiskunta – köyhyys ja segregaatio
Käsitellään teollistumisen myötä alkanutta yhteiskunnallista muutosta, jossa siirryttiin säätyyhteiskunnasta luokkayhteiskuntaan. Opetellaan absoluuttisen ja suhteellisen köyhyyden käsitteet. Etsitään vertailukohtia nykyajan köyhyyden ilmiöiden ja esiteollisen sekä varhaisen teollistuneen yhteiskunnan köyhyyden välillä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Sininen planeetta, 2 op (GE2)
Opintojaksossa tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä Maan planetaarisuudesta, luonnonmaisemien muodostumisesta ja luonnonriskien ilmenemisistä ja perehdytään riskien seurauksiin, ennakointiin ja vaikutusten lieventämiseen. Tiedon hankinnassa ja käsittelyssä käytetään hyväksi geomediaa.

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)
Opintojaksolla tarkastellaan ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutus ihmisen toimintaan eri alueilla. Tiedon hankinnassa ja käsittelyssä käytetään hyväksi geomediaa.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)
Opintojaksolla syvennetään aikaisemmilta opinnoilta hankittuja tietoja ja taitoja. Niitä sovelletaan tutkimuksen toteuttamisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa. Opintojakson keskeisiä näkökulmia ovat geomedian sovellukset maantieteellisissä tutkimuksessa ja tietojen hankinnassa. Opintojaksolla tutustutaan aluesuunnittelun tasoihin ja tavoitteisiin sekä kansalaisten mahdollisuuksiin vaikuttaa ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

PAIKALLISET OPINNOT

Maantieteen kertaus, 1 op (GE5)
Ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso. Laajuus: 1 op. Suoritusmerkintä.

Fysiikka (FY)

PAKOLLISET OPINNOT

Fysiikan perusteet, 2 op (FY1, FY2)
Opintojaksossa tutustutaan fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä sekä perehdytään energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä. Tarkoituksena on myös saada kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan sekä saada valmiuksia osallistua

ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi SI-järjestelmä, mittaaminen, graafinen- ja lineaarinen malli, energialajit sekä energiantuotanto.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)
Opintojaksossa syvennetään ymmärrystä energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä tutkien muun muassa aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä. Lisäksi opitaan soveltamaan termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa, kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä tunnistetaan energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkitys ilmastonmuutoksessa. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi voima, mekaaninen työ, termodynaaminen systeemi, lämpötila, paine, energia, olomuodon muutokset ja kaasujen tilanmuutokset.

Voima ja liike, 2 op (FY4)
Opintojaksossa tutkitaan voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä, opitaan ymmärtämään säilymislakien merkitys fysiikassa sekä opitaan tuottamaan ja analysoimaan graafisia esityksiä mittausaineistosta. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi voimien yhteisvaikutus, Newtonin lait, kitka, mekaaninen energia ja mekaniikan energiaperiaate sekä liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)
Opintojaksossa perehdytään värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä. Lisäksi tutustutaan planetaariseen liikkeeseen ympyräliikkeen avulla. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi momentti, tasapaino, jaksollinen liike, harmoninen voima, mekaaniset aallot ja ääni aaltoliikkeenä.

Sähkö, 2 op (FY6)
Opintojaksossa opitaan tutkimaan kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tekemään sähköopin perusmittauksia. Lisäksi opitaan kentän ja potentiaalin käsitteet sekä tutustutaan sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviin turvallisuusnäkökohtiin. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi tasavirtapiirit, jännite, sähkövirta, resistanssi, sähköteho, Coulombin laki, potentiaalienergia, kondensaattori, puolijohteet ja sähköturvallisuus.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)
Opintojaksossa opitaan ymmärtämään induktioilmiön keskeinen merkitys sähkömagnetismissa sekä sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkitys yhteiskunnan toiminnan kannalta. Lisäksi opitaan tunnistamaan sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia sekä ymmärtämään valo sähkömagneettisena ilmiönä. Keskeisiä sisältöjä ovat muun muassa magneettinen vuorovaikutus, varatun hiukkasen liike, sähkömagneettinen induktio, generaattori, sähkömagneettinen säteily sekä valoon liittyvät ilmiöt heijastuminen, taittuminen, interferenssi, diffraktio ja polarisaatio.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)
Opintojaksossa opitaan tuntemaan ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustutaan säteilyn turvalliseen käyttöön. Lisäksi tutustutaan kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan sekä opitaan ymmärtämään kvantittumiseen perustuvan teknologian merkitys nyky-yhteiskunnassa. Keskeisiä sisältöjä ovat muun muassa energian kvantittuminen, fotoni, atomin ja atomiytimen rakenne, radioaktiivinen hajoaminen, ydinvoima ja maailmankaikkeuden kehitys.

PAIKALLISET OPINNOT

Kokeellinen fysiikka, 1 op (FY9)
Opintojaksossa syvennetään fysiikan osaamista ja ymmärtämistä kokeellisten töiden avulla, opitaan työskentelemään turvallisesti, analysoidaan tuloksia sekä tehdään niistä johtopäätöksiä. Opintojakso on tarkoitettu ensisijaisesti fysiikan valinnaisia opintojaksoja suorittaville.

Fysiikan kertaus, 2 op (FY10)
Opintojaksossa kerrataan ja syvennetään fysiikan keskeisiä sisältöjä sekä valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen.

Kemia (KE)

PAKOLLISET OPINNOT

Kemian perusteet, 2 op (KE1.KE2)
Opintojakso koostuu KE1- ja KE2-moduuleista. Opintojaksolla on tarkoitus saada kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan sekä saada valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi jaksollinen järjestelmä, atomin rakenne, puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät, ainemäärä ja konsentraatio, alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus. Lisäksi tutustutaan luonnontieteellisen tiedon luonteeseen, sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa ja opitaan tutkimaan kokeellisesti esimerkiksi seoksen koostumusta tai pitoisuutta.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)
Opintojaksolla opitaan käyttämään tietoa hiilen yhdisteistä sekä ainemäärän ja konsentraation käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä. Lisäksi tavoitteena on oppia ymmärtämään, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät, hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla, hiiliyhdisteiden rakenne- ja stereoisomeria sekä kvanttimekaaninen atomimalli.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)
Opintojaksolla on tavoitteena saada kokonaiskuva kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme ja oppia soveltamaan niihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa ja ymmärtää aineen häviämättömyyden merkitys kemiassa. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi erilaiset kemialliset reaktiot, niiden symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen sekä ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)
Opintojaksolla on tavoitteena oppia ymmärtämään kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita, perustelemaan mielipiteitä keskustelussa energiaratkaisuista, tuntemaan yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätystä ja kiertotalouden periaatteita sekä niihin liittyviä ratkaisuja. Lisäksi tavoitteena on oppia ymmärtämään energian häviämättömyys

kemiallisissa reaktioissa. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi metallit, energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa, hapetus-pelkistysreaktiot ja sähkökemia.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)
Opintojaksolla opitaan tunnistamaan kemian merkitys terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa. Tavoitteena on oppia tutkimaan kokeellisesti ja käyttämään laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi kemiallisen reaktion nopeus, hapot ja emäkset, kemiallinen tasapaino ja tasapainoreaktiot.

PAIKALLISET OPINNOT

Kemian kertaus, 2 op (KE7)
Opintojaksolla kerrataan ja syvennetään kemian keskeisiä sisältöjä sekä valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen.

Kokeellinen kemia, 1 op (KE8)
Opintojaksolla syvennetään kemian osaamista ja ymmärtämistä kokeellisten töiden avulla, opitaan työskentelemään turvallisesti, analysoidaan tuloksia sekä tehdään niistä johtopäätöksiä, tutustutaan kemian mallintamiseen sekä tutkimiseen liittyviin tietokoneohjelmistoihin. Opintojakso on tarkoitettu ensisijaisesti kemian valinnaisia opintojaksoja valitseville.

Filosofia (FI)

PAKOLLISET OPINNOT

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)
Opintojaksolla opiskelija oppii hahmottamaan mitä filosofia ja filosofinen ajattelu ovat. Hän harjoittelee selkeän ajattelun ja argumentaation perusteita ja oppii punnitsemaan filosofisia ongelmia esimerkiksi muodostamalla kysymyksiä, ajatuskokeita ja esittämällä omia näkemyksiään perustellen.

Sisällöllisesti opintojaksolla perehdytään filosofian historian keskeisiin kehityslinjoihin niin logiikan, metafysiikan, kuin tietoteoriankin osalta. Keskeiset kysymykset muotoutuvat olemisen, tietämisen ja argumentoimisen ongelmien ympärille. Näitä ongelmia tarkastellaan erilaisten ajatuskokeiden ja esimerkkien kautta, samalla tutustuen filosofian historiassa esiintyviin klassisiin näkemyseroihin eri teemoista.

Etiikka, 2 op (FI2)
Etiikan opintojakson keskeisin tavoite on tarjota opiskelijalle tärkeitä työkaluja oman moraalisen toimintansa ja kehityksensä reflektoimiseen sekä toisten moraalisten toimijoiden motiivien arvioimiseen. Opintojaksolla moraalia tarkastellaan perin pohjin. Kysytään esimerkiksi, mitä "hyvällä" tai "oikealla" tarkoitetaan. Samalla tutustutaan erilaisiin filosofian historian tarjoamiin vastauksiin näitä kysymyksiä ajatellen. Opiskelija saa käsitteellisiä työkaluja myös oman moraalisen näkökulmansa hahmottamiseen, ilmaisemiseen ja kehittämiseen. Näiden käsitteiden käyttöä harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan. Lopulta tarkastellaan yleisimpiä moraalisia ongelmia ja pohditaan niihin valmiiksi esitettyjä ratkaisuja sekä keksitään uusia.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)
Jokaisen poliittisen puolueen arvojen joukossa etunenässä mainitaan tasa-arvo, demokratia ja vapaus. Jos kaikilla puolueilla on samat arvot, miksi on erilaisia puolueita? Tasa-arvo ja vapaus, yhteiskunta ja yhteisö, demokratia ja diktatuuri, sosialismi ja liberalismi sekä konservatismi. Kaikkia näitä sanoja voidaan ja on hyvä tarkastella filosofisina ongelmina ja asioina, joita me ihmiset tarkastelemme mitä erilaisimmin tavoin. Tällä opintojaksolla tarkastelemme perinpohjin näin eettisesti latautuneiden ja painavien termien historiallista ja käsitteellistä perustaa.

Emme voi ymmärtää nykyaikaista maailmaa ilman näitä käsitteitä ja siksi on hyvä tietää, mitä niillä tarkoitetaan erilaisissa asiayhteyksissä. Ei ole itsestään selvää, että demokratia tarkoittaa meillä samaa asiaa kuin muualla. Opintojaksolla perehdytään yleisimpiin tapoihin käsittää ja oikeuttaa valtaa ja yhteiskunnan rakenteita. Tällä viitataan niin yleisiin tapoihin ilmaista asioita kuin myös yhteiskuntafilosofian klassikoiden näkemyksiä. Opiskelijat ottavat opintojaksolla kantaa itse näihin ongelmiin.

Totuus, 2 op (FI4)
Tällä vaikuttavasti nimetyllä opintojaksolla keskitytään tietoteoriaan ja tieteen filosofiaan, metafysiikkaan, sekä mielen filosofiaan. Opintojakso täydentää monia FI1-opintojakson aihealueita. Opiskelija oppii hahmottamaan sen, miten arkiajattelussa itsestään selviltä tuntuvat käsitteet, kuten tieto, tietoisuus, tunteet ja oleminen voidaan kyseenalaistaa ja pohtii filosofisia ongelmatilanteita, joissa niitä on pakko määritellä uudelleen.

PAIKALLISET OPINNOT

Kohti filosofian ylioppilaskoetta, 1 op (FI5)
Opintojaksolla kerrataan lukion filosofian keskeiset asiat ja harjoitellaan ylioppilaskokeessa kohdattaviin erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaamista. Opintojakso huipentuu preliminäärikokeeseen, joka antaa opiskelijalle hyvän kuvan siitä, millaiseen arvosanaan osaaminen riittää, ja mitä kannattaa parantaa.

Psykologia (PS)

PAKOLLISET OPINNOT

Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1)
Psykologian opintojakso toimiva ja oppiva ihminen on kaikille opiskelijoille pakollinen psykologian opintojakso. Lukion uuden oppiaineen ainoaa pakollista opintojaksoa ei voi suorittaa tenttimällä. Opiskelija saa perustiedot psykologia tieteestä ja sen soveltamisen mahdollisuuksista.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)
Opiskelija perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin. Opiskelija tutustuu erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän kehityspsykologisiin teorioihin ja tutkimuksiin ja oppii ymmärtämään, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)
Opiskelija ymmärtää kognitiivisten perustoimintojen eli havaitsemisen, muistin ja tarkkaavaisuuden perusprosesseja. Opiskelija oppii ymmärtämään miten hermoston toimintaa ja kognitiivisia perusprosesseja tutkitaan.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)
Opiskelija ymmärtää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen merkityksen ja osaa kuvailla mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä. Opiskelija osaa eritellä tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)
Opiskelija osaa tarkastella yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena. Persoonallisuusteorioihin, persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa käsitteleviin tutkimuksiin ja tutkimusmenetelmiin perehtymällä opiskelija ymmärtää persoonallisuuden käsitteen laajuuden.

PAIKALLISET OPINNOT

Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6)
Sosiaalipsykologian opintojakson aikana perehdytään sosiaalipsykologiankeskeiseen käsitteistöön ja tieteelliseen tutkimustietoon. Opiskelijat pääsevät tutustumaan sekä vanhoihin sosiaalipsykologian klassikkotutkimuksiin että ajankohtaiseen alan tutkimustietoon. Opintojakson aikana käydään läpi ryhmään kuulumisen merkitystä ja problematiikkaa.

Kohti psykologian ylioppilaskoetta, 1 op (PS7)
Opintojakso on suunnattu opiskelijoille, jotka aikovat osallistua psykologian yo-kokeeseen.
Kerrataan lukion psykologian opintojaksojen keskeistä sisältöä. Opintojakson aikana opiskelija kykenee kehittämään omaa vastaustekniikkaansa. Opiskelijan psykologian osaaminen ja asioiden soveltamisen taito vahvistuvat.

Rentoudu ja hallitse stressiä, 2 op (PS8)
Opintojakso keskittyy opiskelijoiden hyvinvoinnin lisäämiseen syventämällä opintojakson "Tunteet ja mielenterveys" teemoja käytännön harjoituksilla. Opintojakso on myös osa turvallisuusopintoja. Jakson aikana luodaan kokonaiskuva stressin käsitteestä ja siitä, miten stressiä voi yrittää hallita. Jakson pääasiallisena tavoitteena on tutustua erilaisiin palautumista edistäviin menetelmiin/ harjoitteisiin ja löytää niistä itselleen parhaiten sopivia menetelmiä/harjoitteita. Opintojakson käytyään opiskelija ymmärtää, mikä merkitys stressinhallinnalla on yksilön hyvinvoinnille sekä sen kautta yksilön ja yhteisön turvallisuudelle. Opintojakson voi suorittaa lukio-opintojen alku-, keski- tai loppuvaiheessa.

Historia (HI)

PAKOLLISET OPINNOT

Ihminen ja ympäristö, 4 op (HI1.GE1)
Opintojakson kuvaus maantieteen kohdalla.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)
Opintojaksolla tutustutaan kansainvälisten suhteiden käsitteistöön ja mekanismeihin keskittymällä viimeisen 150 vuoden historiaan ja siihen, millaisen ideologiat, trendit ja innovaatiot ovat ohjailleet valtioiden ja muiden vaikutusvaltaisten instituutioiden keskinäisiä kanssakäymisiä. Esimerkkeinä toimivat demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu, imperialismi tai kylmän sodan aikainen lännen ja idän ideologinen kilpailu. Erityistä huomiota kiinnitetään maailmanhistorian suuriin konflikteihin, suoriin ja epäsuoriin. Historiallisia kehityslinjoja tarkastellaan sillä tavoitteella, että opiskelijalle muodostuisi hyödyllinen ja kokonaisvaltainen käsitys maailman nykyisestä poliittisesta ja taloudellisesta tilasta sekä siihen johtaneista tekijöistä.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)
Itsenäisen Suomen historian opintojaksolla tarkastellaan ajanjaksoa Suomen sodasta aina viimeaikaisiin kehityksiin. Opiskelija perehtyy autonomian ajan Suomen tapahtumiin ja kehityslinjoihin, nationalismiin, sortokausiin, sekä niihin tapahtumiin, jotka johtivat itsenäisen valtion syntyyn.

Itsenäistymisen jälkeisissä tapahtumissa tarkastellaan valtion ja kansakunnan taloudellista ja poliittista taivalta läpi vuosisadan. Huomiota kiinnitetään historian kipukohtiin aina sisällissodasta toisen maailmansodan aikaisiin tapahtumiin sekä kylmän sodan kauden Suomettumiseen. Toisaalta kansallista ylpeyttä vahvistetaan perehtymällä talvisodan hengen tai suomalaisen hyvinvointivaltion käsitteisiin. Erityistä huomiota kiinnitetään Suomen menneisyydestä tehtyihin erilaisiin tulkintoihin ja niiden kehitykseen historiantutkimuksen edistymisen myötä. Opiskelijat kartuttavat historiallisia taitojaan esimerkiksi näitä erilaisia näkökulmia vertailemalla. Opintojakson keskeinen tavoite on auttaa opiskelijaa selkeyttämään kansallista identiteettiään ja kehittämään näkemystään siitä, mitä Suomi tänä päivänä on. Tämä onnistuu historiallisten tapahtumien kokonaisvaltaisella ja monipuolisella ymmärtämisellä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)
Miksi demokratia on länsimaissa ylivoimaisesti yleisin hallintomuoto? Miten on mahdollista, että vain parissa sadassa vuodessa tiede on mahdollistanut ihmiskunnalle älypuhelimet ja Mars-lennot?

Tämänkaltaiset kysymykset löytävät helpommin vastauksensa, kun opintojakso on käyty. "Eurooppalainen ihminen"-opintojakson aikana tarkastellaan länsimaisen ajattelun keskeisimpiä kehityslinjoja aina antiikista nykypäivään. Aatehistorian avulla rakennamme ymmärrystä siitä, miten ennen ajateltiin ja miten nykyaikana länsimaissa valtaa pitävät ideologiat ovat muotoutuneet. Opintojaksolla opiskeltavat sisällöt ja taidot auttavat opiskelijaa ymmärtämään nykyistä poliittista ja talouteen liittyvää keskustelua liberalismin, rationalismin, ja sosialismin kaltaisten käsitteiden tullessa tutuiksi. Opiskelija oppii myös tunnistamaan uskonnollisia erimielisyyksiä sekä taiteen erilaisia suuntauksia ja ymmärtämään uskonnon ja taiteen merkitystä esimerkiksi politiikkaa ajatellen.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)
Valinnaisella opintojaksolla perehdytään Ruotsin vallan aikaiseen Suomen historiaan. Tarkasteluväli ulottuu keskiajalta Suomen kirjoitetun historian alkamisesta Suomen sotaan. Opintojakso tukee HI3- opintojaksolla saavutettuja tietoja ja taitoja taustoittamalla suomalaisen sivistyksen ja kulttuurin kehitystä vuorovaikutuksessa emämaa Ruotsin ja muiden Itämeren maiden kanssa. Opintojaksolla pohditaan esimerkiksi sitä, mikä Suomesta teki erityislaatuisen osan

monikansallista valtakuntaa. Opintojaksolla pyritään ottamaan huomioon paikallishistoria sekä Suomen alueella vaikuttaneiden toisten kansojen, kuten saamelaisten historia.

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)
Toisin kuin aiemmissa historian opintokokonaisuuksissa, "Maailman kulttuurit kohtaavat" - opintojaksolla perehdytään Euroopan ulkopuolisten kulttuurien historiaan. Erityinen painotus on kuitenkin näiden kulttuurien ja eurooppalaisten välisessä kohtaamisessa ja tähän liittyvässä ideologisessa jännitteessä. Opintojakson keskeinen tavoite on tehdä ymmärrettäväksi eurooppalaisten 1600-luvulta moderniin aikaan vahvistunut historiallinen poliittinen, kulttuurinen ja taloudellinen ylivalta - eurosentrinen suhtautuminen toisiin kulttuureihin. Ilmiötä tutkitaan myös muiden kulttuurien välisenä etnosentrisyytenä.

Opintojaksolla perehdytään Afrikan, Aasian, Amerikan ja Australian kulttuureihin ja pyritään ymmärtämään näiden omalaatuisuutta - niin hyvin kuin mahdollista - tarkasteltavien kulttuuripiirien omilla ehdoilla. Samalla tutustutaan kolonialismin ja imperialismin, sekä lopulta menneisyydenhallinnan käsitteisiin ja pohditaan erilaisten tehtävien avulla kulttuurien välisten historiallisten tapahtumien merkitystä nykyaikaa ajatellen.

PAIKALLISET OPINNOT

Kohti historian ylioppilaskoetta, 2 op (HI7)
Opintojaksolla kerrataan lukion historian keskeiset asiat ja harjoitellaan ylioppilaskokeessa kohdattaviin erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaamista. Opintojakso huipentuu preliminäärikokeeseen, joka antaa opiskelijalle hyvän kuvan siitä, millaiseen arvosanaan osaaminen riittää, ja mitä kannattaa parantaa.

Yhteiskuntaoppi (YH)

PAKOLLISET OPINNOT

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)
Suomalainen yhteiskunta on käsitteenä moniulotteinen kokonaisuus, johon sisältyy perinteisen politiikan eri vivahteiden lisäksi talouteen, mediaan ja kansalaisaktiivisuuteen liittyviä ilmiöitä. Opintojaksolla perehdytään esimerkiksi demokratian, oikeusvaltion ja hyvinvointiyhteiskunnan periaatteisiin ja niiden toteutumiseen Suomessa ja vertailuyhteiskunnissa.

Yhtenä tärkeänä tavoitteena on lisätä opiskelijan valmiutta toimia aktiivisena kansalaisena suomalaisessa yhteiskunnassa. Mainittuihin tiedollisiin sisältöihin tutustuminen on osa tätä. Samalla harjoitellaan myös yhteiskunnassa toimimisen keskeisiä taitoja. Esimerkkinä tästä voidaan opintojaksolla järjestää vaikkapa vaalit tai väittelyitä. Lisäksi pyritään olemaan yhteydessä esimerkiksi paikallisiin kunnallisiin tai muihin päättäjiin ja saamaan ensikäden kosketusta yhteiskunnan toimintaan tätä kautta.

Taloustieto, 2 op (YH2)
Opintojaksolla perehdytään taloustieteen keskeisiin käsitteisiin, kuten vapaa markkinatalous, kansantalous, suhdannevaihtelut ja työttömyys; sekä instituutioihin, kuten valtio kansantalouden ohjailijana tai keskuspankki rahatalouden vartijana.
Tavoitteena on muodostaa alustava ymmärrys Suomen kansantalouden toiminnasta ja siihen liittyvistä eri muuttujista, sekä myös globaalin talouden toiminnasta. Myös mikrotaloustieteen ilmiöitä, kuten yksittäisen kotitalouden tai yrityksen taloudellista toimintaa tarkastellaan. Omien mahdollisuuksien

pohtiminen taloudellisena toimijana kuuluu keskeisenä osana opintojakson sisältöön. Sen aikana voidaan harjoitella esimerkiksi oman talouden investointia ja siihen liittyvää lainan ottamista, tai yrityksen perustamista.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)
Tällä opintojaksolla tarkastellaan laaja-alaisesti globaalia nykyajan politiikkaa ja taloutta. Lähtökohtana on globalisaation käsitteen merkityksen aiempaa syvällisempi ymmärtäminen. Tästä lähtökohdasta voidaan uudella tavalla tarkastella Suomen asemaa maailmassa ja mahdollisuuksia menestyä ja vaikuttaa maailman asioihin osana globaalia erilaisten instituutioiden ja kansainvälisten sopimusten verkostoa. Keskeisin tarkasteltava instituutio on EU, sen elintärkeän ja keskeisen maailmanpoliittisen ja taloudellisen aseman vuoksi. EU itse, sen historia, rakenne ja toiminta, ovat opintojakson oppisisältöjen keskiössä. Suomen asema EU:n osana, mahdollisuudet vaikuttaa siihen ja EU- jäsenyyden myötä Suomelle koituvat edut ja haitat muodostavat ison osan opintojakson sisällöstä. Opintojaksolla tarkastellaan myös kansallisia ja kansainvälisiä turvallisuuspoliittisia teemoja, sekä puhutaan esimerkiksi pohjoismaisesta yhteistyöstä sekä Yhdistyneiden kansakuntien toiminnasta.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Lakitieto, 2 op (YH4)
Lakitieto opintojaksona eroaa hieman aiemmista yhteiskuntaopin opinnoista siten, että siinä perehdytään pääasiassa lain tuntemukseen ja sen soveltamiseen Suomessa ja joissain tapauksissa kansainvälisissä yhteyksissä. Oikeudellinen näkökulma korostuu opintojaksolla alati ja tämä tarkoittaa sitä, että soveltaminen lakitiedossa on kapeampaa kuin muilla opintojaksoilla. Lain ja sen soveltamisen käytäntöjen tunteminen korostuu, joskaan opiskelijan oma näkemys ja oikeudentaju ei jää tarkastelujen ulkopuolelle kokonaan. Opintojaksolla opitaan tärkeitä kansalaisen, työtä tekevän ihmisen ja kuluttajan perustaitoja. Sen mittaan opitaan työn tekemisen, kaupankäynnin ja esimerkiksi avio- ja perhesuhteiden sekä perimisen oikeudelliset periaatteet.

PAIKALLISET OPINNOT

Kohti yhteiskuntaopin ylioppilaskoetta, 1 op (YH5)
Opintojaksolla kerrataan lukion yhteiskuntaopin keskeiset asiat ja harjoitellaan ylioppilaskokeessa kohdattaviin erilaisiin tehtävätyyppeihin vastaamista. Opintojakso huipentuu preliminäärikokeeseen, joka antaa opiskelijalle hyvän kuvan siitä, millaiseen arvosanaan osaaminen riittää, ja mitä kannattaa parantaa.

Turvallisuuspolitiikka, 2 op (YH6)
Opintojakson aikana tutustutaan turvallisuuteen liittyviin asioihin ja organisaatioihin aina yksilön tasosta maailmanlaajuiseen toimintaan saakka. Opintojaksoon sisältyy sekä teorian opiskelua että tutustumista paikkakunnalla toimiviin tai siihen liittyviin organisaatioihin, jotka liittyvät turvallisuuteen. Näitä ovat mm. poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli, Puolustusvoimat, Maahanmuuttovirasto, Maanpuolustuskorkeakoulu, Kainuun prikaati ja Maanpuolustuskoulutus.

Tutustu pelastuslaitokseen, 2 op (YH7)
Suoritettuaan aiemmin kuvatut (Opintojakson tavoitteet ja keskeiset sisällöt) opinnot ympäristössä, jossa pelastuslaitoksen toiminta tapahtuu, opiskelija ymmärtää, miten tärkeä rooli pelastuslaitoksella on yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitäjänä ja hahmottaa, että pelastuslaitoksella työskentelee ihmisiä hyvin erilaisissa ammateissa. Lisäksi hän ymmärtää, että pelastuslaitos on yksi potentiaalinen työpaikka niille, jotka haluavat työskennellä ja asua Kainuussa.

Opiskelijakuntatyöskentely, 2 op (YH8)
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S). Suoritusmerkintään tulee osallistua aktiiviesti opiskelijakunnan hallituksen toimintaan ja tehtäviin. Opintojaksosta saa todistuksen.

Tutortoiminta, 2 op (YH9)
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S). Suoritusmerkintään tulee osallistua tutorkoulutukseen ja toimia aktiivisesti uusien opiskelijoiden ohjaamisessa. Opintojaksosta saa todistuksen.

Evankelisluterilainen uskonto (UE)

PAKOLLISET OPINNOT

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opiskelija omaksuu perustiedot maailman uskontotilanteesta ja kykenee analysoimaan uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä. Juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, yhteiset piirteet ja eroavaisuudet käydään läpi. Opiskelija oppii ymmärtämään ja kunnioittamaan erilaisen vakaumuksen omaavia ihmisiä.

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)
Opintojakson aikana tutustutaan maailman suurimpaan uskontoon kristinuskoon. Opiskelija oppii ymmärtämään kristinuskon merkityksen ja vaikutuksen ympäristöön eri puolilla maailmaa, eri aikoina. Opiskelija tuntee kristinuskon keskeisten suuntausten syntyvaiheet ja erityispiirteet sekä osaa arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)
Opiskelija omaksuu Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneiden uskontojen keskeisiä piirteitä. Hindulaisuuden, buddhalaisuuden, kungfutselaisuuden, taolaisuuden ja shintolaisuuden opetuksia sekä muiden kulttuurien perinnettä opitaan ymmärtämään. Opiskelija tuntee luonnonuskontojen ominaispiirteitä ja tutustuu uusien uskonnollisten liikkeiden keskeisiin piirteisiin.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)
Opiskelija perehtyy Suomen uskontotilanteeseen sekä uskonnon ilmenemisen eri muotoihin. Opiskelija perehtyy uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen ja osaa jäsentää Suomessa vaikuttavien uskonnollisten yhteisöjen toimintaa ja merkitystä.

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)
Opiskelija perehtyy uskonnon tutkimuksen näkökulmiin ja menetelmiin eri tieteenaloilla. Uskonnolliseen symboliikkaan tutustumalla opiskelija oppii hahmottamaan uskonnon ja taiteen suhdetta.

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)
Opiskelija tutustuu uskontoihin liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa ja kehittää taitoaan arvioida uskonnon ja median välistä suhdetta. Opiskelija tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä.

PAIKALLISET OPINNOT

Testamentit tutuiksi, 2 op (UE7)
Opintojakso on tarkoitettu opiskelijoille, jotka haluavat syventää Raamatun tuntemustaan. Opintojaksolla tehdään soveltavia, Raamattuun liittyviä tehtäviä. Opiskelija oppii ymmärtämään Raamatun laajoja kulttuurivaikutuksia.

Kohti uskonnon ylioppilaskoetta, 1 op (UE8)
Opintojakso on suunnattu opiskelijoille, jotka aikovat kirjoittaa uskonnon yo-kokeessa. Opintojakson aikana käydään läpi lukion uskonnon oppimäärän keskeinen sisältö. Opintojakson aikana käydään läpi erilaisia uskonnon kertaustehtäviä. Opiskelijan osaaminen vahvistuu ja hän saa hyvät valmiudet vastata uskonnon yo-kokeeseen.

Ortodoksinen uskonto (UO)

PAKOLLISET OPINNOT

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1)
Opiskelija tutustuu uskontoon ilmiönä. Opiskelija tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritaustaa, yhteisiä piirteitä ja eroavaisuuksia. Opiskelija oppii tunnistamaan eri katsomusten merkitystä ihmisten elämässä.

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)
Opiskelija tuntee ortodoksisen kirkon synnyn, historian ja kehityksen ja kykenee määrittelemään ortodoksisuuden keskeiset opilliset painotukset. Opiskelija tuntee ortodoksisia paikalliskirkkoja ja niiden merkitystä sekä tutustuu kirkkojen välisiin yhteyksiin.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)
Opiskelija omaksuu Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneiden uskontojen keskeisiä piirteitä. Opiskelija hallitsee hindulaisuuden, buddhalaisuuden, kungfutselaisuuden, taolaisuuden, shintolaisuuden opetuksia ja oppii ymmärtämään muiden kulttuurien perinnettä. Opiskelija tuntee luonnonuskontojen ominaispiirteitä ja perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden keskeisiin piirteisiin.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)
Opiskelija perehtyy Suomen uskontotilanteeseen sekä uskonnon ilmenemisen eri muotoihin. Opiskelijan ymmärrys uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutuksesta laajenee ja hän osaa jäsentää Suomessa vaikuttavien uskonnollisten yhteisöjen toimintaa ja merkitystä.

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)
Opiskelija perehtyy sekä ortodoksisen että muiden uskontojen taiteen ilmaisumuotoihin opillisten asioiden välittäjinä. Uskonnolliseen symboliikkaan tutustumalla opiskelija oppii hahmottamaan uskonnon ja taiteen suhdetta. Jumalanpalvelus, kirkkomusiikki, arkkitehtuuri ja ikonitaide ortodoksisen taiteen erityispiirteinä.

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6)
Opiskelija tutustuu uskontoihin liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa ja kehittää taitoaan arvioida uskonnon ja median välistä suhdetta. Opiskelija tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä.

Elämänkatsomustieto (ET)

PAKOLLISET OPINNOT

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)
Pohditaan oman identiteetin osatekijöitä, elämänvalintoja ja elämänhallinnan keinoja. Tarkastellaan erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä ja pohditaan ihmisen mahdollisuuksia tavoitella hyvää elämää.

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)
Tarkastellaan ja pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Perehdytään oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Kulttuurit, 2 op (ET3)
Pohditaan kulttuurin käsitettä ja kulttuurin merkitystä ihmisyydelle. Ymmärretään kulttuuriperinnön merkitys jatkuvasti kehittyvänä ja muuttuvana ilmiönä. Perehdytään sekä suomalaisen nyky- yhteiskunnan että maailman monikulttuurisuuteen.

Katsomukset, 2 op (ET4)
Perehdytään erilaisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen. Käsitellään erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä. Ymmärretään, että maailmankatsomukset ovat monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)
Tutustutaan uskonnollisiin ja uskonnottomiin katsomuksiin sekä pohditaan niiden merkitystä ja vaikutusta ihmisten arkielämässä ja yhteiskunnassa.

Tulevaisuus, 2 op (ET6)
Tutustutaan tulevaisuuden tutkimisen menetelmiin. Perehdytään ihmiskunnan suuriin maailmankuvallisiin ja teknologisiin murroksiin. Pohditaan teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestävän tulevaisuuden rakentamisen osana. Opiskelija saa valmiuksia pohtia omien valintojensa kauaskantoisia vaikutuksia.

PAIKALLISET OPINNOT

Kohti elämänkatsomustiedon ylioppilaskoetta, 1 op (ET7)
Opintojakso on tarkoitettu opiskelijoille, jotka aikovat kirjoittaa elämänkatsomustiedon ylioppilaskokeessa. Opintojakson aikana kerrataan lukion elämänkatsomustiedon oppimäärän keskeiset sisällöt. Opintojakson aikana käydään läpi elämänkatsomustiedon vanhoja koekysymyksiä ja harjoitellaan vastaustekniikkaa. Opiskelija saa hyvät valmiudet osallistua elämänkatsomustiedon ylioppilaskokeeseen.

Terveystieto (TE)

PAKOLLISET OPINNOT

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)
Opintojaksolla opitaan tunnistamaan ihmisen voimavaroja ja terveyttä määritteleviä tekijöitä sekä selittämään eri terveyskulttuurien muodostumista ja arvioimaan niiden vaikutusta terveydelle. Opintojaksolla sovelletaan eri sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä. Lisäksi opitaan tunnistamaan omiin elintapoihin vaikuttavia tekijöitä ja arvioimaan elintapojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle ja antamaan ehdotuksia terveyttä edistävistä elintavoista tai vaarantavien elintapojen ehkäisystä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää monipuolista tutkimus- ja arkitietoa sekä vertailemaan lähteiden luotettavuutta. Tutustumme terveysviestinnän muotoihin ja vaikutuskeinoihin sekä analysoimme terveysviestinnän merkitystä terveyskäsityksille ja terveydelle. Fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön vaikutukset terveyteen ovat opintojakson keskeisiä teemoja. Opiskelija oppii arvioimaan omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle. Myös riippuvuuden muodot ja niiden syntyyn vaikuttavat tekijät sekä terveys- ja muut haitat käydään opintojaksossa läpi.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)
Opintojaksossa tutustutaan terveyden edistämiseen ja sairauksien ehkäisyyn eri aikakausina. Käymme läpi keskeisiä tarttumattomien ja tartuntatautien hoitoa ja ehkäisyä sekä arvioimme sairauksien ja tautien merkitystä yksilöstä yhteiskuntaan. Tarkastelemme myös sosiaali- ja terveyspalveluita ja miten niihin hakeudutaan erilaisissa tilanteissa. Tärkeinä teemoina ovat opintojaksossa terveyteen ja sairauksiin liittyvät eettiset kysymykset ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti.

PAIKALLISET OPINNOT

Terveystiedon kertaus, 1 op (TE4)
Ylioppilaskokeeseen valmentava opintojakso. Laajuus: 1 op. Suoritusmerkintä.

Ensiapuvalmiudet, 1 op (TE5)
Opintojaksolla käydään läpi ensiavun perusteet. Ensiapuvalmiudet ovat osa lukion turvallisuusopintoja.

Liikunta (LI)

PAKOLLISET OPINNOT

Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)
Opintojaksolla opiskelija käyttää ja soveltaa liikuntataitojaan monipuolisesti erilaisissa liikuntatehtävissä, peleissä ja leikeissä. Opintojaksolla harjaannutaan toimimaan vuorovaikutuksessa muihin vaihtelevissa ryhmissä toisia kunnioittaen, auttaen ja kannustaen.

Aktiivinen elämäntapa, 2 op (LI2)
Opintojaksolla opiskelija arvioi omaa fyysistä toimintakykyään ja sen vaikutusta omaan hyvinvointiinsa. Opiskelija oppii havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan terveyden näkökulmasta. Opiskelija saa tietoa fyysisen toimintakyvyn kehittämisen periaatteista ja kykenee saamansa tiedon perusteella ylläpitämään ja tarvittaessa kehittämään sitä osana omaa arkeaan. Opintojaksolla suoritettavan liikunnan tavoitteena on tukea opiskelijan fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja kehittämistä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)
Opintojakson sisältö suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa pyrkien mahdollisuuksien mukaan tutustumaan uusiin liikuntamuotoihin.

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)
Opintojaksolla suunnitellaan, harjoitellaan ja toteutetaan vanhojenpäivien tanssiesitys oheistehtävineen yhteistyössä musiikkiopiston kanssa.

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)
Opintojakson sisältönä ovat virkistystä lisäävät liikuntamuodot. Opintojaksolla on pyrkimyksenä myös mahdollisuuksien mukaan tehdä yhteistyötä paikallisten liikuntatoimijoiden kanssa. Sisältö suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

PAIKALLISET OPINNOT

Eräopinnot, 2 op (LI6)
Eräopinnot valitseva opiskelija osallistuu viikonlopun kestävälle eräretkelle, jonka aikana hän vahvistaa erätaitojaan ja oppii liikkumaan ja majoittumaan luonnossa sitä kunnioittaen ja sitä hyödyntäen. Opinnot toteutetaan lukion yhteistyökumppaneiden kanssa.

Tanssin perusteet, 2 op (LI7)
Opintojakson aikana opiskelija saa monipuolisen kuvan tanssin eri muodoista ja pääsee kokeilemaan niitä itse.

Tanssi näyttämöllä, 2 op (LI8)
Opintojaksossa opiskelijat suunnittelevat tanssikoreografian ja työstävät sen esitettäväksi. Lisäksi opiskelijat tutustuvat luovan prosessin eri vaiheisiin.

Vahvista suunnistustaitojasi, 2 op (LI9)
Opintojakson aikana kerrataan suunnistuksen perusteet ja vahvistetaan suunnistustaitoja vaihtelevissa maastoissa omaan tahtiin. Opintojakso on mahdollista suorittaa useamman vuoden aikana.

Monitaiteellinen musiikkiprojekti, 2 op (TAIL)
Opintojakso voidaan suorittaa joko omana projektityönä tai osana taiteiden välistä produktiota. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen tanssiesitys tai taiteidenvälinen produktio, esim. musikaali. Opiskelija oppii opintojakson käymällä hahmottamaan tanssin merkitystä osana taiteita sekä tiedostaa entistä paremmin tanssin käyttömahdollisuuksia. Hän oppii tanssin avulla kehotuntemusta sekä luovuutta ja hänen ilmaisuvoimansa kehittyy entisestään. Opiskelija toimii itse aktiivisesti ja hahmottaa oman roolinsa osana produktiota. Yhteisproduktio muiden oppiaineiden kanssa toteutetaan joka kolmas vuosi.

Musiikki (MU)
(musiikkilinjan suorittaminen, ohje musiikin opintojaksokuvausten jälkeen)

PAKOLLISET OPINNOT

Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1 / ML1)
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella. Osallistumalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoinnista, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Opintojaksolla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan. Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ajattelun ja ilmaisun välineenä. Opintojaksolla tutustutaan myös musiikkiteknologian suomiin mahdollisuuksiin osana musiikillista ilmaisua ja tuottamista. Opintojaksolla syvennetään

musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemusta teorian ja käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon ja tekijänoikeuksiin.

Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2 / ML2)
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan paremmin suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Opintojakson toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa. Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia, kuuntelua ja musiikkiteknologiaa. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Musiikkiteknologian avulla pyritään edistämään opiskelijan valmiuksia tuottaa omaa musiikkia osana musiikillista itseilmaisua. Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT JA PAIKALLISET OPINNOT

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3) Valtakunnallinen
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan eri maiden musiikkikulttuureja osana globaalia maailmaa. Hän kykenee hahmottamaan musiikin merkitystä osana kulttuurin laajaa kenttää. Opintojakson aikana opiskelija tulee entistä tietoisemmaksi omasta musiikillisesta identiteetistään ja lähtökohdistaan osana länsimaista musiikkikulttuuria. Hän tutustuu eri musiikkityyleihin käytännön musisoinnin, kuuntelun ja musiikkiteknologian avulla mahdollisuuksien mukaan.

Taidemusiikki tutuksi, 2 op (ML3)
Opintojaksolla syvennetään opiskelijoiden tietoja taidemusiikin historiasta ja näyttämömusiikin eri alueista. Jos opiskelijalla on nuoruusvuosina hankittu vankka yleinen musiikkitietopohja, voi opintojakson suorittaa myös itsenäisesti tenttimällä.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4 / ML4) Valtakunnallinen
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, mediassa ja yhteiskunnassa. Opiskelija perehtyy musiikin osuuteen esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä ja Internetissä sekä tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen. Sisältöjen tarkastelussa ja työskentelytavoissa painottuu monipuolisuus. Opintojakson aikana kehitetään opiskelijan luovaa osaamista musiikillisessa prosessissa musiikkiteknologiaa apuna käyttäen. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa tai itse tuotettua materiaalia. Opintojakso voidaan suorittaa osana taiteiden välistä yhteisprosessia.

Kuoro-/Yhtyelaulu, 2 op (MU5)
Opintojaksolla opitaan perusteet äänenmuodostuksesta ja yleisesti laulutekniikasta. Opintojakson aikana opiskelija omaksuu moniäänisen laulun salat. Opintojakson aikana harjoitellaan lauluohjelmisto, joka koostuu perinne- ja populaarimusiikista. Opintojakson päättää ohjelmiston esittäminen yhteisesti sovitussa tilaisuudessa. Opintojakso on mahdollista suorittaa yhteistyössä ulkopuolisten tahojen kanssa. Opintojakso voidaan suorittaa yhdessä ML9.1 -opintojakson kanssa.

Maailmanmusiikista jazziin, 2 op (ML5)
Opintojaksolla luodaan yleiskatsaus jazzin kehitykseen ja historiaan sekä tarkastellaan joitakin etnisiä musiikkikulttuureita ja niiden ilmentymiä osana maailmanmusiikkia. Tavoitteena on opiskelijoiden musiikillisen kokemuspiirin laajentaminen kuunnellen, analysoiden ja musisoiden.

Musiikinteoria ja säveltapailu, 2 op (ML6.1)
Kuhmon yhteislukion järjestämällä "Musiikinteorian ja säveltapailun" -opintojaksolla (ML6.1) opitaan sävellajit, intervallit, sointujen rakenne, sointukäännökset, reaalisointumerkinnät ja nuottien aika-arvot. Lisäksi harjoitetaan rytmin ja melodian lukua ja kirjoitusta sekä kuunnellaan intervalleja ja sointuja. Työskentelyssä käytetään perinteisten menetelmien lisäksi eri soittimia ja käytännön esimerkkejä teoria-asioiden konkretisoimiseksi. Jos opiskelijalla on vankka musiikinteoria- ja säveltapailupohja, voi opintojakson suorittaa myös itsenäisesti tenttimällä. Musiikkilinjan opiskelijan on suoritettava vähintään yksi musiikinteorian ja säveltapailun opintojakso. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen teoria- ja säveltapailuopintojaan lukion opintojaksoiksi ja myös korvata niillä lukion teorian opintojakson ML6.1.

Musiikinteoria ja säveltapailu 2, 2 op (ML6.2)
Kuhmon yhteislukion järjestämällä "Musiikinteorian ja säveltapailun" -opintojaksolla (ML6.2) syvennetään ensimmäisellä opintojaksolla opittuja musiikin teorian tietoja ja erityisesti säveltapailutaitoja. Lisäksi harjoitetaan rytmin ja melodian lukua ja kirjoitusta sekä kuunnellaan intervalleja ja sointuja. Työskentelyssä käytetään perinteisten menetelmien lisäksi eri soittimia ja käytännön esimerkkejä teoria-asioiden konkretisoimiseksi. Jos opiskelijalla on vankka musiikinteoria- ja säveltapailupohja, voi opintojakson suorittaa myös itsenäisesti tenttimällä. Musiikkilinjan opiskelijan on suoritettava vähintään yksi musiikinteorian ja säveltapailun opintojakso. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen teoria- ja säveltapailuopintojaan lukion opintojaksoiksi ja myös korvata niillä lukion opintojakson ML6.2.

Musiikinteoria ja säveltapailu 3, 2 op (ML6.3)
Kuhmon yhteislukion järjestämällä "Musiikinteorian ja säveltapailun 3" -opintojaksolla (ML6.3) syvennetään ensimmäisellä ja toisella opintojaksolla opittuja musiikin teorian tietoja ja säveltapailutaitoja. Lisäksi harjoitetaan rytmin ja melodian lukua ja kirjoitusta sekä kuunnellaan

intervalleja ja sointuja. Työskentelyssä käytetään perinteisten menetelmien lisäksi eri soittimia ja käytännön esimerkkejä teoria-asioiden konkretisoimiseksi. Jos opiskelijalla on vankka musiikinteoria- ja säveltapailupohja, voi opintojakson suorittaa myös itsenäisesti tenttimällä. Musiikkilinjan opiskelijan on suoritettava vähintään yksi musiikinteorian ja säveltapailun opintojakso. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen teoria- ja säveltapailuopintojaan lukion opintojaksoiksi ja myös korvata niillä lukion opintojakson ML6.3.

Vapaa säestys ja improvisointi, 2 op (ML7.1)
Opintojaksolla perehdytään valitun instrumentin perusteiden oppimiseen ja hallintaan. Opintojakson haastavuus perustuu soittoteknisten vastusten voittamiselle, harmonian, rytmin ja soinnin käsittelyn rikastamiselle sekä oman improvisointi-ilmaisun kehittämiselle. Sisältöjen valinnassa ja ryhmäjaossa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso ja henkilökohtaiset tavoitteet. Valittavina soittimina ovat joko piano tai kitara. Opintojakso järjestetään pienryhmäopetuksena.

Vapaa säestys ja improvisointi 2, 2 op (ML7.2)
Opintojaksolla syvennetään ensimmäisen opintojakson aikana saatuja oppeja. Opintojakson haastavuus perustuu soittoteknisten vastusten voittamiselle, harmonian, rytmin ja soinnin käsittelyn rikastamiselle sekä oman improvisointi-ilmaisun kehittämiselle. Sisältöjen valinnassa ja ryhmäjaossa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso ja henkilökohtaiset tavoitteet. Valittavina soittimina ovat joko piano tai kitara. Opintojakso järjestetään pienryhmäopetuksena.

Vapaa säestys ja improvisointi 3, 2 op (ML7.3)
Opintojaksolla syvennetään ensimmäisen ja toisen opintojakson aikana saatuja oppeja. Opintojakson haastavuus perustuu soittoteknisten vastusten voittamiselle, harmonian, rytmin ja soinnin käsittelyn rikastamiselle sekä oman improvisointi-ilmaisun kehittämiselle. Sisältöjen valinnassa ja ryhmäjaossa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso ja henkilökohtaiset tavoitteet. Valittavina soittimina ovat joko piano tai kitara. Opintojakso järjestetään pienryhmäopetuksena.

Musiikkiteknologia, 2 op (ML8.1)
Ensimmäisellä opintojaksolla (ML8.1) opetellaan erilaisten piuhojen, vahvistimien, mikrofonien ja mikserin käyttöä lähinnä äänentoistotarkoituksessa. Opintojaksolla saadaan myös perustietoa äänestä, sähköisestä äänen tuottamisesta ja muokkauksesta. Opintojaksolla tutustutaan niin ikään musiikin tekemisen mahdollisuuksiin tablettia apuna käyttäen. Lisäksi perehdytään sekvensseriohjelmaan, audioeditoriin ja nuotinkirjoitusohjelmaan.

Musiikkiteknologia 2, 2 op (ML8.2)
Toisella opintojaksolla (ML8.2) syvennytään studiotyöskentelyyn: äänittämiseen, miksaukseen ja masterointiin. Opetellaan erilaisia äänitystilanteissa käytettäviä mikitystapoja ja tehdään äänityskokeiluja. Opintojaksolla perehdytään myös äänitystyöskentelyyn tablettia käyttäen. Toteutetaan äänitysprojekti.

Kuoro-/Yhtyelaulu, 2 op (ML9.1)
Ensimmäisellä opintojaksolla opitaan perusteet äänenmuodostuksesta ja yleisesti laulutekniikasta. Opintojakson aikana opiskelija omaksuu moniäänisen laulun salat. Opintojakson aikana harjoitellaan lauluohjelmisto, joka koostuu perinne- ja populaarimusiikista. Opintojakson päättää ohjelmiston esittäminen yhteisesti sovitussa tilaisuudessa. Opintojakso on mahdollista suorittaa yhteistyössä ulkopuolisten tahojen kanssa. Opintojakso voidaan suorittaa yhdessä MU5 -opintojakson kanssa.

Kuoro-/Yhtyelaulu 2, 2 op (ML9.2)
Toisen opintojakson tavoitteena on syventää ensimmäisen opintojakson oppeja. Lauluohjelmistoa pyritään jalostamaan monipuolisemmaksi ja haastavammaksi. Opintojakso voidaan suorittaa yhteistyössä ulkopuolisten tahojen kanssa.

Kuoro-/Yhtyelaulu 3, 2 op (ML9.3)
Kolmannen opintojakson tavoitteena on syventää ensimmäisen ja toisen opintojakson oppeja. Lauluohjelmistoa pyritään jalostamaan monipuolisemmaksi ja haastavammaksi. Opintojakso voidaan suorittaa yhteistyössä ulkopuolisten kurssien tai tahojen kanssa.

Bändimusisointi, 2 op (ML10.1)
Ensimmäisellä bändiopintojaksolla opiskellaan bändi-instrumenttien perusteet ja yhteismusisoinnin salat. Opiskelija tulee tietoiseksi eri soitinten suomista mahdollisuuksista ja oppii perusteet bändisoittimien soitosta. Lisäksi hän kykenee hahmottamaan eri instrumenttien välisiä rooleja osana bändimusisointia. Opintojakson aikana opetellaan musiikkiohjelmisto, jota – tai jonka osia – voidaan esittää kouluun liittyvissä tilaisuuksissa.

Bändimusisointi 2, 2 op (ML10.2)
Toisen opintojakson tavoitteena on syventää ensimmäisellä opintojaksolla opittua. Haasteet lisääntyvät eri instrumenttien soitannassa, soittotavoissa ja useiden tehtävien yhtäaikaishallitsemisessa. Myös ohjelmistoon lisätään haastetta ja tavoitteena on opiskelijan luovan ajattelun päästäminen valloilleen bändimusisoinnin ideoinnissa, sovituksissa ja soitannassa. Lisäksi ohjelmistoa laajennetaan ja sitä voidaan käyttää eri kouluun liittyvissä tilaisuuksissa.

Bändimusisointi 3, 2 op (ML10.3)
Kolmannen opintojakson tavoitteena on syventää ensimmäisellä ja toisella opintojaksolla opittua. Haasteet lisääntyvät eri instrumenttien soitannassa, soittotavoissa ja useiden tehtävien yhtäaikaishallitsemisessa. Myös ohjelmistoon lisätään haastetta ja tavoitteena on opiskelijan luovan ajattelun päästäminen valloilleen bändimusisoinnin ideoinnissa, sovituksissa ja soitannassa. Lisäksi ohjelmistoa laajennetaan ja sitä voidaan käyttää eri kouluun liittyvissä tilaisuuksissa.

Kamarimusiikki, 2 op (ML11.1)
Opetuksen järjestävänä tahona toimii musiikkiopisto. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen yhteismusisointiopintojaan lukion yhteismusisointikursseiksi ja myös korvata niillä lukion opintojaksoja. Näistä hyväksiluettavista tai korvaavista kursseista käytetään seuraavia koodeja:
Kamarimusiikki 1–3 (ML11.1–ML11.3), Orkesterisoitto 1–3 (ML12.1–ML12.3) ja Kesämuusikot 1-3 (ML13.1−ML13.3) (2 op / opintojakso)
Vain ohjattu yhteismusisointi hyväksytään suoritukseksi. Yhteismusisointiin osallistuminen tuottaa yhden opintojakson vuodessa.

Kamarimusiikki 2, 2 op (ML11.2)
Opetuksen järjestävänä tahona toimii musiikkiopisto. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen yhteismusisointiopintojaan lukion yhteismusisointikursseiksi ja myös korvata niillä lukiokursseja. Näistä hyväksiluettavista tai korvaavista kursseista käytetään seuraavia koodeja:
Kamarimusiikki 1–3 (ML11.1–ML11.3), Orkesterisoitto 1–3 (ML12.1–ML12.3) ja Kesämuusikot 1-3 (ML13.1−ML13.3) (2 op / opintojakso)

Vain ohjattu yhteismusisointi hyväksytään kurssisuoritukseksi. Yhteismusisointiin osallistuminen tuottaa yhden kurssin vuodessa.

Kamarimusiikki 3, 2 op (ML11.3)
Opetuksen järjestävänä tahona toimii musiikkiopisto. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen yhteismusisointiopintojaan lukion yhteismusisointikursseiksi ja myös korvata niillä lukiokursseja. Näistä hyväksiluettavista tai korvaavista kursseista käytetään seuraavia koodeja:
Kamarimusiikki 1–3 (ML11.1–ML11.3), Orkesterisoitto 1–3 (ML12.1–ML12.3) ja Kesämuusikot 1-3 (ML13.1−ML13.3) (2 op / opintojakso)
Vain ohjattu yhteismusisointi hyväksytään kurssisuoritukseksi. Yhteismusisointiin osallistuminen tuottaa yhden kurssin vuodessa.

Orkesterisoitto, 2 op (ML12.1)
Opetuksen järjestävänä tahona toimii musiikkiopisto. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen yhteismusisointiopintojaan lukion yhteismusisoinnin opintojaksoiksi ja myös korvata niillä lukion opintojaksoja. Näistä hyväksi luettavista tai korvaavista opintojaksoista käytetään seuraavia koodeja:
Kamarimusiikki 1–3 (ML11.1–ML11.3), Orkesterisoitto 1–3 (ML12.1–ML12.3) ja Kesämuusikot 1-3 (ML13.1−ML13.3) (2 op / opintojakso)
Vain ohjattu yhteismusisointi hyväksytään opintojakson suoritukseksi. Yhteismusisointiin osallistuminen tuottaa yhden opintojakson vuodessa.

Orkesterisoitto 2, 2 op (ML12.2)
Opetuksen järjestävänä tahona toimii musiikkiopisto. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen yhteismusisointiopintojaan lukion yhteismusisoinnin opintojaksoiksi ja myös korvata niillä lukion opintojaksoja. Näistä hyväksi luettavista tai korvaavista opintojaksoista käytetään seuraavia koodeja:
Kamarimusiikki 1–3 (ML11.1–ML11.3), Orkesterisoitto 1–3 (ML12.1–ML12.3) ja Kesämuusikot 1-3 (ML13.1−ML13.3) (2 op / opintojakso)
Vain ohjattu yhteismusisointi hyväksytään opintojakson suoritukseksi. Yhteismusisointiin osallistuminen tuottaa yhden opintojakson vuodessa.

Orkesterisoitto 3, 2 op (ML12.3)
Opetuksen järjestävänä tahona toimii musiikkiopisto. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen yhteismusisointiopintojaan lukion yhteismusisoinnin opintojaksoiksi ja myös korvata niillä lukion opintojaksoja. Näistä hyväksi luettavista tai korvaavista opintojaksoista käytetään seuraavia koodeja:
Kamarimusiikki 1–3 (ML11.1–ML11.3), Orkesterisoitto 1–3 (ML12.1–ML12.3) ja Kesämuusikot 1-3 (ML13.1−ML13.3) (2 op / opintojakso)
Vain ohjattu yhteismusisointi hyväksytään opintojakson suoritukseksi. Yhteismusisointiin osallistuminen tuottaa yhden opintojakson vuodessa.

Kesämuusikot, 2 op (ML13.1)
Opetuksen järjestävänä tahona toimii musiikkiopisto. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen yhteismusisointiopintojaan lukion yhteismusisoinnin opintojaksoiksi ja myös korvata niillä lukion opintojaksoja. Näistä hyväksi luettavista tai korvaavista opintojaksoista käytetään seuraavia koodeja:
Kamarimusiikki 1–3 (ML11.1–ML11.3), Orkesterisoitto 1–3 (ML12.1–ML12.3) ja Kesämuusikot 1-3 (ML13.1−ML13.3) (2 op / opintojakso)

Vain ohjattu yhteismusisointi hyväksytään opintojakson suoritukseksi. Yhteismusisointiin osallistuminen tuottaa yhden opintojakson vuodessa.

Kesämuusikot 2, 2 op (ML13.2)
Opetuksen järjestävänä tahona toimii musiikkiopisto. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen yhteismusisointiopintojaan lukion yhteismusisoinnin opintojaksoiksi ja myös korvata niillä lukion opintojaksoja. Näistä hyväksi luettavista tai korvaavista opintojaksoista käytetään seuraavia koodeja:
Kamarimusiikki 1–3 (ML11.1–ML11.3), Orkesterisoitto 1–3 (ML12.1–ML12.3) ja Kesämuusikot 1-3 (ML13.1−ML13.3) (2 op / opintojakso)
Vain ohjattu yhteismusisointi hyväksytään opintojakson suoritukseksi. Yhteismusisointiin osallistuminen tuottaa yhden opintojakson vuodessa.

Kesämuusikot 3, 2 op (ML13.3)
Opetuksen järjestävänä tahona toimii musiikkiopisto. Opiskelija voi hyväksilukea musiikkioppilaitoksen yhteismusisointiopintojaan lukion yhteismusisoinnin opintojaksoiksi ja myös korvata niillä lukion opintojaksoja. Näistä hyväksi luettavista tai korvaavista opintojaksoista käytetään seuraavia koodeja:
Kamarimusiikki 1–3 (ML11.1–ML11.3), Orkesterisoitto 1–3 (ML12.1–ML12.3) ja Kesämuusikot 1-3 (ML13.1−ML13.3) (2 op / opintojakso)

Vain ohjattu yhteismusisointi hyväksytään opintojakson suoritukseksi. Yhteismusisointiin osallistuminen tuottaa yhden opintojakson vuodessa.

Festivaalin järjestäminen, 2 op (ML14)
Opintojaksolla osallistutaan esim. Kuhmon Kamarimusiikin, Kuhmon Talven tai Ihminen ja Kosmos -tapahtuman järjestelytehtäviin. Opetuksen toteuttamisesta vastaa Kuhmon Kamarimusiikki.

Kansanmusiikin maailma, 2 op (ML15)
Opiskelijat perehtyvät kansanmusiikin eri tyyleihin sekä soiton ja laulun lajeihin. Tavoitteena on valmistaa pienimuotoinen musiikkiproduktio, esim. konsertti tai osa konserttia. Opintojaksolla painopisteenä on omaehtoinen musisointi opiskelijoiden intressien mukaan. Opintojakson opetuksesta vastaa Runolaulu-Akatemia.

Solistiset opinnot, 2 op (ML16.1)
Musiikkilinjan opiskelija voi halutessaan aloittaa solistisen aineen opiskelun Kuhmon musiikki-opistossa ja hyväksilukea musiikkiopiston solistisia opintojaan lukion opintojaksoiksi (ML16.1–ML16.3). Tavoitteena on kehittää opiskelijan soitto- tai laulutaitoa ja yleistä muusikkoutta. Itsenäisen harjoittelun ja esiintymisten kanssa opintojen laajuus on yksi opintojakso vuodessa. Opetusta annetaan seuraavissa solistisissa aineissa: piano, harmonikka, klassinen kitara, kantele, jousisoittimet, vaski- ja puupuhaltimet, lyömäsoittimet, laulu (klassinen yksinlaulu tai kansanlaulu), sähkökitara ja sähköbasso. Opintojakson opetuksesta vastaa musiikkiopisto.

Solistiset opinnot 2, 2 op (ML16.2)
Musiikkilinjan opiskelija voi halutessaan aloittaa solistisen aineen opiskelun Kuhmon musiikkiopistossa ja hyväksi lukea musiikkiopiston solistisia opintojaan lukion opintojaksoiksi (ML16.1–ML16.3). Tavoitteena on kehittää opiskelijan soitto- tai laulutaitoa ja yleistä muusikkoutta. Itsenäisen harjoittelun ja esiintymisten kanssa opintojen laajuus on yksi opintojakso vuodessa. Opetusta annetaan seuraavissa solistisissa aineissa: piano, harmonikka, klassinen kitara,

kantele, jousisoittimet, vaski- ja puupuhaltimet, lyömäsoittimet, laulu (klassinen yksinlaulu tai kansanlaulu), sähkökitara ja sähköbasso. Opintojakson opetuksesta vastaa musiikkiopisto.

Solistiset opinnot 3, 2 op (ML16.3)

Musiikkilinjan opiskelija voi halutessaan aloittaa solistisen aineen opiskelun Kuhmon musiikkiopistossa ja hyväksi lukea musiikkiopiston solistisia opintojaan lukion opintojaksoiksi (ML16.1–ML16.3). Tavoitteena on kehittää opiskelijan soitto- tai laulutaitoa ja yleistä muusikkoutta. Itsenäisen harjoittelun ja esiintymisten kanssa opintojen laajuus on yksi opintojakso vuodessa. Opetusta annetaan seuraavissa solistisissa aineissa: piano, harmonikka, klassinen kitara, kantele, jousisoittimet, vaski- ja puupuhaltimet, lyömäsoittimet, laulu (klassinen yksinlaulu tai kansanlaulu), sähkökitara ja sähköbasso. Opintojakson opetuksesta vastaa musiikkiopisto.

Biisinteon perusteet, 3 op (ÄI14.ML17)

Opintojakso suoritetaan musiikin (ML17) ja äidinkielen (ÄI14) opintokokonaisuutena. Osiot säveltäminen ja sovittaminen opiskellaan musiikin näkökulmasta ja sanoittaminen äidinkielen näkökulmasta. Opintojakson aikana tutustutaan jokaiseen musiikin tekemisen osa-alueeseen sävellysten, sovitusten ja tekstien kautta. Opintojakson päättötyö sisältää opiskelijan oman musiikkituotoksen, jonka hän kykenee luomaan opitun pohjalta.

Karaokea - laulaen ja vetäen!, 1 op (ML18)

Opintojakson perusajatuksena on, että jokainen opintojaksolle osallistuva opiskelija rohkaistuu laulamaan entistä enemmän ja kykenee toimimaan karaokevetäjän tehtävissä. Tähän sisältyvät seuraavat osa-alueet:

- Äänentoistojärjestelmän hallitseminen - kaiuttimet, mikseri, mikrofonit, kaapelit jne.
- Karaokeohjelmiston käytön hallitseminen - Melplay, Singa tai vastaava ohjelma
- Laulaminen karaoketaustojen pohjalta

Opintojakso pyritään suorittamaan mahdollisuuksien mukaan osana Nuori Yrittäjyys (NY) -opintoja. Opintojakson päättää tunnit, joissa jokainen opiskelija laulaa ja vetää vuorollaan karaokea. Vaihtoehtoisesti opintojakson päätös voidaan pitää ennalta sovitussa paikassa karaokea vetäen. Opintojakso tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden tulla ammattitaitoiseksi karaoken vetäjäksi.

Monitaiteelliset projektiopinnot, 2 op (TAIM)

Opintojakson tarkoituksena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti. Opintojakso toteutetaan joka kolmas vuosi.

MUSIIKKILINJAN SUORITTAMINEN (LOPS 2021)

Musiikkilinjan musiikin opintojaksot ja niiden suoritusajankohdat

MUSIIKKILINJAN MUSIIKIN OPINTOJAKSOT SUORITUSAJANKOHDAT

Valtakunnalliset opintojaksot	**I VUOSI**	**II VUOSI**	**III VUOSI**
1. Musiikki ja minä (ML1)	x		
2. Moniääninen Suomi (ML2)		x	
3. Demo – luovasti yhdessä (ML4=MU4)		x	x
Paikalliset opintojaksot			
4. Taidemusiikki tutuksi (ML3)		x	x
5. Maailmanmusiikista jazziin (ML5)		x	x
6. Musiikinteoria ja säveltapailu 1–3 (ML6.1-ML6.6)	x x		
7. Vapaa säestys ja improvisointi (ML7.1-ML7.3)	x	x	x
8. Musiikkiteknologia 1–2 (ML8.1-ML8.2)	x	x	x
9. Kuoro-/Yhtyelaulu (ML9.1-ML9.3)	x	x	x
10. Bändisoitto (ML10.1-ML10.3)	x	x	x
11. Kamarimusiikki (ML11.1-ML11.3)	x	x	x
12. Orkesterisoitto (ML12.1-ML12.3)	x	x	x
13. Kesämuusikko (ML13.1-ML13.3)	x	x	x
14. Festivaalin järjestäminen (ML14)		Suoritusajankohta vapaa	
15. Kansanmusiikin maailma (ML15)		Suoritusajankohta vapaa	
16. Solistiset opinnot (ML16.1-ML16.3	x	x	x
17. Biisinteon perusteet (ML17 / ÄI14)		x	x
18. Karaokea – laulaen ja vetäen! (ML18)		Suoritusajankohta vapaa	
19. Monitaiteellinen musiikkiprojekti (TAIM)		Suoritusajankohta vapaa	
20. Musiikin lukiodiplomikurssi (MULD6)			x

Musiikkilinjan 24 opintopisteen laajuisia musiikin valintoja ohjaavat seuraavat säännöt:

1. Opiskelijan on suoritettava molemmat valtakunnalliset pakolliset opintojaksot (ML1 ja ML2).

2. Opiskelijan on suoritettava seuraavat syventävät opintojaksot:
   - Taidemusiikki tutuksi (ML3),
   - Maailmanmusiikista jazziin (ML5),
   - Yksi musiikin teoriaan ja säveltapailuun liittyvä kurssi (ML6.1),
   - Vapaa säestys ja improvisointi 1 (ML7.1),
   - Musiikkiteknologia 1 (ML8.1),
   - Kuoro-/Yhtyelaulu 1 (ML9.1) ja
   - Bändisoitto 1 (ML10.1)

3. Jotta opintopisteitä kertyy vaadittavat 24, opiskelijan on suoritettava jäljelle jäävistä opintojaksoista edellisten lisäksi vähintään kolme opintojaksoa.

Opintosuoritusten korvaaminen ja hyväksi lukeminen

Musiikkilinjan musiikin opintojaksosuorituksia voi korvata vain sisällöiltään ja tavoitteiltaan vastaavilla opinnoilla.

Musiikkioppilaitoksen perusasteen opinnot voidaan hyväksi lukea vain, jos kyseiset opinnot on suoritettu lukioaikana. Arviointina on suoritusmerkintä.

Musiikkioppilaitoksen opintoja hyväksi luetaan Kuhmon yhteislukiossa seuraavien vastaavuustaulukkojen mukaan:

Opintojaksokertymä eri musiikin perusasteen ja musiikkiopistoasteen aineissa

Musiikin perusteet 2 1 op (läsnäolo: puolet opintojaksosta)
Musiikin perusteet 3 2 op (hyväksiluku: opintojakso ML6.4)
Musiikkitieto, perustaso 2 op (hyväksiluku: opintojakso ML3)
Teoria, opistotaso 4 op (hyväksiluku: opintojakso ML6.5)
Säveltapailu, opistotaso 4 op (hyväksiluku: opintojakso ML6.6)
Harmoniaoppi, opistotaso 4 op (hyväksiluku: opintojakso ML6.7)
Musiikkitieto, opistotaso 4 op (hyväksiluku: opintojakso ML6.8)
Yhteismusisointi 2 op / lukuvuosi
Solistiset opinnot 2 op / lukuvuosi

Kuhmon musiikkiopiston kesämuusikkokoulutus ja kesämuusikkotoiminta

Musiikkilinjan opiskelija voi suorittaa lukioaikanaan yhteismusisointiopintojaksoja (ML13.1-ML13.3) osallistumalla musiikkiopiston järjestämään Kuhmon kesämuusikkokoulutukseen ja toimimalla Kuhmon kaupungin kesämuusikkona. Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä.

MUSIIKIN OPINTOJAKSOT MUSIIKKILINJALLA

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso ”Genre – globaali uteliaisuus” (MU3) toteutuu musiikkilinjan opintojaksoissa seuraavasti:

Genre – globaali uteliaisuus (MU3) = ML3 Taidemusiikki tutuksi ja ML5 Maailmanmusiikista jazziin.

Vapaa säestys ja improvisointi, musiikkiteknologia, yhteismusisointi, musiikinteoria ja säveltapailu ja solistiset opinnot ovat opintokokonaisuuksia, joissa opiskelijan on mahdollista suorittaa useampikin kuin yksi opintojakso.

Kuvataide (KU)

PAKOLLISET OPINNOT

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)
Omat kuvat, jaetut kulttuurit -opintojaksossa havainnoidaan, tutkitaan ja sovelletaan sekä omia että taiteen ja ympäristön kuvia. Opintojaksolla käytetään erilaisia kuvailmaisun välineitä, joiden avulla tutustutaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Taiteen merkitystä itselle, yhteiskunnalle ja maailmalle pohditaan tarkastelemalla, tuottamalla ja muokkaamalla erilaisia kuvia.

Opintojaksossa pyritään työskentelyyn, jossa tutkiva ote, pitkäkestoisuus ja ilmiökeskeisyys tukevat harjaantumista kuvataiteessa.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2) (Ei pakollinen, mikäli suoritat MU2 / ML2)
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt -opintojaksolla tutustutaan ja syvennytään omiin ja ympäristön kuviin. Rakennetut, digitaaliset ja luonnon ympäristöt ovat opintojakson keskeisin kohde, ja niiden parissa voidaan oppia muun muassa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen maailmoista. Tutkiva ja tulkitseva oppiminen esimerkiksi yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista käsin lisää ymmärrystä itsestä ja ympäristöstä.

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)
Kuva viestii ja vaikuttaa -opintojaksossa laajennetaan omien ja median kuvien tuntemusta tutustumalla erilaisiin median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin ilmaisun, tuotannon ja esittämisen tapoihin. Opintojaksossa hyödynnetään omia ja median kuvia tuottamalla, muokkaamalla ja esittämällä niitä. Suhdetta mediaan, taiteeseen, digitaaliseen kuvaan ja teknologiaan syvennetään kehittämällä ajattelun ja ilmaisun taitoja.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)
Taiteen monet maailmat -opintojaksossa syvennetään suhdetta omiin ja taiteen kuviin eri ajoilta ja eri kulttuureista. Kuvan tarkastelussa ja tekemisessä hyödynnetään kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin keinoja. Opintojaksoon sisältyy kuvien kantaaottavuuden ja opiskelijoiden toimijuuden teemoja. Opintojaksossa perehdytään käsiteltäviin teoksiin ja taiteen käsitteistöön, ja havaintoja niistä etsitään esimerkiksi erilaisista näkemyksistä taiteen tehtävistä.

PAIKALLISET OPINNOT

Digikuvauksen työpaja, 2 op (KU5)
Digikuvauksen työpaja -opintojaksossa tutustutaan digikameroiden maailmaan, ja kameroita hyödynnetään opintojakson aikana tavoitteellisessa työskentelyssä. Digitaaliseen kuvaukseen pureudutaan sekä teknisesti että taiteellisesti laadukkaiden tuotosten aikaansaamiseksi. Opintojaksolla harjoitellaan kuvankäsittelyn perusteita. Opiskelijoiden omat kuvamaailmat ovat keskiössä, ja niitä yhdistetään opintojakson aikana erilaisiin tehtäviin.

Monitaiteelliset projektiopinnot, 2 op (TAIK)
Opintojakson tarkoituksena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi ohjelmaa koulun juhliin, video tai taiteidenvälinen projekti. Opintojakso toteutetaan joka kolmas vuosi.

Opinto-ohjaus (OP)

PAKOLLISET OPINNOT
Minä opiskelijana, 2 op (OP1)
Tutustutaan lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon. Harjaannutaan lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Pohditaan elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)
Kehitetään edelleen itsetuntemusta sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitoja. Perehdytään jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle. Tutustutaan toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan. Lisätään työelämätaitoja sekä syvennetään työelämätuntemusta.

PAIKALLISET OPINNOT

Lukioon perehdyttäminen, 1 op (OP3)
Opintojaksolla perehdytään lukio-opinnoissa ja ylioppilaskirjoituksissa vaadittavien TVT- taitojen harjoitteluun. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Johtajuus ja yrittäjyys, 2 op (OP4)
Opintojakso on Kuhmon Rotaryklubi ry:n järjestämä johtajuus- ja yrittäjyysopintojakso nuorille. Ryla-opintojakso sisältää puheenvuoroja ja tehtäviä sekä tutustumiskäyntejä. Teemoina ovat yrittäjyys, johtaminen, vaikuttaminen, viestintä ja vuorovaikutustaidot.

Temaattiset opinnot (TO)

PAIKALLISET OPINNOT

Kuhmosta - ylpeydellä!, 2 op (TO1)
Opintojakson aikana tarkastellaan Kuhmoa monen eri oppiaineen ja tieteen näkökulmasta ja opitaan erottamaan olennaiset asiat ja huomaamaan ylpeyden aiheet.

Osaaminen arjessa, 2 op (TO2)
Opintojakson aikana opiskelija soveltaa oppimiaan taitoja työelämässä, vapaaehtoistoiminnassa tai kansainvälisessä toiminnassa.

Someviestintä ja markkinointi, 2 op (TO3)
Opintojakson aikana harjoitellaan someviestintää ylläpitämällä koulun somekanavia. Someviestintä on monimediaista ja koostuu esimerkiksi valokuvaamisesta, kuvankäsittelystä, videoiden kuvaamisesta, editoimisesta ja erilaisten tekstien kirjoittamisesta. Tuotetusta somemateriaalista voidaan koostaa koulun vuosikirja tai muita julkaisuja (julisteita, esitteitä...). Lisäksi opintojakson aikana tutustutaan esimerkiksi markkinoinnin kohdentamiseen eri ikäisille kohderyhmille. Opintojakso suoritetaan hajautetusti yhden tai useamman lukuvuoden aikana.

Lukiodiplomit (LD)

VALTAKUNNALLISET VALINNAISET OPINNOT

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)
Kuvataiteen lukiodiplomi -opintojaksossa opiskelija osoittaa kuvataiteellisen osaamisensa tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla kuvia. Lukiodiplomin visuaalisessa kokonaisuudessa teos ja portfolio tukevat tosiaan sisällöllisesti. Opintojakson tavoitteet perustuvat kuvataiteen lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä opiskelijan valitsemaan tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Opintojaksolla opiskelija tekee teoksen ja kerää työskentelyprosessistaan, itsearvioinnistaan ja kulttuurin tuntemuksestaan portfolion.

Liikunnan lukiodiplomi, 2 op (LILD4)
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa. Liikunnan lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyjään. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnan osioiden lisäksi liikunnallisen tutkielman sekä portfolion tekeminen. Liikunnan lukiodiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)
Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa musiikin lukiodiplomi lukion aikana osoitetusta erityisharrastuneisuudesta ja tavallista vaativammasta osaamisesta musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Opintojakson keskeiset sisällöt perustuvat musiikin lukiodiplomin erilaisiin toteutustapoihin ja osa-

alueisiin. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto. Hyväksytystä lukiodiplomista tulee erillinen liite lukion päättötodistukseen. Lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on vähintään neljän lukion musiikkiopintojakson laajuiset opinnot.

Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7)
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa. Keskeisenä sisältönä on opiskelijan valitsema tanssillinen tehtävä, sen valmistelu sekä kirjallinen työ. Tehtävän voi suorittaa joko tanssijana tai koreografina. Lukiodiplomi on tanssillisen tehtävän ja tutkielman muodostama kokonaisuus. Numeroarviointi.

8 ARVIOINTI JA TODISTUKSET

Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava lukioasetuksen mukaan riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Opiskelija-arviointi perustuu opetussuunnitelman määräyksiin. Arvioinnilla pyritään kannustamaan opiskelijaa asettamaan itselleen omia tavoitteita ja kehittämään työskentelyään. Koulu edellyttää, että opiskelija pyytää huoltajan allekirjoituksen jaksoarvosteluihin ja muihin opiskelijaa koskeviin tiedotteisiin, jotta voidaan varmentaa, että huoltajat saavat lukioasetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä.

Kuhmon yhteislukiossa on käytössä Wilma-ohjelma, joka on opintojen seurantaohjelma. Huoltajat voivat seurata ohjelman kautta oman nuoren opintojen edistymistä ja poissaoloja.

Tunnuksen voimassaolo päättyy nuoren täyttäessä 18 vuotta, mutta koulu toivoo, että myös 18 vuotta täyttävät lukiolaiset pitävät vanhempiaan ajan tasalla opintojen etenemisestä.

Opintojakson arviointi

Jokainen opintojakso arvioidaan erikseen. Arviointi perustuu kokonaisnäyttöön, joka koostuu loppukokeesta, opintoihin liittyvistä muista suorituksista sekä aktiivisesta työskentelystä kunkin opintojakson aikana. **Yksityiskohtaiset arviointiperusteet ja -tavat selvitetään opiskelijoille opintojakson alkaessa**. Opintojaksot arvostellaan numeroin (4-10, 4 = hylätty). Joistakin opointojaksoista annetaan suoritusmerkintä S tai H (S = suoritettu ja H = hylätty.) K merkitään silloin, kun suoritus keskeytyy eikä suoritusta ole arvioitu. Keskeytettyä opintojaksoa ei voi suorittaa täydentämällä, vaan se on opiskeltava kokonaan uudelleen. K merkitään sekä opettajan päiväkirjaan että todistukseen. T tarkoittaa, että opiskelijan tulee täydentää suorituksiaan saadakseen opintojaksosta arvioinnin.

Oppimäärän arviointi

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen perusteella. Paikallisia opintojaksoja voidaan pitää arvosanaan vaikuttavana lisänäyttönä, mutta ne eivät missään tapauksessa laske päättötodistukseen tulevaa arvosanaa. Paikalliset opintojaksot on kuitenkin suoritettava hyväksyttävästi. Opettajat voivat harkintansa mukaan korottaa päättöarvosanaa, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat aineen opiskelun päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

<u>Lukioasetuksen määrittämin numeroarvosanoin arvioidaan</u>

- <u>kaikki pakolliset oppiaineet</u> lukuun ottamatta liikuntaa sekä sellaisia oppiaineita, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden opintojakson.
- <u>valinnaiset vieraat kielet</u>, mikäli oppimäärä käsittää enemmän kuin neljä opintopistettä

Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä. Pyyntö tehdään kirjallisesti abin aikataulussa ilmoitettuun päivään mennessä ennen päättötodistuksen antamista.

Opiskelija voi korottaa päättöarvosanaa yhden kerran tentissä ennen päättötodistuksen antamista. Tämän kuulustelun laajuus määräytyy opiskelijan opinto-ohjelmasta. Kuulustelussa voi olla myös kirjallinen osa. Yleensä kuulustelut järjestetään ennen ylioppilastutkintoa, jolloin ne palvelevat siihen valmistautumista. Tentteihin ilmoittautumisesta ja niiden tarkemmista ajankohdista annetaan erilliset ohjeet. Ilmoittautuminen on sitova: jos tenttiin ilmoittautunut ei saavu tenttiin eikä esitä hyväksyttävää syytä poissaololleen, hänen katsotaan käyttäneen tenttimismahdollisuutensa.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisumahdollisuus

Opiskelija voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista pyytää arvioinnin uusimista. Pyyntö tehdään rehtorille kirjallisesti. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukeminen

Lukio-opintoja voidaan suorittaa myös mm. kansalaisopistossa ja musiikkiopistossa tai esimerkiksi Tutorhousen toteuttamana. Myös pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintojaksoja voi korvata muualla, esim. kesäyliopistossa tai etälukiossa suoritetuilla opinnoilla. Myös vaihto-opiskelun aikana suoritetut opinnot otetaan huomioon soveltuvin osin.

Muualla suoritettavista opinnoista on sovittava etukäteen rehtorin kanssa, jotta ne voidaan hyväksyä lukiolaisen yksilölliseen opinto-ohjelmaan. Edellytyksenä on, että opintojakson vaatimustaso vastaa lukiotasoisia opintoja, opiskelija osallistuu vähintään 35 oppitunnille (á 45 minuuttia) ja opinnot liittyvät lukion yleisiin oppimis- ja kasvatustavoitteisiin. Koulun ulkopuolisten opintojen on oltava ohjattu, suunniteltu ja tavoitteellinen kokonaisuus ja suorituksesta on esitettävä kirjallinen todistus. Lisäksi edellytetään, että nämä opintojaksot suoritetaan lukioaikana. Muualla suoritettavia opintoja ovat esim. autokoulu, seurakunnan isoskoulutus, ensiapukurssit, musiikkiopisto-opinnot ja ohjatut liikuntaharrastukset. Opiskelija maksaa itse lukion ulkopuolisten opintojaksojen maksut, jollei lukio ole toisaalla ilmoittanut muuta. Esimerkiksi Sotkamon kansalaisopiston tarjoama Tutustu pelastuslaitokseen - opintokokonaisuus on lukiolaisille maksuton.

Opintotodistus
Periodin päätyttyä opiskelijoille annetaan todistus, josta näkyvät kaikkien suoritettujen opintojaksojen arvosanat, kyseisen periodin arvosanat erityisellä merkinnällä (=lihavoituina) sekä periodin poissaolot. Todistukset jaetaan ryhmänohjaajan tunnilla lukuvuosikalenteriin merkittyinä päivinä. Joka periodi jaettavien todistusten avulla myös huoltajat voivat seurata opintomenestystä, koska opiskelijat pyytävät huoltajiensa allekirjoituksen todistuksiin. Joissakin tilanteissa koulu voi toimittaa todistuksen tiedoksi suoraan huoltajille. Yksittäisiä opintopisteitä suorittanut opiskelija (aineopiskelija) tai koulusta eroava opiskelija saa todistuksen suoritetuista opinnoista.

Päättötodistus
Opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän, annetaan lukion **päättötodistus**. Lukion oppimäärän suorittamiseksi edellytetään, että on suoritettu vähintään 150 opintopistettä, joista ainakin 20 on valtakunnallisista valinnaisista opinnoista. Kaikki pakolliset opintojaksot pitää olla suoritettuina. Päättötodistukseen merkitään oppiaine, suoritettujen opintojaksojen määrä ja niistä saatu päättöarvosana. Oppiaineen oppimäärä hyväksytään, kun aineen pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opintojaksoista 2/3 on suoritettu hyväksytysti. Hylättyjä opintojaksoja saa olla kuitenkin korkeintaan 3 oppiainetta kohti. Ylioppilastutkintotodistuksen saaminen edellyttää lukion päättötodistuksen suorittamista.

9 TURVALLISUUS

UHKATEKIJÄT OPETUKSEN JA OPISKELUN HÄIRIINTYMISELLE

1. Tapaturmat, äkilliset sairastumiset Ilmoita välittömästi rehtorille tai kansliaan ja anna ensiapua. Hälytä 112 numerosta tarvittaessa ambulanssi. Kuolemantapauksen aiheuttaman kriisitilanteen hoitamisesta vastaa rehtori erillisten ohjeiden mukaisesti.

2. Tulipalo, räjähdys, ilkivalta Hälytä kiinteistönhoitaja (puh. 044 -710 5032 lukio, 044-7105031 kirjasto, 044 710 5035 kivikoulu) ja rehtori (puh. 044-0819996). Hälytä tarvittaessa numerosta 112 palokunta ja poliisi 10022. Opiskelijat siirretään turva-alueelle pois onnettomuuspaikan välittömästä läheisyydestä. Opiskelulle järjestetään vaihtoehtoiset tilat.

3. Kemikaali- ja kaasuonnettomuus Hälytä palokunta (112) ja rehtori (puh. 044-0819996). Toimitaan saatavien ohjeiden mukaan.

4. Radioaktiivisuus Opiskelijat menevät/jäävät kotiin. Siirrytään itsenäiseen opiskeluun.

5. Opettajan sairastuminen/puuttuminen Yhteys otettava rehtoriin/vararehtoriin/kansliaan. Opiskelijoille järjestetään itsenäistä opiskelua, kunnes toisin ilmoitetaan.

6. Opiskelijan sairastuminen Opiskelija ilmoittaa sairastumisesta koululle ja selvittää poissaolot heti kouluun palattuaan. Annetaan ohjeet itsenäiseen opiskeluun ja opiskelijan tervehdyttyä autetaan tukiopetuksen avulla. Lyhytaikainen (1-2 pv) sairaus ei aiheuta koulun taholta toimenpiteitä. Jos sairaudesta johtuvia poissaoloja on jatkuvasti paljon, sovitaan terveydenhoitajan kanssa tarvittavien tutkimusten ja hoitojen aloittamisesta.

7. Tupakka, alkoholi ja huumeet sekä lääkkeiden väärinkäyttö Tupakointi koulun alueella on kielletty. Jos opiskelija tupakoi koulun alueella, rehtori antaa hänelle huomautuksen ja ilmoittaa asiasta alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajille. Ongelman toistuessa rehtori ilmoittaa lain noudattamista valvoville viranomaisille ja alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle. Päihteiden alaisena ei saa olla koulussa eikä niitä saa tuoda kouluun. Päihtymystilan ollessa ilmeinen on asiasta ilmoitettava heti kotiin ja tehtävä alle 18-vuotiaasta lastensuojeluilmoitus sosiaalitoimistoon (puh. 6156 5730). Päihtynyt toimitetaan kotiin tai vakavassa tapauksessa terveyskeskukseen. Terveydenhoitaja voi auttaa tapauksen käsittelyssä.

Huumeiden käytön epäilystä on aina tiedotettava rehtorille. Rehtori keskustelee välittömästi epäillyn kanssa. Tarvittaessa otetaan yhteyttä terveydenhoitajaan (puh.615 55354, 044-7970364) Alle 18-vuotiaista ollaan yhteydessä huoltajiin ja sosiaalitoimeen (puh. 615 65734). Jos henkilöllä on huumausaineita hallussa, otetaan yhteyttä myös poliisiin (puh. 10022). Jatkotoimista ja tiedottamisesta koulun sisällä sovitaan aina opiskelijan ja alle 18-vuotiaan tapauksessa huoltajien kanssa.

8. Väsymystila Jos opiskelijalla on jatkuvaa väsymystä ja poissaoloja, sopii ryhmänohjaaja jatkosta terveydenhoitajan kanssa. Terveydenhoitaja kutsuu opiskelijan tutkimuksiin, jos epäillään sairautta. Muutoin ryhmänohjaaja yhteistyössä opiskelijan ja huoltajien kanssa etsii ratkaisun ongelmaan.

Kurssitarjotin 2023-2024, 1. periodi (alku)

Kurre 7.34.80.1

Kuhmon yhteislukio 22.06.2023 10:51

1. periodi (alku) 10.08. - 04.09.2023

1	MAY01	MAY01lyhyt	BI02.1	YH02.1	ENA07
2	ENA04.1	MAA05	RUB110OJP		
2.1	Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.				
	LI01.1	ÄI01.1	OP01.1		
3	PS01.1	FI02	MAB08	RAB31	BI07OJP	ML07.2OJP	ML07.3OJP
4	ENA01.1	RUB11.1	ÄI05	FY07	PS05	HI07OJP
5	FY04	RUB17				
5.1	Tunteja 1 tai 2 viikossa ti ja to				
	OP03OJP.1				
5.2	Tunteja 1 tai 2 viikossa ma ja ti				
	OP03OJP.2				
5.3	Tunti maanantaisin				
	MAA00OJP				
5.4	Tunti torstaisin				
	KU04	MAB00OJP			
6	FY01.1	HI02.1	MAA08	ML06.1OJP	ENA11OJP
7	RUB14.1	KE05	UE03		
7.1	Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.				
	ÄI01.2	OP01.2	FI01.1		
7.2	Tunnit tiistaisin ja torstaisin				
	MAB11OJP				
8	Tutorhouse							
	EAB34	EAB37	IAB34	JPAAB31	JPAAB34	JPAAB37	KIAAB31	KIAAB34
	KIAAB37	SAB34						
9	Kouluajan ulkopuolella tai tenttimällä (+ tukiopetus)					
	OP02.21A	UE04	LI06OJP	ML09.1OJP	ML09.2OJP	TO03
10	Diplomit opettajan ohjeen mukaan			
	KULD2	MULD6	TALD7	
11	Lukion ulkopuolinen järjestäjä			
	LI09OJP	TE05OJP	TO01	YH07OJP

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1	5, 5.1, 5.4	4
10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1, 7.2	1
12:15 - 13:30	5, 5.2, 5.3	6	4	1	2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5, 5.1, 5.2	6	2, 2.1	3
15:15 - 16:30		2.1, 7, 7.2			
16:45 - 18:00	8		8		

Kurssitarjotin 2023-2024, 1. periodi (loppu)

Kurre 7.34.80.1

Kuhmon yhteislukio 22.06.2023 10:51

1. periodi (loppu 05.09. - 02.10.2023

1	MAY01	MAY01lyhyt	BI03.1	YH02.1	ENA07		
2	ENA04.1	MAA05	RUB110OJP	GE05OJP			
2.1	Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.						
	LI01.1	ÄI01.1	OP01.1				
3	PS01.1	FI02	MAB08	RAB31	BI07OJP	ML07.2OJP	ML07.3OJP
4	ENA01.2	RUB11.2	ÄI05	FY07	PS05	HI07OJP	
5	FY04	RUB17					
5.1	Tunteja 1 tai 2 viikossa ti ja to						
	OP03OJP.1						
5.2	Tunteja 1 tai 2 viikossa ma ja ti						
	OP03OJP.2						
5.3	Tunti maanantaisin						
	MAA00OJP						
5.4	Tunti torstaisin						
	KU04	MAB00OJP					
6	FY02.1	HI02.1	MAA08	ML06.1OJP	ENA11OJP		
7	RUB14.1	KE05	UE03	TE02			
7.1	Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.						
	ÄI01.2	OP01.2	FI01.1				
7.2	Tunti torstaisin						
	MAB11OJP						
8	Tutorhouse						
	EAB34	EAB37	IAB34	JPAAB31	JPAAB34	JPAAB37	KIAAB31	KIAAB34
	KIAAB37	SAB34					
9	Kouluajan ulkopuolella tai tenttimällä (+ tukiopetus)						
	OP02.21A	UE04	LI06OJP	ML09.1OJP	ML09.2OJP	TO03	
10	Diplomit opettajan ohjeen mukaan						
	KULD2	MULD6	TALD7				
11	Lukion ulkopuolinen järjestäjä						
	LI09OJP	TE05OJP	TO01	YH07OJP			

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1	5, 5.1, 5.4	4
10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1, 7.2	1
12:15 - 13:30	5, 5.2, 5.3	6	4	1	2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5, 5.1, 5.2	6	2, 2.1	3
15:15 - 16:30		2.1, 7			
16:45 - 18:00	8		8		

Kurssitarjotin 2023-2024, 2. periodi (alku)

Kurre 7.34.80.1

Kuhmon yhteislukio 22.06.2023 10:51

2. periodi (alku) 03. - 30.10.2023

1	GE01.1	MAA02	HI03.1	RUB14.2	ENA09OJP
2	RUB12.1	MAA13OJP			
2.1	Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.				
	TE01.1	LI02.1	MAB04		
3	ÄI01.2	OP01.2	TE01.2	YH02.2	FY08
4	ENA02.1	HI01.1	OP02.22A	MAA10	MAB09
5	FY01.2	ENA04.2	ÄI10	TE02	ML08.2OJP
5.1	Tunti torstaisin				
	KU04				
5.2	Tunti maanantaisin				
	MAA00OJP				
6	ÄI01.1	OP01.1	HI02.2	KE06	ENA08
7	PS01.2	RAB32	RUB19OJP	ML07.1OJP	ÄI12OJP
7.1	Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.				
	BI02.2				
7.3	Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaina 3-palkissa.				
	MAA06				
8	Tutorhouse				
	S21	UO01	EAB31	EAB38	IAB31	JPAAB32	JPAAB38	KIAAB32
	KIAAB38	SAB31	VEB31					
9	Tenttimällä (+ tukiopetus)				
	UE05	UE06	ML05OJP		
10	Oppituntien ajat sovitaan opettajan kanssa.				
	LI08OJP				

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1, 7.3	5, 5.1	4
10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1, 7.3	1
12:15 - 13:30	5, 5.2	6	4	1	2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5	6	2, 2.1	3, 7.3
15:15 - 16:30		2.1, 7			
16:45 - 18:00	8		8		

Kurssitarjotin 2023-2024, 2. periodi (loppu)

Kurre 7.34.80.1
22.06.2023 10:51

Kuhmon yhteislukio

2. periodi (loppu) 31.10. - 29.11.2023

1	GE01.1	MAA02	HI03.1	RUB14.2	ENA09OJP
2	RUB12.1	MAA13OJP			
2.1	Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.				
	TE01.1	LI02.1	MAB04		
3	ÄI01.2	OP01.2	TE01.2	YH02.2	FY08

4	ENA02.1	HI01.1	OP02.22A	MAA10	MAB09
5	FY02.2	ENA04.2	ÄI10	TE03	ML08.2OJP

5.1 Tunti torstaisin
KU04

5.2 Tunti maanantaisin
MAA00OJP

6	ÄI01.1	OP01.1	HI02.2	KE06	ENA08
7	PS01.2	RAB32	RUB19OJP	ML07.1OJP	ÄI12OJP

7.1 Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.
BI03.2

7.2 Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaina 3-palkissa.
MAA06

8 Tutorhouse

S21	UO01	EAB31	EAB38	IAB31	JPAAB32	JPAAB38	KIAAB32
KIAAB38	SAB31	VEB31					

9 Tenttimällä (+ tukiopetus)

UE05	UE06	ML05OJP

10 Oppituntien ajat sovitaan opettajan kanssa.
LI08OJP

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1, 7.2	5, 5.1	4
10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1, 7.2	1
12:15 - 13:30	5, 5.2	6	4	1	2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5	6	2, 2.1	3, 7.2
15:15 - 16:30		2.1, 7			
16:45 - 18:00	8		8		

Kurssitarjotin 2023-2024, 3. periodi (alku)

Kurre 7.34.80.1
22.06.2023 10:51

Kuhmon yhteislukio
3. periodi (alku) 30.11. - 22.12.2023

1	BI01.1	MAA02	YH03	ÄI11
2	RUB12.1	ÄI09	FY10OJP	

2.1 Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.
LI04

3	ÄI02.2	UE02.1	BI04	MAA12	YH04	ML18OJP
4	ENA02.1	ÄI06.1	FI03	ML08.1OJP	MAA14OJP	MAB10OJP
5	GE01.2	ÄI02.1	MAB05	ENA10OJP		

5.1 Tunti maanantaisin
LI03

5.2 Tunnit ma ja ti 5-palkissa sekä pe 2-palkissa
MAA06

5.3	Tunti torstaisin				
	KU04	MAA00OJP			
6	HI01.2	RUB15.1	RAB33	KE07OJP	UE08OJP
7	KU01.1	ET01	TE03		
7.1	Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.				
	ENA05				
7.2	Tunnit vuorottelevat kemian kanssa.				
	FY09OJP				
7.3	Tunnit vuorottelevat fysiikan kanssa.				
	KE08OJP				
8	Tutorhouse				
	EAB32	EAB35	IAB32	IAB35	JPAAB33
	JPAAB35	KIAAB33	KIAAB35		
	SAB32	SAB35	VEB32	EAB39OJP	
9	Tenttimällä (+ tukiopetus)				
	UE07OJP				

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1, 7.2, 7.3	5, 5.3	4
10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1, 7.2, 7.3	1
12:15 - 13:30	5, 5.1, 5.2	6	4	1	2, 5.2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5, 5.2	6	2, 2.1	3
15:15 - 16:30		2.1, 7, 7.2, 7.3			
16:45 - 18:00	8		8		

Kurssitarjotin 2023-2024, 3. periodi (loppu)

Kurre 7.34.80.1
22.06.2023 10:51

Kuhmon yhteislukio
3. periodi (loppu) 08.01. - 05.02.2024

1	BI01.1	MAA03	YH03	ÄI11	
2	RUB12.2	ÄI09	FY10OJP		
2.1	Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.				
	LI04				
3	ÄI03.2	UE02.1	BI04	MAA12	YH04
4	ÄI07.1	FI03	RAB33	ML08.1OJP	MAA14OJP
	MAB10OJP				
5	GE01.2	ÄI03.1	MAB05	ENA10OJP	
5.1	Tunti maanantaisin				
	LI03				
5.2	Tunnit ma ja ti 5-palkissa sekä pe 2-palkissa				
	MAA07				
5.3	Tunti torstaisin				
	KU04	MAA00OJP			
6	ENA02.2	HI01.2	RUB15.1	KE07OJP	PS07OJP
7	KU01.1	ET01	YH05OJP	TE04OJP	

7.1 Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.

ENA05

7.2 Tunnit vuorottelevat kemian kanssa.

FY09OJP

7.3 Tunnit vuorottelevat fysiikan kanssa.

KE08OJP

8 Tutorhouse

EAB32 | EAB35 | IAB32 | IAB35 | JPAAB33 | JPAAB35 | KIAAB33 | KIAAB35

SAB32 | SAB35 | VEB32 | EAB39OJP

9 Tenttimällä (+ tukiopetus)

UE07OJP | FI05OJP

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1, 7.2, 7.3	5, 5.3	4
10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1, 7.2, 7.3	1
12:15 - 13:30	5, 5.1, 5.2	6	4	1	2, 5.2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5, 5.2	6	2, 2.1	3
15:15 - 16:30		2.1, 7, 7.2, 7.3			
16:45 - 18:00	8		8		

Kurssitarjotin 2023-2024, 4. periodi (alku)

Kurre 7.34.80.1
22.06.2023 10:51

Kuhmon yhteislukio
4. periodi (alku) 06. - 29.02.2024

1 MAA03 | MAB02 | BI05 | HI05

2 BI01.2 | RUB12.2

2.1 Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.

LI02.2 | ENA06.1

3 UE01 | HI03.2 | GE02 | RAB34

4 YH01.1 | RUB15.2 | PS03 | ML10.1OJP

5 KE01.1 | MU01 | RUB16

5.1 Tunti maanantaisin

LI03

6 FI01.2 | ENA02.2 | ÄI06.2 | FY05

7 ÄI04.1 | KU01.2

7.1 Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.

MAA07 | MAB06

8 Tutorhouse

S22 | UO02 | EAB36 | IAB33 | IAB36 | KIAAB36 | SAB33 | SAB36

VEB33

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1	5	4

10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1	1
12:15 - 13:30	5, 5.1	6	4	1	2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5	6	2, 2.1	3
15:15 - 16:30		2.1, 7			
16:45 - 18:00	8		8		

Kurssitarjotin 2023-2024, 4. periodi (loppu)

Kurre 7.34.80.1
22.06.2023 10:51

Kuhmon yhteislukio
4. periodi (loppu) 01.03. - 08.04.2024

1	MAA04	MAB02	BI05	HI05
2	BI01.2	RUB12.2		
2.1	Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.			
	LI02.2	ENA06.1		
3	UE01	HI03.2	GE02	RAB34
4	YH01.1	RUB15.2	PS03	ML10.1OJP
5	KE02.1	MU01	RUB16	
5.1	Tunti maanantaisin			
	LI03			
6	FI01.2	ENA02.2	ÄI07.2	FY05
7	ÄI04.1	KU01.2		
7.1	Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.			
	MAA09	MAB07		
8	Tutorhouse			
	S23	UO02	EAB36	IAB33
	VEB33			

1	MAA04	MAB02	BI05	HI05			
2	BI01.2	RUB12.2					
2.1	LI02.2	ENA06.1					
3	UE01	HI03.2	GE02	RAB34			
4	YH01.1	RUB15.2	PS03	ML10.1OJP			
5	KE02.1	MU01	RUB16				
5.1	LI03						
6	FI01.2	ENA02.2	ÄI07.2	FY05			
7	ÄI04.1	KU01.2					
7.1	MAA09	MAB07					
8	S23	UO02	EAB36	IAB33	IAB36	KIAAB36	SAB33	SAB36
	VEB33						

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1	5	4
10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1	1
12:15 - 13:30	5, 5.1	6	4	1	2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5	6	2, 2.1	3
15:15 - 16:30		2.1, 7			
16:45 - 18:00	8		8		

Kurssitarjotin 2023-2024, 5. periodi (alku)

Kurre 7.34.80.1
22.06.2023 10:51

Kuhmon yhteislukio
5. periodi (alku) 09. - 30.04.2024

1	ENA03.1	YH01.2	ÄI08.1	BI06	
2	GE03	MAA11			
2.1	Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.				
	LI01.2	MAB03			
3	ENA03.2	ÄI08.2	FY03	HI04	PS04
4	PS02	RAB35	HI06	ML10.2OJP.2	

4.1	Tunti perjantaisin			
	MAB00OJP			
5	KE01.2	ENA06.2	ML01OJP	RUB18OJP
5.1	Tunti maanantaisin			
	LI03			
6	MAA04	RUB13.1	UE02.2	FY06
7	KU02	MU02	ML02OJP	
7.1	Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.			
	RUB13.2	ÄI04.2		
8	Tutorhouse			
	S24	EAB33	JPAAB36	
9	Tenttien + tukiopetus			
	GE04			

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1	5	4, 4.1
10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1	1
12:15 - 13:30	5, 5.1	6	4	1	2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5	6	2, 2.1	3
15:15 - 16:30		2.1, 7			
16:45 - 18:00	8		8		

Kurssitarjotin 2023-2024, 5. periodi (loppu)

Kurre 7.34.80.1
22.06.2023 10:51

Kuhmon yhteislukio
5. periodi (loppu) 02. - 31.05.2024

1	ENA03.1	YH01.2	ÄI08.1	BI06	
2	GE03	MAA11			
2.1	Tunnit 2-palkissa, paitsi perjantain tunti tiistaisin 7-palkissa.				
	LI01.2	MAB03			
3	ENA03.2	ÄI08.2	FY03	HI04	PS04
4	PS02	RAB35	HI06	ML10.2OJP.2	
4.1	Tunti perjantaisin				
	MAB00OJP				
5	KE02.2	ENA06.2	ML01OJP	RUB18OJP	
5.1	Tunti maanantaisin				
	LI03				
6	MAA04	RUB13.1	UE02.2	FY06	
7	KU02	MU02	ML02OJP		
7.1	Tunnit 7-palkissa, paitsi tiistain tunti perjantaisin 2-palkissa.				
	RUB13.2	ÄI04.2			

8	Tutorhouse		
	S24	**EAB33**	**JPAAB36**

Tuntikaavio

Tunti	Ma	Ti	Ke	To	Pe
09:00 - 10:15	3	1	7, 7.1	5	4, 4.1
10:30 - 11:45	6	4	3	7, 7.1	1
12:15 - 13:30	5, 5.1	6	4	1	2, 7.1
13:45 - 15:00	2, 2.1	5	6	2, 2.1	3
15:15 - 16:30		2.1, 7			
16:45 - 18:00	8		8		